LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lamoergs Eßlingen/N. Breite Str. 6—8 Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 16 (360)
Sestdien, 1950. g. 25. febr.
Iznāk trešdienās un sestdienās Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17339.

Pirmie vēlēšanu rezultāti labvēlīgi strādnieku partijai

Jau ievēlēti Etlijs, Bevins un Kripss

Komūnisti ieguvuši tikai 0,3% balsu

Londona (D). — Vēlēšanas Lielbritānijā, ko visa pasaule gaidīja ar lielu uzmanību, tagad beigušās. Salīdzinot ar 1945. gadu, kad tajās piedalījās 62% balstiesīgo, šoreiz britu aktivitāte bija daudz lielāka. Daudzos vēlēšanu iecirkņos savas balsis nodeva pat līdz 80% vēlētāju. Pirmie rezultāti, kas ienāca Londonā no lielākajām pilsētām un rūpniecības apgabaliem, ir visai labvēlīgi strādnieku partijai. 24. februārī bija ieguvusi 166 vietas apakšnamā, konservātīvie 93, liberāļi 1 un komūnisti 0. Par lēboristiem nobalsojuši 48%, konservātīviem 42,8%, liberāļiem 8,9% un komūnistiem tikai 0,3%.

Balsis jau saskaitītas tais iecirkņos, kur kandidēja Etlijs, Bevins, sērs Kripss, Morisons, Beikers un ģenerālprokurors sērs Šokross. Šie visi strādnieku partijas vadītāji ievēlēti ar milzīgu balsu vairākumu. Komūnisti cietuši smagu sakāvi. Arī viens no viņu līdzšinējiem deputātiem Piretins izgāzies kādā Londonas priekšpilsētā. Strādnieku partijas vadītāji vēlēšanu rezultātus nogaidīja partijas namā, kamēr Vinstons Čerčils visu laiku pavadīja savā Londonas dzīvoklī un saņēma informāciju pa tālrakstes aparātu. Konservātīvie vēl neuzskata sevi par sakautiem un visas cerības liek uz lauku ļaudīm un mazākām pilsētām.

Miljoniem cilvēku Lielbritānijā un simtiem tūkstošu citās pasaules malās naktī uz piektdienu negulēja. Pie radio aparātiem, kino teātros un pie īpašiem gaismas dēļiem, kas bija uzstādīti lielāko britu pilsētu laukumos, milzīgi ziņkārīgo pūļi gaidīja vēlēšanu rezultātus. BBC Eiropas dienests, sākot no pl. 0. 24. februārī, nepārtraukti raidīja jaunākos vēlēšanu rezultātus, katras piecas minūtes sniedzot tos savā valodā. Pavisam Lielbritānijā bija 34,5 miljoni balstiesīgo, kam vajadzēja ievēlēt 625 apakšnama locekļus. Salīdzinot ar 1945. gadu, deputātu skaits samazināts par 15, jo apvienoti vairāki mazāki vēlēšanu iecirkņi. Londonā dos apakšnamam 43 locekļus. Šis skaits ir par 19 mazāks nekā 1945. gadā, kad strādnieku partija ieguva 48 pārstāvjus, konservātīvie 12, neatkarīgie sociālisti 1 un komūnisti 1.

Čerčils

Lai novērotu vēlēšanu gaitu, Lielbritānijā ieradās vairāki simti ārzemju laikrakstu pārstāvju, radio sabiedrību locekļu un tūkstošiem ziņkārīgo no visām pasaules malām, bet īpaši no britu dominijām. Žurnālisti apbraukāja visas Lielbritānijas salas un mēģināja nepalaist garām izdevību novērot, kur balso Čerčils, Etlijs, Bevins un citi ievērojamākie kandidāti. Konservātīvie vēlēšanu kampaņu beidza jau otrdien, kad ar Vinstona Čerčila parakstu publicēja īpašu uzsaukumu britu tautai. Etlijs vēl trešdien runāja kādā vēlēšanu iecirknī Londonā un personīgi apbraukāja vairākus vēlētājus. Visu partiju algoti aģitātori lielākajās pilsētās apmeklēja vēlētājus mājās, aicinot viņus nodot balsi par vienu vai otru kandidātu.

Britu vēlēšanu likums nosaka, ka katram kandidātam jāiemaksā 150 mārciņu drošības naudas, ko viņš pazaudē, ja iegūst mazāk par vienu astoto daļu balsu no sava iecirkņa. Liberāļi apdrošinājušies Lloidā pret šādu eventuālu zaudējumu. 50.000 vēlēšanu lokāli bija ietilpināti 622 iecirkņos. Divos iecirkņos vēlēšanas nemaz nenotika, jo tur nebija opozicijas kandidātu. Vienā iecirknī balsošana gaidāma pēc dažām nedēļām — tur kāds kandidāts miris.

Etlijs

1945. gadā strādnieku partija apakšnamā ieguva 393 vietas, konservātīvie 191, liberāļi 10 un komūnisti tikai 2.

Balsis britu tauta sāka nodot jau pl. 8 no rīta. Tie bija galvenokārt strādnieki, kas ceļā uz darbu vēlējās izpildīt savu pilsoņa pienākumu. Pēc informācijas, kas saņemta līdz redakcijas slēgšanai, vēlēšanās piedalījās ap 70 proc. no visiem balstiesīgajiem. Dažos iecirkņos viņu skaits sasniedza pat 80 proc.

Maskava noraida Čerčila ierosinājumu

Maskava (E). — Pēc ilgas klusēšanas Maskavas radio britu vēlēšanu dienā pirmo reiz angļu raidījumā atbildēja uz Vinstona Čerčila ierosinājumu sākt sarunas ar Padomju savienības augstākajiem valstsvīriem, apzīmējot to par vienkāršu vēlēšanu manevru. Runātājs tālāk paziņoja, ka šis priekšlikums nozīmē tās politikas bankrotu, ko Čerčils priekš četriem gadiem pieteica pret Padomju savienību savā Fultonas runā.

Bijušie vācu virsnieki sūkuši slepeni organizēties

Frankfurte (D). — Amerikāņu augstais komisārs Mekklojs trešdien oficiāli paskaidroja, ka sabiedroto slepenais dienests pašreiz pārbauda informāciju par kādas bijušo vācu virsnieku pagrīdes organizācijas eksistenci. Šai organizācijā, kas saucas par brālību, ietilpst nelielas grupas agrāko vācu virsnieku. Paskaidrojuma beigās Mekklojs piebilda, ka pagaidām nav ziņu, vai min. organizācija aptver visu Rietumvāciju. Komentējot amerikāņu augstā komisāra ziņojumu, Frankfurter Neue Presse piebilst, ka šīs slepenās organizācijas vadītājs ir agrākais ģenerālis Manteifels. Brālībā uzņemti arī agrākie gauleiteri un nacionālsociālistu partijas augstākie vadītāji, kas kopā ar virsniekiem sastāda „ģenerālštābu eventuālai vācu armijai".

Amerikāņu iestādes bez tam saņēmušas informāciju, ka arī Štutgartē 28. janvārī sapulcējušies apmēram 40 bijušie ģenerāļi un štāba virsnieki, lai dibinātu profesionālo karavīru palīdzības biedrību. Šo sanāksmi sasaucis bij. ģenerālis Donats. Toreiz amerikāņu iestādēm likās, ka agrākie vācu virsnieki grib nodarboties vienīgi ar savu pensiju jautājumu. Tagad turpretim ienākušas ziņas, ka šī virsnieku grupa vēlas dibināt organizāciju, kas aptvertu visu Rietumvāciju.

Tito atkal sācis pūst Maskavas taurē

Belgrade (D). — Otrdien ar oficiālu notu Jugoslavija paziņojusi, ka tā par „vienīgi likumīgo" atzīst komūnistu nemiernieka Hočimīna sastādīto Indoķīnas valdību. Parizes prese šo informāciju publicēja trešdien. Franču laikraksti to iespieduši necilā vietā, piebilstot, ka Tito rīcība nav negaidīta un neviena nepārsteidz. Informētas aprindas Londonā un Vašingtonā ironiski piebilst, ka Jugoslavija nevar izšķirties, kurā vietā īsti nostāties. No kominforma Tito ir padzīts un ar Maskavu un tās satelītiem nav gaidāma attieksmju uzlabošanās. Bet arī ar rietumiem joprojām vēl trūkst labas saskaņas. Tāpēc Belgrade nereti no vienas galējības pāriet otrā un nevar īsti izšķirties, kurā vietā palikt.

Ap 80% angļu nodevuši savas balsis

BBC ziņo, ka piedalīšanās būtu bijusi vēl aktīvāka, ja daudzajās Lielbritānijas vietās nebūtu lijis spēcīgs lietus. Techniski traucējumi atzīmēti vienīgi divos vēlēšanu lokālos Koventrijā, ko savā laikā Hitlera aviācija gandrīz pilnīgi noslaucija no zemes virsus. Pusstundu priekš desmitiem pietrūka balsošanas zīmīšu, tā kā daudziem vajadzēja doties mājās.

Londonā naktī uz piektdienu valdīja īsta svētku noskaņa. Nepārtraukta automobiļu straume no visām milzu pilsētas daļām plūda uz centru. Trafalgara skvērs un Pikadilli bija viena vienīga ļaužu jūra. Debesis, ko klāja zemi, tumši lietus mākoņi, atspoguļojās sarkanas, zaļas un dzeltenas gaismas reklāmas, un ietņu asfalts spīdēja, ūdens lāšu noskalots. Tūkstoši londoniešu, apbruņojušies termosa pudelēm un maizītēm, ziņkārīgi vēroja milzu gaismas dēļus, kas bija piestiprināti pie namu augstākajiem stāviem, un kuru tukšajos dobumos vajadzēja parādīties vēlēšanu rezultātu cīpariem.

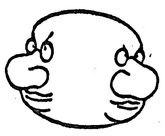

Bevins

Jau trīs stundas pēc vēlēšanām kā pirmā visā Lielbritānijā balsis bija saskaitījusi Rietumsolforta. Vēlētāji te bija izšķirušies par strādnieku partijas kandidātu Londonas ielās, īpaši rūpniecības rajonā, atskanēja skaļas gaviles. Daudzi simti strādnieku priecīgi zilēja, ka šis pirmais pozitīvais rezultāts varētu nozīmēt viņu partijas uzvaru, tāpat kā 1945. gadā. Komūnistiem pl. 1,10 no rīta no BBC raidītāja atskanēja pirmā ījaba vēsts — rūpniecības pilsētā Bernlejā, kas atrodas Mančesteras tuvumā, no 55.000 vēlētājiem par viņu kandidātu balsis nodeva tikai 526. Britu komūnistu vadoņa Pollita sieva no 46.000 vēlētāju ieguva vienīgi ap 1000 balsu. Nelaimējās arī Vinstona Čerčila dēlam Randolfam. Viņš kandidēja Dienvidrietumanglijā un — izgāzās. Pl. 2,10 jau bija ziņas, ka atkal ievēlēts apakšnamā līdzšinējās strādnieku valdības iekšlietu, darba, izglītības un ārlietu ministrs. Pl. 2,55 no rīta BBC paziņoja ministru prezidenta Etlija atkalievēlēšanu, kas kandidēja kādā Londonas priekšpilsētā un ieguva 12.000 balsu vairāk nekā viņa konservātīvais pretkandidāts.

Kripss

Līdz pl. 1,55 no rīta attieksmes strādnieku un konservātīvo starpā bija kā 2:1 Pēc pl. 2 Čerčila partija iegūto balsu skaitu pamazām palielināja, bet vispāri līdz redakcijas slēgšanai vēlēšanu rezultāti stipri atgādināja 1945. gadu, kad uzvarēja strādnieku partija. Zilēt, kuŗa britu partija uzvarēs šais vēlēšanās, protams ir pāragri. To varēs zināt vienīgi tad, kad būs saskaitītas balsis visos vēlēšanu iecirkņos.

Sešas ūdeņraža bumbas var iznīcināt visu Angliju

Londona (B). — Prof. Lensalots Hokbīns, viens no redzamākiem angļu fiziķiem, atgriezies no ASV, kur dašas nedēļas pavadījis kopā ar prof. Einšteinu un ASV atompētniekiem. Daily Mail slejās viņš izteicies, ka nevarot runāt par visu, ko dzirdējis no saviem amerikāņu kolēģām, jo, diemžēl, ASV pašreiz neesot tik liela runas brīviba, kā Anglijā un FBI turot aizdomās katru. „Es tomēr domāju, ka nedrīkstu slēpt ieskatus, kādi ir anglosakšu zinātniekiem par nākotnes kara izredzēm," teica profesors Hokbīns. „Sešas ūdeņraža bumbas pilnīgi noslaucītu Anglijas salas. Profesors Einšteins dziļi pārliecināts, ka visu zinātnieku pienākums ir atdarīt pasaulei acis, ka civilizācija nonākusi viskritiskākajā stāvoklī. Cilvēci var glābt tikai likumi, ko respektē visas valstis."

Vācijā palikušajiem piešķirs kultūrālo autonomiju

Paredzēta tautību novietošana vienkopus

Igaunu, lietuviešu un latviešu centrālo komiteju priekšzīmju kārtējā apspriedē Geislingenā, kurā no LCK piedalījās V. Lambergs, pārrunāja Vācijā palikošo bēgļu juridisko, saimniecisko un kultūrālo stāvokli. Bonnas valdība ir ievadījusi sarunas ar nacionālām komitejām un pieprasījusi sīkas ziņas par palikošajiem. Apspriedē ar Lietuviešu centrālās komitejas pārstāvi Vācijas kanclera Dr. K. Adenauera kancelejas šefs paskaidrojis, ka Vācijā palikušos DP pēc iespējas novietošot vienkopus pēc nacionālitātēm un kā tiem piešķiršot kultūrālu autonomiju. Apspriedes dalībnieki atzina, ka šāds plāns atbilst baltiešu bēgļu interesēm un nolēma darīt visu iespējamo, lai to tiešām arī realizētu.

Denunciāciju lietā iesniegts memorands ASV augstajam komisāram Mekklojam ar lūgumu novērst netaisnības pret cilvēkiem, kuŗus apmelo naida, skaudības, politisku uzskatu dažādības vai citu iemeslu dēļ, un vērsties pret pašiem denunciantiem ar asām represijām. Memorands nosūtīts arī DP komisijas koordinātoram Skvadrilli, IRO direktoram un ASV armijas štābam Heidelbergā. Vienā gadījumā jau paziņots denuncianta vārds, un tas izslēgts no nometnes un tautas kopības. Sakarā ar baltiešu centrālo komiteju izstāšanos no Starptautiskās bēgļu un pārvietoto personu centrālās komitejas (INCOPORE), pēdējā lūgusi izstāšanās lēmumu revidēt un uzaicinājusi baltiešus uz sarunām par sadarbības turpināšanu. Sarunas arī paredzētas.

V. L.

Francijā sabotierus sodīs ar spaidu darbiem

Parīze (F). — Francijas ministru kabinets trešdien pasludināja, ka visus tos, kas piedalīsies sabotāžas aktos, un traucēs ieroču izkraušanu vai nogādāšanu uz Indoķīnu, sodīs ar spaidu darbiem līdz 10 gadiem. Šie drastiskie līdzekļi nolemti tāpēc, lai pārvilktu svītru komūnistu pieteiktajai ofensīvai. Kamēr darbi ostās norit pa daļai normāli, jauni streiku viļņi nopietni apdraud Francijas saimniecisko dzīvi. Darbus jau pilnīgi pārtraukušas Reno automobiļu fabrikas, kas nodarbināja 23.000 cilvēku. Streiks draud pārsviesties arī uz metallrūpniecību (300.000 strādnieku), būvniecības uzņēmumiem, gāzes un elektrības iestādēm, kā arī uz apakšzemes dzelzceļu. Trešdien daudzi Parīzes advokāti slēdza savus birojus un vairs nepieņēma apmeklētājus. Ārsti medicīnisku palīdzību sniedza tikai visnepieciešamākos gadījumos.

Baltijas valstis uzņemtas Eiropas savienībā

Kā Basler Nachrichten no Stokholmas ziņo, Eiropas savienības ģenerālsekretārs Dr. J. Retingers pavēstījis Igaunijas tautu padomes priekšsēdim A. Rejam, ka Igaunu tautas padome uzņemta Eiropas savienībā. Līdzīgi paziņojumi nosūtīti arī latviešu un lietuviešu padomēm. Katrai Baltijas tautai paredzēts viens pārstāvis. Vienotas Eiropas uzbūvi sekmē divas organizācijas: Eiropas padome un Eiropas savienība. Eiropas padomei ir divi institūcijas — ministru padome, kas sastāv no Eiropas valstu ārlietu ministriem un padomes, ko pārstāv parlamenta locekļi. Šai organizācijā, kā zināms, Baltijas valstis pārstāvētas nav.

Eiropas savienība ir atklāta organizācija, apvienotas Eiropas mērķa sekmēšanai ar plaši pazīstamu un iespaidīgu valstsvīru piedalīšanos. Savienības pēdējā konferencē mūsu ierosinātā uzņemšana tagad izšķirta labvēlīgi.

Brīvām nācijām jābūt gatavām stāties pretī komūnisma uzbrukumam

Savienoto valstu prezidenta Harija Trūmena runa, Džordža Vašingtona piemineklī atklājot

Vašingtona (E). — Trešdien **prezidents Trūmens atklāja piemineklī Virdžīnijas štatā Aleksandrijā, kas bija celts par godu Savienoto valstu pirmajam prezidentam Džordžam Vašingtonam. Šajā sakarībā Trūmens teica runu, kas bija veltīta pašreizējām svarīgākajām ārpolitiskajām problēmām. Prezidents vēlreiz pasvītroja, ka Savienotās valstis gatavas pārbaudīt katru iespēju saprasties ar Padomju savienību, bet tādā gadījumā Maskavai jābūt ar mieru parakstīt tādu atomieroču kontroles līgumu, kas nebūtu tikai fikcija. Prezidents minēja arī četrus punktus, kas jāievēro, lai nostiprinātu pasaulē mieru.**

Lielu daļu savas runas Trūmens veltīja komūnisma draudiem. „Pasaules komūnisms izaicina brīvo pasauli," teica prezidents. „Daudzās mūsu zemes lodes daļās ļaudis cenšas pēc labākas sociālas kārtības. Viņi grib radīt tādus apstākļus, kas tiem nodrošinātu lielāku brīvību un attīstības spējas. Šos ideālus apdraud tie, kas tos grib iznīcināt. Cilvēces agresīvais ienaidnieks šobrīd ir komūnisms. Savienotajām valstīm un pārējām brīvām nācijām jābūt gatavām vajadzīgā brīdī stāties pretī ar varu komūnisma nāvīgajam uzbrukumam." sacīja prezidents.

Trūmens runas turpinājumā pasvītroja, ka komūnisti „ar viltīgiem solījumiem" sagādāt cilvēcei labāku dzīvi mēģina to pievērst savām mācībām. Komūnisma lielākās briesmas neslēpjas vis šajos viltus solījumos, bet gan tanī apstāklī, ka tas ir bruņots imperiālisms, kas cenšas ar varu paplašināt savu ietekmes sfairu. „Brīvo nāciju īstais stiprums nebazējas vis uz vienu zemi vai uz vienu ieroci, bet gan brīvās pasaules morāliskajā un materiālajā stiprumā," sacīja prezidents. Komūnisti ļaudīm sola pārtiku, apģērbu, veselību un nodrošinātu dzīvi. Tāpēc nepietiek izskaidrot, ka komūnisms ir moderna tirannija, kas vēlas tautas vienīgi apspiest. Tās nācijas, kas nepazīst brīvību un drošību, nevar saprast, cik melīgi ir komūnistu solījumi. Tādiem ļaudīm praktiski jāpierāda demokratijas priekšrocības un svētība.

Tad prezidents minēja četrus punktus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu pasaulē mieru. Pirmais ir Atlantika pakts un ASV ieroču sūtījumi tā signatārvalstīm. Otrs — Maršala plāna reālizēšana un programma par palīdzības sniegšanu saimnieciski atpalikušajām zemēm. Trešais — ierobežojumu atcelšana tirdzniecībā un ceturtais — īpašas pasaules organizācijas dibināšana, lai paceltu savstarpēju preču apmaiņu. „Būtu muļķīgi, ja mēs šobrīd neredzētu to lielo svētību, ko Eiropai devis Maršala plāns," runas beigās sacīja prezidents Trūmens. „Mieru var nodrošināt tikai tad, ja brīvās nācijas būs stipras saimnieciski un militāri Tāpēc parakstītais aizsardzības pakts ir varens līdzeklis eventuāla agresora atbaidīšanai.

LATVIJA
LATVIJAS NEWSPAPER
Nr. 16 (360) 1950. g. 25 februārī
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņa redakcijas domas

Desmito tiesu

„Katrs muļķis var kritizēt, daži to arī dara," saka morālās apbrunošanās domas nesējs britu žurnālists Pēteris Hovards savā grāmatā „Idejām ir kājas". Viņa doma ir vienkārša — ne citus kritizēt, bet pašiem darīt, izplatīt ceļošas, ne graujošas domas, iet ar darbiem citiem pa priekšu.

Emigranti jau palaikam slimojot ar biedrību un organizāciju dibināšanas kaiti, saka vēsturnieki. Vai šīs kaites izsaucējs nav pārmērīgas kritizēšanas un reizē graušanas gars, ko tad mēdz nosaukt par demokratiskām tiesībām un skaidrības meklēšanu? Tā vienam vai ļoti radniecīgiem mērķiem dibina biedrību pēc biedrības, organizāciju pēc organizācijas, fondu pēc fonda. Viens otru apkaro, apvaino, tur aizdomās, notiek varas cīņas, auksti un karsti kari, un — ne reizi vien — viss apstājas pie uzsaukumu uzrakstīšanas, biedru karšu izdošanas un aptaujas lapu izpildīšanas, kamēr mērķis vientuļš un aizmirsts paliek tālēs nealzsniegts.

„Latvietis jau ir individuālists," mēs sakām, lai tā raditu priekškaramās bruņas saviem — ismiem: materiālismam, nihilismam, šovinismam, alkoholismam vai, ļoti bieži, vienkārši — egoismam. Katrs no šiem —ismiem liek šķērsli ceļā mūsu sirdsskaidrībai, godīgumam, nesavtībai un mīlestībai iziet un celt apkārtējo pasauli.

Skaisti bija Viļa Lesiņa teiktie vārdi: „Mums trimdā nevienas biedrības nevajag — mēs visi esam viena liela latviešu trimdinieku biedrībā!" Tiešām — nav mūsu starpā vairs tādu krasu atšķirību, kas celtu žogus. Nav vairs strādnieku un rūpnieku, saimnieku un kalpu, nav visā visumā arī bagāto un nabago. Mēs visi ilgojamies viena — mūsu tautas brīvības! Vai tad šodien mūsu starpā vēl varētu būt kāds, kura mērķis, piemēram, būtu celt proletāriāta diktatūras valsti ne brīvo Latviju?

Mums sen jau apnikuši vārdi par vienību un sadarbību. Mēs zinām, ka vismaz trīs ceturtdaļas no mums, ja ne vairāk, ilgojas tikai ceļa vadoņus, kas rādītu, kur iet, ko darīt, kā labāk kalpot mūsu tēvu zemei, godīgus un degsmes pilnus ceļa vadoņus. Runas par vienību ir liekas — mūsu sirdīs tā jau ir.

Ir daudzi, ļoti daudzi starp mums, kas gatavi ziedot desmito tiesu Latvijai, kā to jau dara daudzu baznīcu piederīgie visā pasaulē. Šie latvieši, kas tādā veidā patiesi vēlas pierādīt savu Latvijas mīlestību darbos, tikai nezina, kam šos līdzekļus maksāt. Vai tos dot LNP, kas vēl aizvien turpina cīnīties ap 1931. g. Saeimas un citām ēnām? Vai tos ziedot LCK, par ko uzcītīgā „tautas patiesības balss" Latgola zina stāstīt īstus laupītāju stāstus? Varētu varbūt Pašpalīdzības fondam, bet ir taču vēl tik daudz citu vajadzību! Arī Ārējās informācijas fondam? Bet — atkal — ir taču vēl tik daudz citu vajadzību! Tādu upuri varētu varbūt nest Daugavas Vanagiem, bet arī to darbs neaptver visas mūsu vajadzības. Kur tad vēl daudzās citas biedrības un fondi, kas ari lūdz ziedot cēliem, derīgiem mērķiem?

Tā līdzekļi paliek neziedoti, nezinot kam. Un tajā pašā laikā mēs katrs tos protam ļoti labi arī sev izlietot. Šis saskaldīšanās dēļ tad nu paliek bez līdzekļiem tā sirmā latviešu māmiņa, kas talsās savas dienas vadīt Vācijā. Līdzekļu pietrūkst tās propagandas brošūras iespiešanai, kas varbūt spētu ietekmēt sabiedrisko domu šur vai tur Latvijas brīvības labā. Mūsu jaunatnes latviskās audzināšanas darbs neapstāsies ideju un darbinieku, bet līdzekļu apsīkuma dēļ. Pilnīgi bez līdzekļiem nav domājama arī nekāda politiska vai kultūrāla vadība.

Vārdi par vienību ir teikti, daudz vārdu. Tagad pienācis laiks darbiem pierādīt šo vienību Tā radīsies tikai kopējus smagus upurus nesot, tā nevar „nākt no augšas". Mums jārada viens Nacionālais fonds visā pasaulē, ap kuru apvienotos visi tie, kas gribētu maksāt desmito tiesu Latvijai un likt darbiem stāties kritikas vietā Tā būtu nasta, kas uzņemta brivprātīgi, ko nes bez kurnēšanas.

Jaunā Latvijas audze šai ideai ies līdzi. Viņu vēl spārno tik karsta degsme Mātei Latvijai, ka nekādas nastas, nekādi grūtumi viņu neatbaida. Tai ies līdzi latviešu karavīrs, kas jau šodien daudz upurē saviem Daugavas Vanagiem. Šai idejai, liekas, jau kalpo tie latvieši, kas paši sevi aplikuši smagām nodevām latviskās kultūras veicināšanai, veidojot Krišjāņa Barona fondu. To sirdī nesuši tie neskaitāmie latvieši, kas, sevi netaupot, palīdzēja citiem tautiešiem atrast labākus mitekļus un darbu tālajā krastā. Tai ies līdzi visi tie, kas nevergo saviem — —ismiem, bet kas vēlas ziedot sevi savai tēvu zemei.

Katrs, kas ir par šo domu, lai nes to tālāk, līdz būs pienācis brīdis, kad varēsim saslēgties darbam. Lai Dievs dotu, ka šis brīdis nāktu drīz! Zeme ir gatava — tā gaida arāja.

Brunis Rubess

Konkrētas prasības aprūpes un karavīru lietās

Minchenē 9 tautību CK pārstāvju kopsēdē latviešus reprezentēja LCK priekšsēdis H. Klarks. Apspriedes smagumpunkts bija jautājumi, kas saistās ar IRO darbības izbeigšanu, pie kuriem visi tautību pārstāvji kopīgi un atsevišķi dara iespējamo, lai panāktu lielāku līdzrunāšanu šai kardinālā problēmā. Līdz šim vēl daudzkārt notikušas apspriedes, kur nav DP pārstāvji pieaicināti ne kā lēmēji, ne konsultanti, kas rada bažas, ka, jautājumus izlemjot, var izslīdēt neievērotas intereses, ko pašu DP uzskata par ļoti svarīgām. Tajā pašā laikā kritiskais moments ātri tuvojas. Pārstāvji vienojās par vēlreizējām konkrētām prasībām un vēlējumiem šai virzienā. Tāpat lūdza augstā komisāra un IRO iespējamo palīdzību DP pārstāvību materiālai atbalstīšanai.

Ļoti konkrēts izvirzījies skolu jautājums, pārejot vācu saimniecībā. Pilnīgā uzskatu vienprātībā pārstāvji izteica vēlējumu iespējamai skolu uzturēšanai līdzšinējā kārtībā.

Par vispārējā stāvokļa risinājumu vācu iestādēs sakarā ar DP nodošanu vācu saimniecībā tautību pārstāvji konstatēja, ka pretēji pārstāvju rīcībai un lēmumiem, par kuriem publikācija ir pāragra, jo nav vēl stāvokļa pārredzamības, radušies kādi citi pārstāvji separātu sarunu vešanai, par kuŗām vācu presē jau parādījušies īstenībai nemaz neatbilstoši publicējumi.

Beidzot tautību pārstāvji, īpaši baltieši, ukraiņi un ungāŗi konstatēja ļoti bēdīgo faktu, ka, neskatoties uz visiem iespējamiem soļiem un optimistiskiem solījumiem, vēl arvien nav nekādas skaidrības bij. karavīru emigrācijas un skrīningu lietās, kāds stāvoklis var draudēt kļūt tiem liktenīgs. Tāpēc vienojās par vēlreizēju kopīgu memorandu un citiem enerģiskiem soļiem šai lietā. Tāpat atkārtoti nolēma pacelt Beļģijā esošo jautājumu.

Transporta vīri britu joslā paliek

DV DRAUDZĪGĀ AICINĀJUMA AKCIJA ATTĪSTAS SEKMĪGI

Britu joslā bija paredzēts likvidēt transporta vienības, bet tagad noskaidrojies, ka pēc vienību komandiera ierosinājuma, tas nenotiks, bet gan visas līdzšinējās grupas apvienos vienā. Pēc notikušās aptaujas transporta vīri iedalīti 5 grupās, atsevišķi izdalot izceļotājus uz Austrāliju vai citām zemēm, repatriantus un tālākai emigrācijai nepiemērotos. Transporta vīrus, kas vēlas palikt Vācijā, izraudzīs pastāvīgam darbam, kamēr tas britu armijai būs vajadzīgs, bet tos, kas emigrēs, pakāpeniski atvaļinās.

Novērojumi rāda, ka britu joslā nekavējoties uz skrīningiem izsauc un arī bieži izskrīnē baltiešu aktīvākos cīnītājus pret boļševisma propagandu, līdz ko viņi saņem kādu individuālu izceļošanas piedāvājumu. Tā šinīs dienās izskrīnēti tautieši, kas vēlējās izceļot un kam bija darba piedāvājumi ne vien ASV, bet arī Zviedrijā. Tā kā parādība galvenokārt vērsās pret bij. leģiona karavīriem, pastāv bažas, vai tā neķlūst par zināmu sistēmu.

Kā mums līdzstrādnieks no Falingbostelas ziņo, pag. gadā caur šo transitnometni izbraukuši ap 32.000 emigrantu, bet kādi 3800 vai 11 proc. noraidīti veselības, politisku vai citu iemeslu dēļ Lielākais noraidīto skaits, salīdzinot ar izceļotājiem, bijis Kanadai, kur tas sasniedzis 16,5 proc., bet mazākais Austrālijai — 7,8 proc. Raksturīgi, ka kādā akcijā no 1300 ārstu un citas komisijas izgājušajiem izceļotājiem Kanadas konsulārie ierēdņi noraidījuši pāri par 1000. Izceļotāju lielāko daļu japrojām sastādījuši poļi — 47 proc. Tiem seko ukraiņi ar 15 un latvieši ar 12 proc. No 4000 tautiešiem, kas izceļojuši caur Falingbostelu, uz Austrāliju devušies 2500 un uz Kanadu ap 700.

DV centrālās valdes priekšsēdis plkv. V. Janums norāda, ka DV draudzīgā aicinājuma akcija attīstās sekmīgi. Nodaļām izsūtīti grāmatu saraksti, un tās gādās par ziedojumu nosūtīšanu sanatorijām un veco ļaužu mītnēm. Labi sekmējas arī līdzekļu vākšana ārējās informācijas fondam, tā ka var paredzēt, ka līdz Kalpaka nāves dienas atcerei fonda līdzekļi ievērojamā mērā pavairosies.

Letonijas 80 gadu atcere Eslingenā

Studentu korporācijas Letonijas 80 gadu atceri pagājušo sestdien Eslingenā ievadīja tradicionālais literārais vakars, kurā vecākais letonis Dr. J. Sanders referēja par Tērbatas literārajiem vakariem, Dr. O. Voits — Letoņi dzīves cīņā pēc universitātes beigšanas, prof. Dr. L. Bērziņš — Gaviļniece Letonija un A. Plensners — Letonijas kultūrvēsturiskā nozime latviešu tautas vēsturē. Svētdienas rītā korporācijas prezidijs ieradās Eslingenas kapsētā un pie urnu kapličas, kur guldīti 2 letoņi, konventa vārdā nolika ziedus, tā godinot visu mirušo letoņu pieminu. Svinīgs bija brīdis, kad Dienvidu baznīcā archibīskaps prof. Dr. T. Grinbergs, asistējot prāv. J. Kulitīm un prāv. Dr. V. Sanderam, iesvētīja Letonijas jauno karogu. Draudze dziedāja Letonijas filistru sacerētās dziesmas, no kuŗām sevišķi svinīga prof. Dr. L. Bērziņa Kāpj no laiku dzelmes gadi.

Svētku aktā seniors E. Rozītis uzsvēra, ka atceres diena nav tikai Letonijas, bet visas latviešu akadēmiskās saimes svētki. Svētku runu teica archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs, pēc kam Letoniju apsveica draudzīgā igauņu studentu korporācija Fraternitas Estica, latviešu studenšu un studentu korporācijas. Gaviļniece saņēma arī atceres veltes. Akts beidzās ar Gaudeamus.

No brīvajā pasaulē esošiem vairāk nekā 400 letoņiem atceres svētkos piedalījās 96, to vidū arī A. Skrēbers, kas bija ieradies no Ženēvas, un vairāki no tālām Vācijas vietām.

Gādā galvojumus

Viens no enerģiskākajiem mūsu lietas propagandētājiem ASV sabiedrībā ir māc. Oskars Abers, kas no Manheimas uz ASV izceļojis 1948. g. Viņš apceļojis gandrīz vai visu Ameriku, runājot neskaitāmās vietās un aicinot dot galvojumus un ziedot pārtiku un drānas bēgļiem Vācijā. Nesen Kolorado galvaspilsētā Denverā viņš iesvētījis 17 vagonu ar pārtiku, kuŗu štata iedzīvotāji nosūta kā savu ziedojumu DP Vācijas nometnēs.

R. F.

Konstatēts bankrots, bet glabj amnestiju

Kā mums ziņo, tad bij „Turības" parādā lietā LCK kā britu, tā arī vācu prokurātūra atzinusi sabiedrības vienkāršu bankrotu. Pēc 1949. g. beigās izdotā amnestijas likuma nodarījums nav sodāms.

Miris LNP loceklis B. Kruka

Negaidot un pēkšņi sirdstriekas lēkmē Eslingenā miris LNP loc. Bernhards Krūka. Viņš dzimis 1889. g. 6. oktobrī un ilgus gadus darbojies atbildīgos amatos Latvijas valsts kontrolē Trimdā aktīvi piedalījās sabiedriskajā un kultūrālajā dzīvē Austrijā un Vācijā. LNP Krūka iegāja kā Latvijas CP delegāts, jo viņš tani veica sekretāra pienākumus un bija demokratiskā centra pārstāvis. Blakus šim darbam Krūka vēl strādāja Latvijas SK un IRO kontroles nodaļā Nelingenā.

Ar smaidu nāvē...

Bija mūsu Špakenbergas veco ļaužu nometnē spēcīgs 74 g. v virs Kārlis Liepa, vidzemnieks no Lēdmanes bij. barona Tizenhauzena muižas ļaudim. Atstājis dzimtenē iekopto jaunsaimniecību, trimdā pazaudējis sievu un divus dēlus, viņš bija kļuvis vieninieks. Palicis bija viņam tikai labsirdības, izpalīdzības un saticības gars un veseliba.

10. februārī, dalot nometnes vecajiem ļaudīm apkures materiālus, viņš labprātīgi bez jebkādas atlīdzības bija vienā darba cēlienā iznēsājis pa dzīvokļiem vairāk nekā 20 brikešu maisus un tā pārpūlējies, ka uz pēdējā oglu maisa sabrucis, triekas ķerts, nāvē vēl smaidīdams, it kā neticēdams šim traģiskajam finālam.

Nelaiķi apbedīja Špakenbergas smilšu kalniņā, piedaloties visai nometnes saimei.

P. G.

Nometņu slava un lāsts

Traunšteina no abi pusēm

Kad redzam kādā kazarmu nometnē, kā tas ir Traunšteinā, kopā 7 blokos ap 1100 tautiešu (no 1400 sākumā) un zinām, cik maz viņu starpā tādu, kas saņem regulārus ienākumus (administrācijā ap 80), rodas jautājums, kā viņu eksistē un tiek galā ar apģērbu, apaviem un citām ikdienas vajadzībām. Stāvoklis tiešām nav viegls, un pietiek redzēt vienu otru cilvēku un seju, lai zinātu, ko tas nozīmē, iztikt vienīgi ar nometņu devām un to, ko šad tad atmet drēbju un apavu noliktava. Bet arī nometnes darbnīcās strādājošie grib pelnīt savu ārtavu, gaidīdami uz šīs pašas trūcīgās saimes pasūtinājumiem.

Vienīgais naudas avots ārpus minēto 80 tautiešu saņemamām algām un invalidu rentēm ir līdzi no dzimtenes paņemto vērtību reālizēšana. Nometnes maiņas veikala vadītājs stāsta, ka katru mēnesi tādā veidā traunšteinieši iegūstot ap 6—7000 DM. Pircēji vairākumā pilsētas vācu iedzīvotāji, kas tādā veidā tiek pie lētām mantām. Zelta kabatas pulkstenis, piem., pārdots par 130, uzvalka drāna — 80 un ielas kurpes par 10 DM Tas vismaz 2—3 reizes lētāk nekā veikalos. Bet neskatoties uz visu to, latvieši sīksti turas un gaida laiku, kad paši aiz jūrām varēs sākt strādāt un pelnīt, aizstājot šeit trūcīgajā mantībā cirstos robus.

Dzīve rāda, ka šādos apstākļos slīd lejup ļaužu morāle, bet saruna ar administrātoru Lidumu un policijas šefu E. Kupci pārliecina par pretējo. Zādzību nometnē līdz šim nav bijis, bet huligānisms reducējies līdz minimam. Gandrīz uz pirkstiem saskaitāmi cilvēki, kas dzēruma nesavaldībā jānomierina policijas varai. Tie gandrīz vienmēr nāk no vienas un tās pašas vides. Tie ir cilvēki ar kaut kādu uzspiestu lūzumu raksturā, ko nevar izlīdzināt nometņu skumjās vieninieku mītnes. Viņu vajadzībām tādiem brīžiem iekārtots pamatīgs bunkuris, un tam blakus esošajā policijas dežūrtelpā uz naglas karājas dažāda resnuma gumijas nūjiņas. Diemžēl, dažkārt tās jālaiž darbā, kad bunkuri jānovieto 3 spēcīgi vīri. Lūk, noslēpums, kā rodas daža laba repatrianta vēlākie stāsti Rīgas radiofonā par piekaušanām nometņu policijā! Citādi kārtība Traunšteinā priekšzīmiga, tāpat kā tīrība un ļaužu disciplīna. Ne par velti šīs kazarmas IRO ieskata par parauga nometni.

Šo kvalifikāciju papildina arī pašu rosmei glaimojoši iestādījumi: bibliotēka ar 2600 grāmatām, baznīca, sporta zāle, DV klubs, nometnes kantīne ar tik kustīgu un apaļiem sārtiem vaigiem smaidīgu pārdevēju, ka neviens neatturēsies te ko nopirkt, lai cik maz būtu naudas. Viņš stāsta, ka lielākā apgrozība esot lietainās un sniegputeņa dienās, kad grūtāk ļaudim tikt uz pilsētu.

Kur tad vēl plašā grāmatnīca, kurā tikpat laipni un runīgi ļaudis. Viņi stāsta, ka visvairāk pēdējā laikā pērk Moderno virtuvi, vārdnīcas, Rulemanu, Cela maizi, Mātes cilti. Iet tautā arī dzejoļi: Virzas Laikmets un lira; kā arī pašu dzejnieces Zentas Liepas Mēness akmens. Pati dzejniece stāsta, ka dažs labs grāmatas dzejolis radies sapnī, kuŗus dzejniece redz bieži, un tie parasti piepildās. Bet par Traunšteinas rakstniekiem jau stāstījis Jānis Sudrabiņš.

Z. Liepa

Nometnes attēlojums nebūtu pilnīgs, ja trūktu otrās puses — tās, kas redzama aiz bloku biezajām sienām. Mazā cilvēka ikdienā noteicējas ir kazarmu lielās istabas parasti 8 cilvēkiem. Tā spiestas kopā dzīvot vairākas ģimenes, un telpas izskatās kā finiera, papes vai segu būdas, kur reti kad iespējams pilnīgs miers, nervu atpūta, normāla ģimenes dzīve. Šajā ziņā Traunšteina ir tāds pat Vircburgas centrālo kazarmu vai Libekas Mēzenes mītņu atspulgs. Jāpiezīmē gan, ka ģimenes ar bērniem mēģināts izvietot atsevišķās mazākās istabās, bet to skaits nav liels. Tāpēc, kad iebraucēis naktī meklē draugu vieninieku, viņš draud iekļūt īstā gultu, skapju un segu režģi, kuŗā tikai pamazām un pacietīgi var izlobīt vajadzīgo. Un kā nevērtīgākā nauda apgrozībā parasti izspiež vērtīgāko, tā šajos kambaros viss pielīdzinās ar kaut ko apsēstajam raksturam. Un tas ir lielākais nometņu lāsts. Otrā puse svētībai un slavai, kas atmirdz t. s. mazās Latvijas vārdā.

A. Kaugars

Cik ilgi Traunšteina pie pie saviem kalniem not[illegible]as? Administrātors Līdums šinīs dienās aizbrauc uz Kanadu un viņa vietā nāk Artūrs Ķirulis. Ap 800 cilvēku atrodas emigrācijas procesā. Kad tas būs galā, paliks varbūt vēl 2—300. Dzird runājam, ka palikšanas viniem te nebūs. Kazarmās projektēts iekārtot veco ļaužu mītni katoļticīgiem DP, kas Vācijā paliks pēc IRO izbeigšanās. Telpas pārbūvēšot, lai uz diviem iznāktu viena istaba.

P. Ērmanis
H. Berga šarži

Šā vai tā, Traunšteina savu vārdu mūsu trimdas vēsturē būs ierakstījusi kā gara un latvietības cietoksnis. Viņas sāls — kultūras darbinieki to aiznesīs sev līdz visā pasaulē.

E. R.

VĒSTULES REDAKCIJAI

TAUTIETIS ANGLIJĀ VAICĀ

Vairāku tautiešu vārdā kāds EVW no Anglijas mums raksta un vaicā: Vai man paliktu DP tiesības, ja es atgrieztos no Anglijas Vācijā? Vai, atgriežoties Vācijā, mani uzņemtu DP nometnē ar pilnu aprūpi? Vai varētu šādā gadījumā izceļot no Vācijas ar IRO atbalstu uz Austrāliju, Kanadu vai ASV?

Paskaidrojam, ka par šiem jautājumiem mūsu laikrakstā jau rakstīts un tie bijuši arī BCP pārstāvju pārrunu kārtībā ar britu un IRO ierēdņiem. Atgriezties var vienīgi gadījumā, lai šeit Vācijā pievienotos palikušajai ģimenei vai radu pulkam un kopīgi izceļotu uz kādu citu zemi. Tāpat atgriešanās iespējama kādu citu svarīgu iemeslu dēļ, bet tikai ar britu attiecīgo iestāžu piekrišanu. Ja atgriešanās notikusi šādā kārtā, tad garantēta arī uzņemšana nometnē un aprūpe Atpakaļ pārbraukušais var izceļot IRO atbalstā, izņemot emigrāciju uz ASV, jo DP likuma izpildnoteikumos pastāv nosacījums, ka pašreizējās kvotes apmēros ASV ielaiž tikai tos DP, kas 1948. g. 31. decembrī atradušies Vācijā.

KĀ SAMEKLĒT PAZIŅAS ASV

Latvijā vairākkārt rakstīts, pat īpaši saraksti ievietoti, norādot izceļotājiem, kur tiem jāiesūta savas adreses, iecelojot ASV un citās zemēs. ASV viena no tām ir Latvian Relief, Inc. Ņujorkā. Tai iesūtīt adresi un pieprasīt paziņu adreses norādīja arī LWF pārstāvji, kad ieceļoju ASV Es šos norādījumus izpildīju — aizsūtīju Latvian Relief savas ģimenes adresi un tai pašā reizē lūdzu dažu paziņu adreses. Nu jau pagājuši vairāki mēneši, bet atbildi saņēmis neesmu Man, protams, sākumā nebija naudas, bet norādīju, ka attiecīgu vērtību nosūtīšu, kad man paziņos, cik jāmaksā.

Tagad man nav skaidrs: vai tikai iebraucējam ir pienākums reģistrēties, bet lūgt izziņu viņš nav tiesīgs? Gribētu šajā jautājumā norādījumu, jo reģistrāciju ieteic LCK.

A. Ozoliņš, Virdžinijā, ASV

ATBILDE KAROGA LIETĀ

Latvijas 8. num. gaida Velta Egle ierosinājumā par mūsu sarkanbaltsarkano karogu pārmet man, it kā es gribētu to pārveidot, tā vietā radot kaut ko citādu un jaunu, kas būtu tāpat, kā tautas tērpu pārveidot līdzīgu vakara tērpam tikai tāpēc, lai tas būtu kas jauns. Šitādus pārmetumus noraidu kā nepareizus. Es nebūt nerunāju par kādu jaunu karoga veidu, bet gluži otrādi — par veco, pirmatnējo, jo es pats tiku to ierosinājis un ieteicis ar trim vienāda platuma slejām, kā tas arī tika pieņemts, bet vēlāk pārveidots, lai tas labāk atšķirtos no Austrijas karoga. Tas nemaz nebija vajadzīgs, jo starpība starp abiem karogiem bija pietiekama tāpēc, ka mūsu karoga sarkanums ir tumšs, bet austriešu — gaišs. Chronikā gan nav teikts, cik sleju un kāda platuma baltā sleja bijusi senču karogam, bet droši pieņemams, ka slejas bijušas dabigi simetriskas, t. i vienāda platuma.

Rakstītāja aizbildinās, jautādama: vai viss, kas simetrisks, ir arī skaists? Simetrija jau ir kārtība jeb saskaņa. Kas ir nekārtīgs, nesaskanīgs, sašķobīts, greizs, tas ir arī neskaists. Tagad trimdas laikā, protams, nekāda pārlabošana nav padarāma, to var darīt tikai Latvijas Saeima. Visādā ziņā simetriskais karogs ikvienam parādītos skaistāks par nesimetrisko.

Dr. J. Sanders, Eslingenā

Dažas neparastības Amerikā

Vēstule Latvijai no Vašingtonas štata

UZVALKA TAPŠANA

„Tas neatmaksāsies. Pērkot jau gatavu uzvalku, jums iznāks vienmēr lētāk nekā pašūšana vien no jūsu pašu drēbes," mani informēja labs draugs paštautietis, kas dzīvo te jau vairāk par 40 gadiem. Es tomēr neatlaidos. Man nu šķita pienācis īstais brīdis pašūt sev uzvalku no drēbes, kas bija saglabāta un līdzi izvākta no labajiem laikiem dzimtenē. Nu, un tagad mans uzvalks ir gatavs: pirmā labuma materiāls, pirmā labuma darbs. Par materiālu kādreiz samaksāju 120 latu, par pašūšanu — 110 dolaru. Un tomēr, ja neievēro, ka šis uzvalks man atgādina kaut ko no dzimtenes, tas nav ne par centu vērtīgāks par tiem, ko ļaudis šeit pērk gatavus par apm. 85 dolariem.

Uzvalka tapšanas gaita bija gaŗa. Drēbnieka „menedžers" vispirms noņēma uzvalkam mēru. Šaubījās, vai drēbes būs pietiekami. Piegriezējs laimīgi tomēr izgrieza visu, kam tur vajadzēja iznākt. Tad bikses aizsūtīja uz bikšu šūšanas darbnīcu, žaketi uz citu, vesti atkal uz citu. Uzvalku man pielaikoja speciāls lietpratējs. Un beigās gāju, kur biju sācis — samaksāju naudu pašam drēbniekam.

„Cik cilvēku isteni pielikuši savu darbu manam uzvalkam, kamēr tas tika gatavs?" apjēgdams jau kaut ko no lentes sistēmas, iejautājos. Drēbnieks mazliet padomāja, tad sacīja: „Bikses, žakete, veste, speciālpasūtinājums, jāpieskaita arī mans darbs — būs pāri par 100 cilvēku, kuŗu darba rezultāts mūsu darbnīcās ir jūsu brīnišķīgais uzvalks..."

FRIZĒTAVĀ

Dāmu un kungu, vairāk un mazāk mechanizētas, modernas un pavisam vienkāršas, labākas un sliktākas, stingri padārgas un pavisam lētas — frizētavu mūsu 150.000 iedzīvotāju pilsētā ir krietni daudz. Man tomēr gribētos lepoties: tik spožu, solidu un higiēniski iekārtotu frizieŗu salonu, kādi bija, sacīsim, Cēsīs, Bauskā vai Talsos, nerunājot nemaz par Rīgu, es šeit neesmu atradis neviena paša. Visvairāk mēs tomēr brīnāmies par to, ka visi šejienes frizieŗi savu darbu dara, klientam sēžot ar muguru pret spoguli. Modernākajās frizētavās klientu patiesībā nogulda guļus ar pakausi pret spoguli un tad apkalpo. Bez tam mazākajās frizētavās kādu klientu vienmēr apkalpo tieši skatlogā.

ĒDIENVEIKALI UN KRODZIŅI

„Itaļu virtuve", tāpat ķīniešu, franču, norvēģu, slavu, bavāriešu virtuve un citi līdzīgi uzraksti uzņēmuma logā paskaidro, ko aiz durvīm varat cerēt atrast. Ir vēl vienkāršāki uzraksti: „Cāļi", „Zivis", „Desiņas", „Kotletes", „Bekons" un taml. Daudzos mazākos veikalos arī, patiesi, ko citu bez šī uzrakstītā ēdiena velti meklēt.

Pats uzņēmums iekārtots tā, lai to skaidri un pilnīgi var pārredzēt katrs gaŗāmgājējs no ielas. Tieši skatlogā parasti atrodas gāzes pavards, uz kuŗa veikaliņa pavārs, īpašnieks, apkalpotājs un kasieris vienā personā apskaužami veikli un ātri veic savu daudzpusīgo darbu.

Svara vienība cukura te mēdz būt divreiz lētāka par tādu pat svara vienību maizes. Cukurs tāpēc katrā ēdienveikalā patērētāju rīcībā par brīvu, kā senāk mūsu dzimtenē sāls.

Ir arī tādi lielāki veikali, kuŗos ieejot, jums jāsamaksā 50, 60 vai 75 centi, un par to jums tiesība pašam iet apkārt gar attiecīgajiem galdiem un no visādiem ēdieniem ņemt un ēst, kas un cik vien jums patīk.

VĒL PAR SKATLOGIEM

Kurpnieks strādā tieši skatlogā vai taisni tam pretī, lai no ielas visu varētu redzēt. Gluži tāpat strādā veļas mazgātuve, ķīmiskā tīrītava, gludinātava, pulksteņu meistars un tetovētājs, kas uz mūžīgiem laikiem izdekorē kādam rokas, krūtis, plecu vai muguru. Pat gleznotājs savu mākslas darbu bieži vien rada milzīgā skatlogā, un apkārt viņam stāv izkārtas jau gatavās un pārdodamās gleznas.

Citādi veikalu skatlogos izliktās preces un logu dekorējums šķietami nesasniedz Eiropā redzēto. Tomēr tas tā tikai šķiet. Patiesībā logi nav nekad pārblīvēti, bet vienmēr rūpīgi aplēsts, lai pa logu katrs gaŗāmgājējs varētu labi pārredzēt visu, kas veikalā dabūjams un kas tur noris.

SATIKSME

Uz ielām pilsētās un pat uz dzīvas satiksmes ceļiem tālu ārpusē satiksmi visvairāk regulē ar automatiskām dažādu krāsu ugunīm. Bez tam ir arī uzraksti un dažādas satiksmes zīmes. Pārbraucot vai pārejot ielu nepareizi, mazākais sods ir 20 dolaru. Tos vienmēr ar līdzcietīgu smaidu, bet ļoti uzcītīgi iekasē ne visai redzami novietoti policisti. „Mīļš paldies par dolariem," viņi, naudu saņemdami, parasti saka. „Žēl, ka mūsu ieņēmums ir jūsu izdevums."

Ielu šķērsojot un citādi uz ceļa — priekšroka pret automobili vienmēr ir gājējam, bet bērni līdz 10—12 gadu vecumam uz ceļiem un ielām bauda visneticamākās privilēģijas. Zēni, pat tādi, kas izvadā avīzes, ar saviem divriteņiem vismīļāk brauc pa ietvēm. Viens balts, dzeltens vai melns knēvelis nostājas vienpus ielai, otrs tāds pats otrā pusē un pāri ielai sāk bumbu spēli, kuŗā tā aizraujas un iekaist, ka abi drīz vien raujas pa ielas vidu. Un neviens viņus netraucē...

KĀZU BRAUCIENS

Pa ielu slīd lentēm un serpentīniem appušķots auto. Aiz tā, lēkādami un grabēdami, līdzi velkas gaŗā stieplē sasieti veci katli, pannas, vanniņas, skārdenes un visādi grabuļi. Šo auto pavada citi, kas nepārtraukti un visādās variācijās darbina savas signāltaures. Sevišķi daudz šādu braucienu ielās piektdienu vakaros un sestdienās. Tie ir populārie kāzu braucieni, kad jaunais pāris dodas pie mācītāja vai atgriežas no tā. Greznoto automobili mēs saprotam, drīz aptveŗam arī, ka pavadoņi taurē jauno pāri apsveikdami. Bet kāpēc aiz auto visi šie piekarinājumi? — Tāda vērtība un nozīme aizbraucējam pārim esot agrākajiem „brūtganiem" un „brūtēm", kas nākot līdzi atmiņās no pagātnes...

Takomā, Vašingtonas št.

-fr—rs

Ass apvainojums bijušajiem DP Austrālijā

MŪSU AUSTRĀLIJAS REDAKCIJAS INFORMĀCIJA NO KANBĒRAS

Viens no vissmagākajiem apvainojumiem, kāds jebkad vērsts pret bij. DP Austrālijā, ir Austrālijas bijušo kaŗavīru leģiona (The Australian Legion of ex-Servicemen) pieprasījums valdībai par Eiropas imigrantiem. Pieprasījumā lūgts pārtraukt DP ieceļošanu Austrālijā, bet dot imigrācijas iespējas britiem.

Leģiona prezidents B. J. Mekdonalds (B. J. Mc Donald) paskaidro, ka DP vidū ir kaŗa noziedznieki un cilvēki, kas cīnījušies vācu armijā. Daudzi imigranti bijuši nacisti. Tie pat vēl tagad simpatizējot nacistiem un fašistiem. Liels skaits bij. DP izvairoties no apzinīgas darba līguma pildīšanas un atbraucot Austrālijā ar prāvām naudas summām, kas ļaujot tiem maksāt augstas cenas par jaunām mājām utt.

Six.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

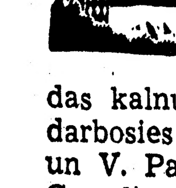

Pazīstamais latviešu karikatūrists Ed. Keišs noslēdzis līgumu ar Canadian Curiosity Agency tūristu un filmu aktieŗu saržu zīmēšanai 1950. g. vasaras sezonā Kanadas kalnu kūrvietā Benfā. Turpat darbosies arī latviešu A. Kundrāta un V. Pakrēšļa tūristu uzņēmums Canadian Souvenirs. Banfas kūrvietu katru gadu apmeklē apm. 1 miljons amerikāņu tūristu.

Klīvlendā, Ohaio štatā, nodibināts latviešu klubs, kas vēlas apzināt visus štatā dzīvojošos tautiešus. Savas adreses viņi lūgti paziņot Skaidrītei Skujai, 13810, Maplerow Ave, Cleveland 5, Ohio, USA. Kluba pārstāvji sniedz palīdzību un padomu arī tikko ieceļojušiem tautiešiem. Paredzēts iekārtot arī bibliotēku, un šī mērķa sekmēšanai latviešu klubs lūdz ziedot grāmatas un periodiskus izdevumus, nosūtot tos Jānim Pluksim, 11434, Euclid Ave., Cleveland, Ohio, USA.

Par Baltijas valstu pārstāvi piecu Pensilvānijas štata sieviešu klubu rīkotajā pasaules miera problēmai veltītajā konferencē 6. 2. bija uzaicināts latvietis Henrijs Nordens. Bez viņa konferencē piedalījās Beneluksa valstu, Anglijas un Dienvidamerikas pārstāvji.

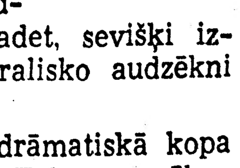

Par baletmeistaru A. Kozlovski un viņa darbību Stokholmas operas baletskolā plašus rakstus ar uzņēmumiem ievietojuši zviedru laikraksti Stockholms Tidningen un Aftonbladet, sevišķi izceļot Kozlovska karalisko audzēkni princesi Kristīnu.

Upsalas latviešu drāmatiskā kopa uzvedusi Blaumaņa Trīnes grēkus un Skroderdienas Silmačos un Raiņa Daugavu. Tagad kopa sagatavojusi Deglava Veco pilskungu.

Cik pelna laukstrādnieks ASV

Kāds tautietis no ASV mums raksta un sūdzas, ka viņam uz laukstrādnieka darbu kādā austrumu štatā vajadzējis krietni gaidīt, pie kam viņš bijis spiests saistīties darbā pie farmeŗa, kas solījis tikai 12 dolaru nedēļā, gan dodot par brīvu telpas un uzturu. Viņš dzirdējis, ka Ņujorkas štatā parastā laukstrādnieka nedēļas alga esot 26 vai 40 dolaru tad, ja saimnieks nedod telpas un uzturu.

Te jāaizrāda, ka pēc ziņām, kuŗas snieguši tautieši, kas jau strādā lauksaimniecībā, parastā laukstrādnieka stundas alga rietumu štatos svārstoties ap 80—85 centi stundā, vienalga, vai strādātu vīrietis, sieviete vai arī jaunietis. Austrumu štatos stundas atalgojuma ziņā lielas starpības nav, arī te laukstrādnieks izpelna caurmērā 83 centi stundā. Tātad viņam būtu jāsaņem vismaz 25—27 dolari nedēļā.

Protams, cita lieta ir, ja laukstrādnieka rīcībā nodod kādu sevišķi komfortablu dzīvokli, kas dažkārt aptveŗ 6—7 istabas, lopus vai lielāku gabalu zemes. Bez tam izpeļņa var būt atkarīga arī no darba līguma, kas var svārstīties no 8—14 stundām dienā.

ĶEKATNIEKI ANGLIJĀ

Pēc vairāku mēnešu sagatavošanas Daugavas Vanagu Bredfordas nodaļas drāmatiskā un tautas deju kopa V. Lintiņas vadībā uzveda drāmatizējumu „Saulgriežu vakars latviešu sētā". Uzvedums guva dzīvu atsaucību arī daudzo angļu viesu vidū. Uzņēmumā redzama jautrā ķekatnieku grupa.

A. Baloža uzņ.

Krokodiļi, moskīti un indīgas zivis, bet — nav slikti!

Vēstule Latvijai par 13 latviešu dzīvi Austrālijas tropos — Darvinā

Jaunatbraucējiem Austrālijā dažreiz piedāvā strādāt Darvinā — Austrālijas ziemeļu territorijas galvaspilsētā, kur ir 6000 iedzīvotāju. Darvina atrodas pašos tropos. Eiropiešiem neierastā klimata dēļ turp nevienu nepiespiež braukt, bet šo vietu var izvēlēties brīvprātīgi. Par dzīvi Darvinā īstas jēgas nav pat sidnejiešiem vai melburniešiem, un jaunaustrāliešiem jau nu vēl mazāk, tāpēc šī vēstule visvairāk interesēs Austrālijas braucējus, kuŗiem kādreiz varbūt jautās, vai viņi nevēlas doties darbos uz Darvinu. Tā ir arī gandrīz vienīgā vieta šajā kontinentā, kur var vērot aizvadītā kaŗa pēdas — pilsētā netrūkst japāņu sabumbotu māju, un jūrā guļ nogremdēti kuģi. Iedzīvotāji ir gan baltie, gan arī melnie. Kādā tuvējā salā dzīvo tikai melnie. Viņus skolo balto misija un ved uz Darvinu darbos, par ko iezemieši saņem nelielu atalgojumu. Tiem vēl stingri ierobežojumi. Ar melnajām sievietēm te aizliegts satikties. Ja notveŗ, tad jāiet cietumā no 6 mēn. līdz 1 gadam.

Pašreiz te ir lietus periods, kas ilgs līdz martam; pēc tam atkal diendienā spīdēs saule. Lietus laikā viss zaļš un jauks, bet vēlāk zāle izdeg un kļūst pelēka. Viemēr zaļi tikai koki — kokospalmas, banankoki, bambusniedras uc. Lietus periodā zāle izaug cilvēka gaŗumā, un vakaros ir nepieciešami daudz moskītu, tā ka bez aizsardzības līdzekļiem nekur nevar iziet. Dažas jaukas vietas ir ārpus Darvinas, bet pati pilsēta vēl tikai īsteni veidojas.

Latvieši zem īpatnējās Darvinas palmas. No kreisās: Dāvids, Volfgangs, Jānis, Ēriks, Krišs, Dilis, Frēdis un poļu imigrants Edvards

Darvinā esam 13 latviešu. Gandrīz visi strādājam austrāliešu armijas darbos — noliktavās, virtuvēs, galdnieku darbnīcās utt. Darbs nav smags, bet sliktāk tiem, kam visu dienu jākustas saulē. „Uz rokas" saņemam ap 14 mārc. par 2 nedēļām. Tas nav daudz. Vienīgi pavāram divnedēļu alga ir 30 mārciņu. Par ēšanu, telpām, gultas veļu un trauku lietošanu maksājam 2 mārc. 2 šil. par 2 nedēļām. Ēdam to pašu ko kaŗavīri — labi. Par ēdiena gatavošanu pašiem nav jārūpējas. Arī drēbju te nekādu nevajag — pietiek ar īsajām biksītēm. Mūsu kazarmas atrodas jūras krastā. Tās ir tropu celtnes ar dažādiem ventilācijas caurumiem, jo citādi nav iespējams ne gulēt, ne dzīvot. Guļam visi zem moskītu tikliem. Ejam bieži jūrā peldēties, kaut lietus periodā tas aizliegts, jo uzklīdušas indīgas zivis. Ja tās iekož, dažas nedēļas slimnīcā garantētas. Dažreiz tomēr noriskējam, un peldēšanās sagādā lielu baudu. Jāuzmanās arī no haizivīm. Upju grīvās uzglūn krokodiļi. To medības grūtas, bet āda maksā skaistu naudu.

Raksturīgi Darvinas iezemiešu tipi. Smaidošā džentlmeņa rokām un kājām ir 6 pirksti, bet melnā lēdija lepojas ar dabas dotiem ilgviļņiem

Dzelzceļš Darvinā neienāk. Pilsētas apgāde notiek ar kuģiem un lidmašīnām no Adelaides un citām vietām. Preces tāpēc mazliet dārgākas. Esam te jau vairāk nekā 5 mēnešus. Sākumā bija karsti, bet tagad aprasts. Ja paliksim ilgāk, tad, aizbraucot Austrālijas otrā malā, laikam salsim, par Latviju jau nemaz nerunājot — tur būs pavisam auksti. Dažreiz jāsvīst, pat nestrādājot. Visi esam saulē iedeguši melni kā iezemieši.

Atbraucām te brīvprātīgi, lai apskatītu tropus, un nožēlojuši vēl neesam. Svarīgi gan arī, kāds kuŗam gadās darbs, kaut tā temps ļoti gauss. Daži puiši no šejienes pazudīs pēc 6 mēnešiem, citi pēc gada, bet viens otrs nodomājis Darvinā pavadīt visu līguma laiku.

Viss jau būtu labi, bet ir ļoti garlaicīgi — maz izklaidēšanās iespēju. Esam vieninieki jauni puiši, un prieks būtu liels, ja kādas tautietes mūs apciemotu — vismaz ar vēstulēm. Mūsu adrese: Military Post Office, Bl. 6, Darvin, N. T., Australia.

Zem Darvinas saules, janvārī.

N. Liepiņš

Zutis, ko nesa divi vīri

VĒSTULE LATVIJAI NO JAUNZĒLANDES

Kad es nesen rakstīju uz Vāciju sievastēvam par zušu bagātībām un lielumu Jaunzēlandē, viņš kā vecs un piedzīvojis makšķernieks man deva padomu labāk nostrādāt kādu virsstundu, ne nodarboties ar parastu „mednieku stāstu" rakstīšanu. Cits nekas neatlika, ka nosūtīt foto uzņēmumu, kuŗā esmu redzams kopā ar 162 cm gaŗu paša izzvejotu zuti. Jaunzēlandieši zušus neēd, un tos pārtikai lieto tikai iedzimtie — melnie maori. Dzirdējuši, ka Eiropā zutis ir samērā dārga delikatese, viņi neziņā raustīja plecus un dīvaini vieba sejas. Jaunzēlandes likumi zušus pieskaita pie kaitīgām, iznīcināmām zivīm, un katrā pasta iestādē par zuša astes galiņu jūs varat saņemt 3 pensus. Upēs zuši savairojušies tādā daudzumā, ka apdraud foreļu un citu zivju mazuļus. Lielākais zutis, kas pēdējos gados Jaunzēlandē izzvejots, svēris 38 mārciņas.

Ar smīnu jaunzēlandieši noraugās bijušajos DP, kas vakaros pāris stundu laikā upmalā sazvejo krietnu maišeli un pārnesuši to mājās, dūmo zušus dīvainās mucās un koka kastēs. Taču, kad brūni nodūmoti tie uzziesti uz sviestmaizēm un aplaistīti ar citrona sulu, arī skeptiskie jaunzēlandieši nenoturas. Smarša ir brīnišķa, viņi saka, un garša arī.

Man gadījās būt klāt, kad tautsaimnieks Lagzdiņš, kas pazīstams kā kaislīgs makšķernieks, pirms nedaudz dienām izvilka gandrīz 2 metri gaŗu zuti, kas mums par abiem bija jānes mājās. Nezinu, cik milzu zivs svēra, bet šķiet, vienai vidējai DP nometnei iznāktu katram iemītniekam gabaliņš pusdienās.

Līdzīga te ir arī jūras vēžu bagātība. Mācītājam Reinfeldam palaimējās nodurt 9 mārc. smagu. Es saku — nodurt, jo vēžus zvejo, uzduŗot uz vienas žebērkļa smailes gala, izvilinot to no zālēm un ar otru, brīvo, ieduŗot mugurā. Tāda pati ir foreļu bagātība, jo vairums Jaunzēlandes upju ļoti straujas, tikai zvejošanai vajadzīgas atļaujas. Makšķerēšanas piederumi Jaunzēlandē ļoti dārgi, tādēļ šejienieši zvejo ļoti primitīviem līdzekļiem.

Jaunzēlandes iedzimtie maori ir ļoti laipni un izpalīdzīgi cilvēki, bet mīl alkoholu. Jaunzēlandes vārda vietā tie labprāt lieto Maoriland. Savā laikā angļu kolonisti izcīnījuši ar maoriem gaŗus kaŗus, līdz zemē nodibinājies miers un kārtība. Lielākais vairums šejienes pilsētu un vietu nosaukumu ir maoru valodā. Eiropiešiem tā viegli izrunājama, jo izruna līdzīga rakstībai un atgādina skanīgo igauņu valodu.

Maoriem ir pārstāvji parlamentā, tāpat savi cilšu vecākie un princeses. Interesanti viņu tautas tērpi un dejas, ko man bija izdevība novērot kādās maoru kāzās. Kultūrālā ziņā maori samērā attīstīti un apdāvināti. Daudzi melno pārstāvji ir atbildīgos amatos valsts iestādēs, kā arī studē Jaunzēlandes un ārzemju universitātēs.

Kraistčērčā, decembrī.

Vladimirs Auziņš

Kur Austrālijas braucējiem meklēt pazuduso bagāžu

Austrālijas imigrācijas iestādes pēdējā laikā velti sevišķu vērību tiem, gan samērā retiem, gadījumiem, kuros ieceļotājiem pazudusi smagā bagāža. Ikvienu gadījumu imigrācijas ierēdņi rūpīgi izmeklē, ja nepieciešams, nodibinot kontaktu arī ar Itālijas transitnometņu administrāciju.

Lai atvieglotu pazudušās bagāžas sameklēšanu, attiecīgajām personām ieteicams rakstīt imigrācijas ministrijas sekretāram: Secretary, Departament of Immigration, Canberra. Vēstulē jāuzdod šādas ziņas: 1) Pilns vārds un pašreizējā adrese; 2) kuģa nosaukums un attiecīgās personas kuģa numurs (Nominal Roll Number); 3) kad un kurā ostā ieradies Austrālijā; 4) kad, kam un kur bagāža nodota; 5) bagāžas apraksts un ārējās pazīmes; 6) Eiropā saņemtās bagāžas kvīts numurs; 7) imigrācijas centrs vai centri, kuros ieceļotājs apmeties pēc iebraukšanas Austrālijā. (j)

Neatkāpsimies no īstenības

Ar šādu virsrakstu Alberts Kalniņa kungs no Kanadas (Latvijas 18. Ķeb. num.) arī piedalās debatēs par Kārļa Ulmaņa režīmu. Diemžēl, apcerējuma saturs neattaisno virsrakstu.

Tāpēc lai atļautas dažas piezīmes. Kalniņa kungs raksta: „Nepareizs ir apgalvojums par valstij 1934. g. pavasarī draudošajām briesmām. Mēs visi labi zinām, ka šādu briesmu nebija..." Ja Kalniņa kungs domā par ārējām briesmām, tad tādu nebija. Bet ja toreiz runāja par draudošām briesmām, tad runātāji ar to saprata valsts iekšpolitisko stāvokli — kreiso un galēji kreiso, tāpat galēji labo ekstrēmistu un dažu dēkaiņu grupu aktivitāti. 1934. g. rudenis būtu bijis 5. Saeimas vēlēšanu laiks. Vēlēšanu cīņā būtu izgājušas ne tikai tās 28 partijas, kas bija reprezentētas 4. Saeimā, bet daudz vairāk (4. Saeimas vēlēšanās piedalījās 45 partijas), bez tam minētie ekstrēmisti, no kuriem daļa bija apbruņota. Kas varēja pateikt, kā vēlēšanu cīņas būtu beigušās, ja 4. Saeimas sastādītajām valdībām varas tikpat kā vairs nebija? Iekšējām cīņām izvēršoties plašumā, varēja rasties ar briesmas no ārienes.

Tālāk Kalniņa kungs raksta: „Nevietā mums būtu arī pašiem sevi mānīt ar apgalvojumu, ka it kā 1934. g. ievestais režīms būtu tikai pagaidu (pasvītrojums mans. — J. D.) iekārta". Šis Kalniņa kunga kailais apgalvojums katēgoriski noraidāms. Tas liecina vienīgi to, ka Kalniņa kungs nepazīst Kārli Ulmani kā personību un nezina arī, kas tika darīts jaunas satversmes izstrādāšanai.

Tāpat ir noraidāms Kalniņa kunga apgalvojums, ka Skujenieks, ģen. Balodis, Einbergs uc. bijuši spiesti atstāt valdību tāpēc, ka prasījuši jaunu satversmi. Ja par minēto 3 ministru aiziešanas iemesliem no Ulmaņa valdības nerunā tie, kas zina patiesos apstākļus, tad viņi to dara aiz cieņības par šo vīru — boļševiku laika asinsliecinieku — nopelniem Latvijas nodibināšanā un viņas neatkarības izcīnīšanā. Aizejošanas iemesli tomēr ir pavisam citi, bet ne prasība pēc jaunas satversmes izstrādāšanas. Šādas prasības nav bijušas.

Kalniņa kunga teikumu, ka angļi nekaunas par savu Kromvela laikmetu un tāpēc mums nav nozīmes un vajadzības noliegt Ulmaņa laika īsto seju, varam papildināt apmēram šādi: angļiem nav nekāda iemesla kaunēties no Olivera Kromvela, jo neviens cits kā viņš no Anglijas karaļvalsts izveidojis Lielbritānijas imperiju. Tāpat mēs varam būt lepni uz Kārli Ulmani par viņa darbu latviešu tautas un valsts labā. Nerunājot par viņa nopelniem valsts pirmajos un turpmākajos gados, **Ulmaņa nacionālās valdības laiks ieies latviešu tautas vēsturē kā visgaišākais tautas garīgās un saimnieciskās kultūras uzplaukuma laiks.**

Neatkāpsimies taču no īstenības!

Jūlijs Druva

Tauta un satversme

Vēl vienmēr vērojamā tieslbnieku un politiķu nespēja atrast samierinājumu demokratijas un ulmaniskas saimnieka politikas starpā ir tiešām zīmiga. Vienkāršajam latvietim arī šis jautājums ir vienkāršāks un nemaz tik daudz raižu nesagādā. Gudrības gars piemetas, kur pats to grib, un nevis katra universitātē vai mitiņā skolota tautas darbinieka smadzenēs.

Negribas pielaist, ka šis jautājums nevarētu atrast savu stingri teorētisku apmierinošu atbildi. Vai nebūtu jāziet no kaut kā tāda, kas aptver kā tiesības, tā politiku? Gribētu ieteikt ētiku kā joslu, kas var izgaismot šo politiķu tīši gribēto un teorētiķu samulsuma radīto problēmu. Nav taču tā, ka satversme var tikt ignorēta tikai jaunu motīvu dēļ? Ja tā nespēj līdzi mainīties apstākļiem, politiķim nākas šad un tad izšķirties: glābt tautu vai satversmi. Pēdējā jau arī domāta normāliem un iepriekš paredzamiem gadījumiem. Chaotiskās maiņās, kādām divdesmitā gadsimta pirmā puse bijusi sevišķi devīga, drošākais vadonis ir un paliek sirdsapziņa. Tautas sirdsapziņa savus vadoņus un vadītājus arī pēc tās vērtē.

Jautājums varētu būt — vai Ulmaņa riciba 1934. g. ir šādi attaisnojama, vai viņš tiešām vadījies no tautas interesēm, kaut savā iztulkojumā? Personīgi turētu Ulmani par spējīgāku politiķi, ja viņam būtu izdevies glābt kā tautu, tā satversmes cieņu. Par lielāku cilvēku un latvieti ar to viņš nebūtu kļuvis.

Liekas, ka tauta tuvojas skaidrībai par viņa darba nozīmi, skaidrībai, ko nemulsinās teorētiķu samulsums vai politiķu klaigāšana. Viņa vērtību redzot, pavisam aplam tomēr būtu, ja 15. maija vārdā politiķi mēģinātu ķerties pie izņēmuma līdzekļiem arī normālos laikos.

Neredzu pamata, kāpēc vienai valsts iekārtai kā demokratiskākai vajadzētu tikt arī ētiski augstāk novērtētai. Etiskā plūs vai minus zīme piešķirama valsts saturam, ne formai Valsts iekārta drīzāk vērtējama pēc tās derīguma noteiktā situācijā un pēc tās piemērotības tautas raksturam. Vācu okupācijas laikā izrādījās, ka latviešu mežinieki nespēj sekmīgi strādāt ar vāciešu ražotajiem un viņu tautai pielāgotajiem cirvjiem. Latviešu psihologiem vajadzēja piemērot cirvi latvieša raksturam Ja citu tautu darba rīki mums neder, kā gan lai iekļautos tautas dzīve patapinātās vai mākslīgi safabricētās politiskās formās! Satversmei jāaug līdz ar tautu, tā nav ne ar līgumu nosakāma, ne ar varu uzspiežama.

Domāju, ka saimnieka princips ir saskaņojams ar demokratijas būtību. Īstai demokratijai pat vajadzētu nodrošināt, nevis traucēt autoritātes veidošanos un nostāšanos tautas priekšgalā. Esmu pat pārliecināts, ka šinī virzienā ir meklējama latviskā satversme, un ka arī Ulmanis cerēja kaut ko tamlīdzīgu aizsniegt.

Pievēršoties trimdas apstākļiem, liekas, ka lielajam latviešu vairumam ir skaidrs, ka neatkarības laika atdarināšana būtu pavisam nelaikā un nevietā. Tagadnes politisko eksperimentu uzsildīšana var latviešus tikai atbiedēt un pašus eksperimentātorus padarīt smieklīgus. Vispirms jau trimdas latvieši nav savā valstī, tāpat pamatā visai nacionālai dzīvei liekamas organizācijas. Tikai tie latvieši, kas aktīvi ieslēgušies cīņā, var kaut ko dot iznākumam. Simts apgarotu nacionālistu pašlaik vairāk vērti nekā tūkstoš remdenu latviešu valodas runātāju. Ar visu trimdas latviešu balsīm tā kā tā maz ko varam iesākt. Katrā ziņā ziedotais laiks, nauda un enerģija ir vairāk vērts nekā balsu skaits aiz latviešu pārstāvja vārda. Pat simtprocentīgi visu trimdinieku balsis nevienam nedotu tiesības runāt latviešu tautas vārdā. Protams, domāt par nākotnes politiskajām formām, pat izmēģināt mazā mērogā vienu otru jaunu ideju varam arī trimdā, tikai visu bez lieka spožuma un liekiem vārdiem.

Vilis Zariņš, Londonā

Katram grūtdienim savs labvēlis

PALĪDZĪBAS AKCIJA

Saucieni pēc palīdzības, morālā un materiālā atbalsta turpina rast atsaucību. Lielā mērā pašu latviešu nopelns ir, ka šis darbs sekmējies un ieinteresētas plašas sveštautiešu un arī mūsējo aprindas. Tas liecina par panākumiem, ko vienmēr gūst neatlaidība un dzelžaina griba.

Palīdzības akcijas darbu atbalsta tautieši šādās zemēs: Anglijā, kur krusttēvi un krustmātes rastas pašu tautiešu vidū, tāpat Dānijā, Norvēģijā, ASV, Kanadā, Venecuelā un D. Amerikas zemēs. Iezemiešu ieinteresēšanas darbs pastāvīgi paplašinās, tā ka ar laiku neviens grūtdienis nepaliks bez labvēļa un balstītāja, ja vien tautiešu rosme un gādība par tiem, kam palīdzība nepieciešama, neatslābs un turpinās iet uz priekšu vēl dedzīgāk un sirsnīgāk.

*

Gimenes bez apgādnieka, veci ļaudis, slimie uc. tautieši kam nav iespējams iekļauties nevienā no pašreizējām izceļošanas schēmām un kas vēlētos, lai LCK un BSP lat. delegācija tiem „Palīdzības akcijas" ietvaros sameklē citās zemēs „krustmātes", t. i. atsaucīgas ģimenes, kas Vācijā palicējiem sniegtu materiālu un morālisku atbalstu, aicināti savus lūgumus sirsnīgas vēstules veidā (uz plāna papīra gaisa pastam, pēc iespējas angļu valodā), kā arī uzņēmumus iesūtīt Latvijas redakcijai vai BSP latviešu delegācijas priekšsēdei T Erdmaņei-Endzinai, Tannenbergstr. 5—6, Esslingen/N. (14a) Nepieciešami lūgumam pievienot nometnes komitejas, bēgļu centrālo iestāžu vai vadītāju sabiedrisku darbinieku atsauksmes, kā arī norādīt, uz kāda vārda publicējama atbilde laikrakstā. Uz to pašu adresi aicināti rakstīt tie tautieši un organizācijas, kas apņemtos šādiem grūtdieniem Vācijā sameklēt citās zemēs atsaucīgas „krustmātes" vai „krusttēvus"

ATBILDES TAUTIEŠIEM:

Katram lūgumam atsevišķi un plašāki atbildēt, diemžēl, nav iespējams. Zemāk minēto personu lūgumi nosūtīti uz norādītajām vietām un lūdzētiem jānogaida atbildes no turienes

Filadelfijā, ASV: Kalvišs — Lingenā; AP. — Hanoverā; Anna Lesiņš un L. E. Pulkstens — Oldenburgā, A. Raups — Gēsthachtā, Olga Buša — Sandvallē.

Cīlē — Mārtiņš P. — Bedburgā.

Pa pastu nosūtītās atbildes, netiek laikrakstā otrreiz publicētas. Laipns lūgums, turpmāk tikai nepieciešamības gadījumā prasīt personīgu atbildi, jo darba apstākļu dēļ nav iespējams sniegt izsmeļošas atbildes un izziņas.

BŪSIM SAVA LAIKA CIENĪGI!

Pārrunas presē un trimdas saimē par institūta izveidošanu cīņai par mūsu tautas tiesībām un neatkarīgu valsti un to, kas būtu cienīgs pārstāvēt tiesiski Latvijas valsti, noved pie secinājuma, ka galvenie parti, kas nevar saprasties tik svarīgos jautājumos, no vienas puses ir blj. Saeimas deputāti un politisko partiju darbinieki, bet no otras puses autoritātīvā laika cilvēki un jaunā paaudze. Pirmie apgalvo, ka, lai cik maz viņu atlicis, tikai viņiem ir tiesības runāt latviešu tautas vārdā. Tie pielieto satversmē paredzētos institūtus ar valsts prezidentu, Saeimu un valdību. Ja nu valsts prezidenta postenim šeit trimdā par laimi var sameklēt beidzamo tiesisko personu, tad jau nelespējami atjaunot likumdošanas iestādi, kādu paredz mūsu satversme.

Šādā pārstāvniecībā izslēgta jaunā paaudze par tik, par cik vienu vai otru neuzaicinātu ieņemt ministru, sūtņu vai direktoru amatus. Liekas, ka šāds izkārtojums nevienos, bet saskaldīs. Izslēgt no līdzrunāšanas tos, kas pēc 1931. g sasnieguši pilngadību, būtu solis ceļā uz diktatūru. Jaunā paaudze nav gājusi pie vēlēšanu urnām, bet ar ieročiem rokā stāvējusi Volchovas staignājos un Vidzemes un Kurzemes kauju laukos. Jaunatne nav metusi partiju vēlēšanu listes vēlēšanu urnās, bet gan savu dzīvību latviešu tautas un valsts dzīvības urnā laikā, kad katra minūte un katrs metrs dzimtās zemes bija svarīgi, lai parlamentārieši vai autoritātīvās valsts piekritēji varētu izbēgt no uzbrucējām komūnistu ordām. Ja šodien rietumu pasaulē dzīvo pāri par 100.000 latviešu, tad par to jāpateicas tikai latviešu karavīra varonībai, kas piespieda pat sensenos ienaidniekus evakuēt mūs. Bez latviešu karavīra šobrīd rietumu brīvībā būtu no abiem nezvēriem slepus izbēgusi tikai saujiņa latviešu un tie koncentrācijas nometņu iemītnieki, kas piedzīvoja atbrīvošanas stundu. Visi pārējie soļotu to pašu Golgātas ceļu, kādu tagad soļo latviešu tautas lielākā daļa dzimtenē. Man šķiet, ka arī tie, kas šodien cīnās par tiesībām būt vienīgiem Latvijas pārstāvjiem, soļotu Sibirijas tundrās un Latvijas valsts tiesības tā kā tā būtu jāaizstāv ārkārtējo pilnvaru nesējam Zariņam.

Ārkārtējos apstākļos vienmēr vietā ir arī attiecīga izrīcība. Mums šodien nav vajadzīgas figūras un skaistu runu teicēji, mums nav jācīnās par strādnieku, zemnieku, amatnieku vai jaunsaimnieku speciālajām interesēm, bet jācīnās par latviešu tautas tiesībām dzīvot. Mums jāveido sava cīņas organizācija nevis uz kādiem partiju doktrīnu pamatiem, bet jāliek lietā vīri, kas spēj ko darīt. Ja nebūs kara, tad arī mums nebūs vajadzīgs ne valsts prezidents, ne Saeima un valdība, ne arī autoritātīvā laika iestādījumi, bet gan reservāti, līdzīgi indiāņiem ASV. Tāpat jāievēro, ka Latviju atbrīvos rietumu un varbūt arī mūsu karavīri, un tie pirmie liks sākumu jaunai dzīvei. Viņu pirmie palīgi būs tie, kas būs uz vietas. Nākotnes Latvijas seja galīgā veidā izveidosies tikai laika tecējumā, tāpēc ir lieki tagad spriest par platformām un satversmi. Piedzīvojumi rāda, ka arī pēc šī kara daudzas okupētas valstis nav atgriezušās pie vecās satversmes (Francija un Austrija, kas atradušās līdzīgos apstākļos). Pašlaik ir lieki prasīt, par kādu iekārtu mēs katrs stāvam, un man liekas, ka parlamentārieši simtreiz labāk dzīvotu kaut vai tajā pašā nonīcinātā Ulmaņa atjaunotajā Latvijā, un autoritātīvās iekārtas piekritēji savukārt simtreiz labāk parlamentāriešu Latvijā nekā visi kopā tagadējā trimdā. Daugavas ūdeņi ātrāk padarīs baltas mūsu dvēseles. Mums vajadzīgs cīņas institūts. To formāli nevar veidot ne uz satversmes pantiem, ne uz autoritātīvā laika veidojumiem, ne arī uz trimdas laikos radītiem noteikumiem. Ārkārtējos apstākļos jāliek vietā katra augstāk minētā laikmeta pozitīvais, bet nevis kā āžiem stāvēt katram savā pakalnā un baidīties nokāpt kopējā ielejā.

Ievērojot visu teikto, visi trimdinieki, tautieši dzimtenē un Sibirijā ar lielāko prieku apsveiktu Latvijas š. g. 4. febr. numurā izteikto prof. Nīk. Vētras un latviešu tiesu palātas locekļa viedokli, ka pirmajam sākumam šādu institūtu sastāda ārkārtējo pilnvaru nesējs—sūtnis Zariņš, ievērojot parlamentāriešu nopelnus līdz 1934. gadam, neaizmirstot darbiniekus no 1934.—1940. gadam, atceroties organizācijas, kas darbojās Latvijā līdz 1940. g., latviešu karavīru saimi un trimdā esošo latviešu vēlētos pārstāvjus. Šādā kārtā būs pārstāvēti visi latvieši. Eventuālā proporcija varētu būt: 1 piektdaļa parlamentāriešu, 1 piektdaļa autoritātīvās iekārtas darbinieku un organizācijas, 1 piektdaļa trimdā vēlēto pārstāvju un 2 piektdaļas latviešu karavīru pārstāvju. Liekas, ka šādam veidojumam pievienotos visi trimdas latvieši un tas pārstāvētu arī visus dzimtenē un Sibirijā mītošos. Atsevišķa trimdinieku nobalsošana par to nebūtu vajadzīga. Tālāk šī padome izvēlētu savu izpildorganu, un ja ārvalsts atzītu, atjaunotu valsts prezidenta institūtu un pat eksilvaldību. Pozitīvā gadījumā valsts prezidenta posteni pagaidām ieņemtu bīskaps Rancāns.

Šinī institūtā katram loceklim pilnīgi jāpakļaujas vairākuma gribai un, pats par sevi saprotams, nevarētu piekopt arī komūnistisko veto principu. Tāpat šā institūta materiālajā uzturēšanā jāpiedalās visiem trimdas locekļiem, organizācijām un partiju kasēm.

Būsim sava laika cienīgi savas tautas dēļ!

Dipl. inž. P. Priede.

Kā organizēt latviešus Austrālijā

Iepriekšējā numurā publicējām mūsu Kanberas redakcijas aptauju ar tautiešiem Austrālijā par turienes Latviešu nacionālās komitejas organizēšanu. Šoreiz vēl sniedzam papildus pieredzējušā skolu darbnieka I. Zubāna atbildi uz aptaujas jautājumiem; viņa atbildi mūsu redakcija Kanberā saņēma ar novēlošanos.

„Runājot par latviešu centrālo komiteju organizēšanu visās emigrācijas zemēs, esmu ieskatos, ka šāda tautiešu apvienotāja organizācija vajadzīga arī Austrālijā," saka I. Zubāns. „Jau pastāv latviešu biedrības Sidnejā, Kanbērā, Melburnā un Adelaidē. Darbojas arī vairākas latviešu draudzes. Dažas no šīm organizācijām diezgan darbīgas, bet citas samērā maz aktīvas. Vietējo biedrību darbību turpmāk vēlams aktivizēt, saistot organizācijās pēc iespējas plašāku tautiešu skaitu, noliekot zemas biedru maksas, dibinot korus, sniedzot padomus tautiešiem dažādos jautājumos, iekārtojot bibliotēkas, lasāmgaldus, rīkojot teātŗu izrādes, koncertus, rakstnieku vakarus, priekšlasījumus par nacionāliem jautājumiem, svinīgus piemiņas aktus, svētdienas skolas jaunatnei un veicinot mūsu jaunatnes audzināšanu latviskā garā, latvju tikumos un mīlestībā pret mūsu smagi piemeklēto tautu un tēviju.

Visu atsevišķo biedrību apvienotāju — Latviešu centrālo komiteju Austrālijā nāktos izraudzīt pastāvošām biedrībām, ar sēdekli Sidnejā vai Melburnā, kur lielāks tautiešu skaits. Komitejas statūtos jāuzsver kultūrālā sadarbība latviešu starpā: Vispirms gan jānoskaidro Austrālijas valdības viedoklis un tas jārespektē. Cik zinu, tad vismaz pret latviešu biedrību pastāvēšanu iebildumi nav celti.

Latviešu centrālās komitejas Austrālijā uzdevumos ietilptu: 1) saglabāt tautiešos mūsu kultūru, latvju tikumus, mīlestību pret savu tautu un Latviju; 2) saskaņot atsevišķu biedrību darbību; 3) apzināt visus tautiešus Austrālijā, iekārtojot kartotēku; 4) sazināties ar vispārējo latviešu centrālo organizāciju un centrālām mūsu komitejām pārējās zemēs; 5) vākt līdzekļus latviešu pašpalīdzības fondam; 6) atbalstīt latviešu laikraksta izdošanu Austrālijā."

VIENKĀRŠA ATBILDE OPONENTIEM

Nebiju gaidījis, ka manas atmiņas par Ulmaņa laikmetu sacels tādu troksni. Zviedrijas laikraksts Latvju Ziņas ievietojis pat feļetonu, ko lasot rodas iespaids, it kā no Staļina paspārnes ieradies Dr. Orientācijs, uzrakstījis un aizslēpies aiz neglītā vārda Klams.

Ozols Hanavā (Latvijas 7. num.) uztvēris vairākus vērtīgus punktus, par kuriem skaidrība būs sevišķi vajadzīga nākotnes vēsturniekam. Jāpiemin daži:

a) nevajadzējis pēc 15. maija slēgt laikrakstu Latvis aiz niecīga taisnības iemesla. Pareizi. Labāk vajadzēja apturēt Jaunākās Ziņas, kā es to jau minēju pirmajā rakstā. Laikam tur būs bijis tā. Latvis bija laikraksts ar stingru līniju, to vadīja Arvēds Bergs, bezkompromisa patiesības meklētājs savā uztverē. Tas nebūtu bijis „absorbējams". Turpretī J. Z. politiskajā nozīmē un krāsā bija „piemēroties" spējīgs chameleons, kas mainīja krāsu jau 1918. g. vācu okupācijas laikā. „Piemērojās" arī pēc 1934. g. 15. maija, sevišķi ar prof. K. Dišlera tezēm, ko gan lietpratīgi sauc par juridisku aplamību;

b) kas un kur skaitījis to vairākumu, kuram es uzmeties par domu paudēju? Nu, visiem redzamu vairākumu nemēdz skaitīt. Ja oponents nevar šo patiesību pārbaudīt pie atlikušajiem Hanavas latviešiem, ieteicu gadījumā aprunāties ar darba vīriem Frankfurtē-Hausenē. Grosauheimā vai citur. Ka es savā rakstā esmu izteicis trimdinieku vairākuma domas, to pierāda visa šī polemika.

R. Jansons raksta (Latvijas 10. num) akadēmiski, iztirzājot demokratijas pamatus, no tā daudz var mācīties. Nepareizi manu rakstu nosaukt par uzbrukumu demokratijai un iestāšanos par autoritāro iekārtu. To nu neesmu nogrēkojis. Es taču izteicu tikai domas un vairākuma atziņas par Ulmaņa laikmetu kā tādu, nemaz neminot, vai toreizējais akts bija likumīgs vai nelikumīgs, vai vecā satversme noraidāma vai paturama, vai grozāma; nosaucu to tikai par trūcīgu, kāda viņa arī ir. Neviens taču nav nekur pateicis un neuzdrošinās arī apgalvot, ka tā būtu ideāla. Neviens tās demokratisko pamatu graut tomēr arī nedomā. Kāds ļoti cienījams profesors šajā jautājumā reiz teica: „Ideāla tā nebija un nav. Bet mums pie tās jāturas, kamēr cita nekā labāka nav."

Autoritārais periods pieder vēsturei. Ir bijušas, protams, kļūdas, kā visur. Bet šī lapa Latvijas vēsturē ir gaišāka par tām satversmes lapām, to apgalvoju vēlreiz. Neviens šo atziņu būtībā arī nav apstrīdējis.

Pieņemsim, 15. maija akts bija nelikumīgs, tādi paši arī turpmākie, tātad arī rīkojums par pensiju izmaksu Saeimas deputātiem 600 latu apmērā mēnesī. Kurš tad no augstā simta izrādījās labāks ideālists par slikto ideālistu Ulmani? Kurš atzina arī šo nelikumību un no tās naudiņas atteicās?... tieši mūsu parlamentāriešu vājuma dēļ nāca 1934. g. 15. maijs kā vēsturiska nepieciešamība, kas nekad nebūtu noticis, ja deputātu vairākums būtu pratis parlamenta pastāvēšanas laikā savā attīstībā sasniegt nepieciešamo valstiski ētisko līmeni" (sk. Latvijas tiesu palātas locekļa rakstu Latvijas 10. num.). Ētikas, lūk, nebija. Bija partiju un vieninieku intereses, tirgi, kaulēšanās, pirkšana un pārdošana. Un ja mēs atceramies, ka visu parlamentu personālais sastāvs pa visiem 13 gadiem par apm. 70—80 proc. palika viens un tas pats, tad skaidrs arī, kāpēc Ulmanis nevarēja sadabūt vairākumu likumīgai satversmes grozīšanai, un kāpēc bija jānāk vēsturiskai nepieciešamībai.

Ir tomēr kaut kas cits, gluži reāls. Pavisam skaidri to pateicis Aleksandrs Plensners (Latvijas 9. num.), gan citā sakarībā: Latvijas valsts savā laikā juridiski atzīta. Šis atzinums nav atcelts. Tiesības pastāv. Risinot šo patiesību tālāk, mums jāatzīst: rietumu demokratijas nav pētījušas un netaisās arī pētīt ne šodien, ne rīt, vai sūtņa Kārļa Zariņa pilnvaru parakstījis Kārlis Ulmanis vai Pauls Kalniņš, vai Mīķelis Valteris. Arī trimdas daļai tas šodien nav svarīgi. Pilnvara ir atzīta, nav anullēta, tāpat arī valsts juridiskās atzīšanas fakts. Tā pastāv un darbojas sekmīgi, uz pilnvaru pamata jau notikuši un atzīti vēl citi diplomātiski akti, piemēram, sūtņa Feldmaņa iecelšana un atzīšana. Respektēsim tikai mēs paši šos atzītos aktus, saslēgsimies ap tiem.

Tos gan apstrīd un apkaro Zviedrijas trimdas „frakcijas", par protestu ieteicot pat parlamentāriešiem Vācijā izstāties no LNP (sk. Latvijas 10. num.). Nuja, kaut kas jau jādara arī Zviedrijas mazākumam ar lielajām pretenzijām.

Kā tad nu tagad reāli kārtojamas latviešu tautas mazās daļas pašvaldības lietas trimdā? Pavisam skaidri un lietiški to pateikušas divas autoritātes: 1) Latvijas tiesu palātas locekļis un 2) prof. Nikolajs Vētra savos atklātajos rakstos Latvijas 10. num. Gaidīsim konsekvences un visiem spēkiem balstīsim mūsu valsts pilnvarnieka rīcību.

Atļaujos nobeigt ar to teikumu, ar kuru R. Jansons sācis: pašreizējais laiks nav piemērots politiskiem strīdiem un polemikai par mūsu valsts tuvākās pagātnes notikumiem.

No sevis vēl arī demokratijas principu, teoriju, veidu, aspektu un nokrāsu analize lai paliek vēlākam laikam.

Andrejs Iksens.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Andrejs Iksens

Kas tie par diženiem latviešiem

JĀNIS APĪNIS

Par 6. Rīgas pulka komandieri viņu iecēla 1919. g. 10. oktobrī plkv. Šmita vietā. Rīgas pulks bija piedalīts Latgales divīzijai kā centra grupa, jo pulkvedis Radziņš galveno triecienu Bermontam bija nolēmis dot no Daugavgrīvas pāri Spilvei diezgan platā frontē gar Daugavas kreiso krastu virzienā gar Buļļiem uz Lieldammi, Anniņmuižu, Nordeķiem, Iļģuciemu un Cementfabriku. Radziņš un virspavēlnieks Balodis laikam zināja, ko viņi dara, nolikdami vidējās grupas tā sakot pleres triecienā taisni Rīgas pulku ar Apīni, gados un tātad arī piedzīvojumos toreiz vecāko pulkvedi. Apīnis kaujās bija nežēlīgs, ja tā drīkst teikt šī vārda burtiski labākā nozīmē t. i. viņš nežēloja ne sevi, ne citus, kad bija jāsatriec ienaidnieks.

Viņam bija daža savdabīgs teiciens: „Latviešu karavīram jābūt stipram un veselam miesā un garā, bet ne tādam kā zivij, kas vienmēr sāk pūt no galvas . . ." Tas lika padomāt. Sīvākās kaujas Rīgas pulkam 1919. gadā iznāca Anniņmuižas rajonā, kuŗa centrā šosejas malā stāv pazīstamais Sudrabkalniņš. Bermontieši tur bija stipri nocietinājušies. Mūsējo uzbrukums turpretim bija jāvirza pa klaju lauku — Lieldammes pļavām. Tomēr pretestību salauza, noteikto rajonu ieņēma ar visu Sudrabkalniņu. Zaudējumi gan iznāca diezgan smagi.

Rīgas pulks ilgi vāca līdzekļus kritušo piemineklim Sudrabkalniņā. Beidzot tas bija pabeigts. Atklāja viņu kādā skaistā rudens dienā 1936. gadā. Pieminekļis stāv šosejas malā, uz to ved platas kāpnes, cirstas Latvijas granītā, tāpat arī pats pieminekļis, — darināts pēc tēlnieka Zaļkalna meta. Pieminekļī iecirsti kādi 50 kritušo Rīgas pulka kaŗa vīru vārdi. Skolas, mazpulki, bērnu nami un organizācijas ikgadus svinīgās dienās devās svētceļojumos uz turieni. Rīgas pulks savā dibināšanas dienā pie pieminekļa novietoja goda sardzi un uz turieni devās pulka delegācijas. Tā radās svēta un audzinoša tradicija.

Pats Apīnis, sen jau ģenerālis, pieminekļa atklāšanu nepiedzīvoja, viņš aizgāja pie zvaigžņu pulkiem jau vairākus gadus agrāk. Bet daudzas reizes pēc lielajām brīvības cīņām Apīnis bija svinību centrā visos svētkos. Kā Vidzemes divīzijas komandieris un Rīgas garnizona priekšnieks viņš komandēja visas kaŗaspēka parādes Rīgā, un tādu lielu parādi toreiz, valsts pirmajos gados, bez Apīņa bija grūti iedomāties. Vingrā solī viņš gāja pretim valsts prezidentam ar ziņojumu, salūtēja kā kadets, tikpat vingri pavadīja prezidentu un citus augstos viesus gar parādes fronti un atpakaļ līdz paaugstinājumam.

Kad laukumā atskanēja viņa balss: „Parādes maršam! . . . Pulki . . .", tad likās sadreb pat apkārtējie logi. Artilēristi, kas ar lielgabaliem stāvēja Bastejkalnā, lai īstā mirklī dotu tradicionālo salūtu, vēlāk teica, ka viņi pat tur esot varējuši sadzirdēt Apīņa vareno balsi.

JĀNIS KALNIŅŠ,

vairāk pazīstams kā Vecais Kalniņš. Šī latviešu kaŗavīra dzīves otrā puse ir leģenda. Strēlnieku kauju gados viņš komandēja 3. Kurzemes strēlnieku pulku Nāves salā, Tīreļpurvā, Ložmetējkalnā, izbrida ar saviem strēlniekiem visas toreizējās nāves un elles bedres un sasniedza varonības kalngalus. Kā viņš priecājās par savu zēnu varonību, tāpat viņš skuma par lielajiem zaudējumiem un raudāja par tiem, uz priedes stumbra Tīreļpurvā sēdēdams, kad krievu ģenerālis Trikovskis bez vajadzības iedzina viņa pulku purvā un nāvē:

„Mans pulks . . . mani zēni!"

Neredzamu un tomēr nezūdīgu pieminekli Vecajam Kalniņam uzcēlis A. Grīns Dvēseļu putenī.

Pēc Krievijas revolūcijas un austrumfrontes sabrukuma pirmā pasaules kaŗa beigās arī Vecais Kalniņš aizgāja līdzi saviem strēlniekiem trimdā uz Krieviju. Kalpošana jaunajiem varenajiem, kā to darīja strēlnieku pulkvedis Vācietis, tomēr nebija savienojama ar Vecā Kalniņa kaŗavīra ētiku. Viņš aizgāja privātā dzīvē un ar savu ģimeni paglābās Krievijas dienvidos, kur pēc miera nosīkgšanas optēja Latvijas pavalstniecību (tas toreiz vēl bija iespējams) uñ 1921. gadā ar sievu un meitu atgriezās dzimtenē.

Bet kāds? Kad viņš pirmo reizi ieradās armijas štābā, nezinātājs varēja domāt, ka ieradies kāds vecs Krimas kaŗa zaldāts: armijas parauga cepure, krievu armijas kareivja virskrekls, kareivju parauga bikses un tādi paši zābaki. Viss gan tīrs, bet apnēsāts un salāpīts. Mēteļa nebija. Rokā nūja. Sargkareivis nebij laidis iekšā, bet izsaucis dežūrvirsnieku. Tas bija gadījies strēlnieku virsnieks, gan no cita pulka, bet veco Kalniņu pazinis, godbijīgi uzveda augšā un tieši pie galvenā štāba priekšnieka ģenerāļa Peniķa

Ziņa par leģendārā Vecā Kalniņa ierašanos štābā izplatījās kā zibens. Lāčplēša kaŗa ordeņa dome jau gadu atpakaļ bija piešķīrusi augsto ordeni arī Vecajam Kalniņam. Peniķis bija sazinājies ar prezidenta Čakstes kanceleju un īsā brīdī štābā ieradās prezidenta adjutants Kuplais ar Lāčplēša ordeni un diplomu. Ordeņa domes uzdevumā ģenerālis Peniķis pasniedza un piesprauda šo goda zīmi Vecajam Kalniņam.

„Esmu jau braukdams un arī te Rīgā daudziem redzējis šo goda zīmi, zinu arī, ko tā nozīmē. Pateicos no sirds visiem par to, ka valdība un tauta arī mani atcerējušies," teica Vecais Kalniņš valgām acīm.

„Ko tad lai atceras, ja tevi neatcerēsies," iebilda ģenerālis Gopers.

„Par savām gaitām šajos trijos gados izstāstīšu vēlāk. Sakiet man vispirms, kādi vīri ir vēl dzīvi no mana pulka. Vai kāds zina ko par manu adjutantu kapteini Neimani?" Vecais Kalniņš vispirms gribēja zināt.

„Jā. Viņš ir Latvijā. Ieradās kādu mēnesi atpakaļ ar ģimeni no Kaukaza, visai novārdzis."

„Tā, tā... paldies Dievam..."

„Veckalniņš taču arī jūsējais, pulkveža kungs?..."

„Nu, kā tad... jau no Nāves salas... visi Juŗa krusti, visas goda zīmes... Varonis no retajiem. Godalgu vairs nebij ko dot, tad paaugstināja par virsnieku... kas ar to?"

„Viņš neaizgāja uz Krieviju, vācu okupācijas laikā slēpās Vidzemē. Kad vācieši aizgāja un sarkanie lauzās iekšā, Veckalniņš Vidzemē ap Liezeri, Ranku un Gulbeni noorganizēja zaļo partizānu armiju. Pazīšanās zīme — egles zariņš pie cepures. Viņi Vidzemē strādāja trakas lietas, viņi bija visur un nekur. Sarkanie mazāk par rotu nedrikstēja ārā rādīties. Tautas mutē viņam vairāki pavārdi zaļais Arturs, zaļais ģenerālis, pīpes Arturs..."

„Kāpēc tā — pīpes?"

„Nu, ja kāds partizāns bija pārkāpis disciplīnu vai ko nogrēkojies, Arturam bija viens sods: pīpes šaušana. Vainīgajiem lika iespraust pīpi zobos, nostāties mierā un gaidīt. Arturs nometa divdesmit soļa pacēla šauteni, kājās stāvēdams notēmēja un vainīgajam ar lodi sašāva pīpes galvu. Ar to sods bija dzēsts..."

„Tā, tā... tas pēc viņa izskatās... bija labākais šāvējs pulkā... tam ir īsts veco kurzemnieku gars..."

Veco Kalniņu pēc tam apstiprināja par kaŗa padomes pastāvīgo locekli. Pēc tam viņš vairākus gadus bija arī Latvijas Aizsardzības biedrības priekšnieks. Vēlāk viņu pensionēja, paaugstinot ģenerāļa pakāpē. Viņš aizbrauca uz dzimteni Salacgrīvā, dzīvoja mierā un kopa dārziņu, kamēr Visvarenais to piepulcināja zvaigžņoto pulku varoņiem.

Bet vēl Rīgā būdams, viņš savāca līdzekļus piemineklim Meža kapos sava Kurzemes pulka kritušajam kapteinim Elsim, kas arī iemūžināts Dvēseļu puteņa leģendāros stāstos. Varonis no varoņiem un goda vīrs!

DZIMTENES PAGALE SKAUTU UGUNSKURA

6. GRĀMATNIEKI

Mīļo Andri!

Redzu, ka Tu un Tavi puiši esat lieli grāmatnieki. Mani uzdevumi Draudzīgā aicinājuma dienā jums bijuši tīrais nieks. Nezin, vai tikpat viegli ir ar visu grāmatu saprašanu. Ivars man vēstulē nesen sūdzējās, ka nesaprotot visus angļu vārdus savās skolas grāmatās. Paņēmu rokās tikai divas latviešu grāmatas — Virzas Straumēnus un Raiņa Uguni un nakti, un domāju — nez' vai Ivars saprastu šos vārdus: mošķis, baismas, versme, kaist, šķieksniņa, liekšķere, nēši, palodas, raust, rugāji. Liekas, ka arī Tev diez' vai būs tik viegli izskaidrot katra šī vārda nozīmi. Vieglāk Tev veiksies ar šo darbu, ja palasīsi minētajās grāmatās tās vietas, kur teikumos šo vārdu nozīme vieglāk izprotama.

Lieliska grāmata ir nule iznākušā Dainu izlase. Tu varētu izmēģināt sava kopā un Tevis paša veiksmi mūsu parastajā rotaļā trimdas Lielupē. Mēs darījām tā: rotaļas vadītājs teica vienu dainu, teiksim:

„Mazajam bāliņam
Mazu kalu zobentiņu,
Ko varēja vēcināt
Tautu galda galiņā."

Visi rotaļnieki cenšas labi ātri atcerēties kādu citu dainu, kur būtu iekšā pirmās dainas pēdējais vārds, piemēram:

„Es redzēju tautu dēlu
Snaužot arkla galiņā.
Apkārt gāju lielu riņķi,
Tam kauniņa nedarīju."

Kuŗš pirmais izdomājis, dabū punktu. Tikko otrā daina pateikta, jāteic trešā, kur būtu iekšā otrās dainas pēdējais vārds utt. Cik garu dainu virkni vari sastādīt šādā garā?

Cēsu vienības skautu žurnāls Klabatas nupat uzdeva saviem lasītājiem šādu mīklu:

Kas ir šie rakstnieki?
1. aābeikKlĪrsS
2. AaEgiillnssštv.

No savas puses uzdošu Tev tādus pašus:

3. aAdeGiklnnrrsss
4. āiJknoPrssu,
5. aabeēiJJkknssssšv.

Bez lielajiem burtiem drusku grūtāk:

6. aabdfillmnorssuu
7. aābcdfiirrs,
8. āeiīņmrrsšttvz.

Vai atceries, kur notika pirmie dziesmu svētki Latvijā? Ne vispārējie, bet novada dziesmu svētki. Ja atceries, tas Tev palīdzēs atminēt sekojošu mīklu:

no balsieniem ā — div — du — ga — gars — il — in — ja — ja — ka — kau — lis — lis — ļau — mē — nais — no — ri — te — un — vas — za, sastādi tik latviešu lugu nosaukumus, cik burtu pirmo dziesmusvētku vietas vārdā. Ja tad saliksi šos nosaukumus pareizā kārtībā, varēsi šo vārdu izlasīt. Nepiemirsti tik man atrakstīt šo lugu autorus.

Ceru, ka Tu Meteni nosvinēji tikpat jauki kā mēs Vācijā. Trūka gan laišanās ar kamaniņām, taču daiņojām un dejojām atliku likām. Kā Tu gatavojies svinēt latviskās Lieldienas? Vai veici jau kādus priekšdarbus? Ko dara Tavs kops?

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Tavs vientuļo skautu vadītājs.

Atjautības sports

UZRAKSTS SPOGULĪ

(5) Pēteris sēž kafejnīcas zālē iepretim lielajam skatlogam, uz kuŗa stikla zeltītiem burtiem uzkrāsots uzraksts „Kafejnīca Lido". Skatlogs ar visu uzrakstu atspoguļojas kādā spogulī pie zāles sienas.

Kā uzraksts attēlojas spogulī, un vai Pēteris to var pareizi izlasīt?

PUIKA AR GREDZENU PIRKSTĀ

(6) Garāžā uztraukta iesteidzās sieviete ar savu 8 gadus veco dēlēnu, kas rotaļādamies bija uzmaucis pirkstā metalla gredzenu un vairs nevarēja dabūt nost. Sākumā māte bija izmēģinājusies to nodabūt ar ūdens un ziepju palīdzību, bet velti. Palīdzēt nespēja arī ambulance, kādēļ māte ar bērnu bija nosūtīta uz garāžu, lai tur gredzenu pārzāģētu. Bet izrādījās, ka gredzens izgatavots no speciāli rūdīta tērauda, kam garāžā atrodamās vīles un zāģi nekā nespēja padarīt. Turklāt zēna pirksts jau bija stipri pietūcis un sarkans.

Tāds gadījums patiesi noticis. Vai varat atminēt, kādā veidā viens no garāžas mechaniķiem atbrīvoja zēna pirkstu dažās minūtēs?

Iepriekšējā atjautības uzdevuma atrisinājums

(4) Kanu braucēja piepildīja spuldzi ar ezera ūdeni; petroleja, būdama vieglāka par ūdeni, pacēlās virspusē, un apņēma spuldzes degli. Nu bija iespējams spuldzi aizdedzināt. Pēc vētras ieraugot gaismu pamestajā saliņā, krastmalas iedzīvotāji nosūtīja uz turieni laivu un braucēju izcēla malā.

V. Dārziņš

Izstreb nu vienu krūzīti rūgušpiena!

Mana vecāmāte, kā vairums vecu cilvēku, svēti ticēja, ka galvenais cilvēka mūžā ir ēšana. Viņa vaimanāja, ja es neēdu vismaz astoņas reizes dienā un bija slima, ja ēdu tikai piecas reizes. Ja es ieņēmu barību kā visi tikai pa treji lāgi, tad puse Rīgas zināja, ka esmu pie miršanas un diez' vai vairs celšos, un kad es smagās pagirās kādreiz nejaudāju ieēst nemaz, tad vecāmāte visu dienu spēlēja korāļus un skaitīja no Jāņa parādīšanās grāmatas.

Arvienu viņai bija man kas ko pienest un vienumēr viņa man lūkoja ko iemānīt: jēra nierīti, vai, kā vecāmāte mēdza teikt — īkstīti, zoss šķelvītes gabaliņu, karotīti ķīseļa vai kādu nieku ķiršu zaptes, un ja nekā cita nebija pie rokas, tad vismaz bunduliņu rūgušpiena.

Es taisni gatavojos konservātorijas gala pārbaudījumiem. Laika bij atlicis bargi maz un es augu dienu līkņāju ap savu Bechsteinu, te skumdinādamies ap Lista Mīlas sapni, te zibinādams Debisī Raķetes, te slānīdams Skrjabina Melno mesu — devīto sonāti.

Vārdnīca tiem, kas aizmirst

2.

Heliografs — rīks saules spīdēšanas ilguma noteikšanai. Ar heliografa palīdzību konstatēts, ka Rīgā saule visvairāk spīd maijā — caurmērā 8,8 st. diennaktī, kamēr decembrī tikai 0,4 st. Maijā, jūnijā un jūlijā caurmērā tikai viena diena pilnīgi bez saules, decembrī — 25.

Irāg un Iriek — ir senas „ir" formas jautājumos (Irāg šī tava māsa?), ira, iraid, iraidas, iraidan, iraidanās — apstiprinājuma teikumos.

Jēkaba baznīca — katoļu katedrāle Rīgā, vispirms uzcelta ārpus pilsētas mūŗa 13 g. s.

Kalpus — saimnieks drīkstēja sodīt ar 6 spieķa sitieniem, muiža — ar 15 vēl 1860. gadā, pēc tam — līdz 1865. g. vīriešus tikai ar pātagu, sievietes ar bērza žagariem.

Labtempliešu ordenim — starptautiskai organizācijai, kuŗas mērķis apkaŗot alkoholismu un veicināt morāli vispār un kas savā iekšējā uzbūvē bija brīvmūrnieciska rakstura, 1923. g. nodibinājās nodaļa arī Latvijā.

Mēļš — latviskajos audumos un tērpos iecienīta violeti zila krāsa. Krāsojot ar dabīgajām krāsvielām, to iegūst no reti sastopamā mēļu stāda. Plaši pazīstamas ir Alsungas un Stāmerienas mēļās sagšas. Arī Ziemeļkursas audumos un tērpos mēļā krāsa bieži sastopama.

Niekāt — ar stampāšanas palīdzību atdalīt no čaumalas dažādu augu, kā zirņu, kaņepju utt. sēklas, gatavojot dažādus latviskus ēdienus, piem., pūteli. Niekāšanu izdara piestā, izvairoties no graudu saspiešanas. Niekātos graudus pēc tam attīra no čaumalām, un tad rupji maļ.

Olu ripināšana — Lieldienu rotaļa. Nelielā smilšu uzkalniņā vai cinī iedobj tik lielu rievu, ka pa to var ripināt olu. Rotaļas dalībnieki pēc kārtas pa šo rievu ripina lejā pa izrakstītai olai. Ja ola, lejā noripojusi, pieskaŗas kādai citai, tad noķertā ola maina savu īpašnieku.

Pārdašas — sens vārds, kuŗu no latviešu valodas izspiedis svešvārds „tradicijas".

BALVAS UZDEVUMU ATRISINĀTĀJIEM

Zelta ābeles uzdevumus pareizi atrisinājuši 16 sacensības dalībnieki. Taču tikai Maija Bergmane Lībekā prata pastāstīt pasaku par Zelta ābeli. Viņa tad arī saņem godalgu: 1 mēn. Latvijas abonementu.

Atlikušās divas godalgas bija jāizlozē pārējo pareizo atrisinājumu iesūtītāju starpā. Loze gribēja, lai Latvijas 1 mēn. abonementu saņemtu divi zēni Francijā: Vidvuds Kalniņš Belojā, un V. Mazurs Ārenbergā. Vēl pareizus atrisinājumus iesūtījuši: M. Peniķis Vateršejā, Beļģijā, I. Broks Oberbrukā, Francijā. R Kociņš Neištatē, J. Mednis Blombergā, J. Vaivods Emdenē, J. Ozols Dedelstorfā, A. Kvēpa Esenē, S. Ērenpreisa Augustdorfā, R. Kalniņa Emdenē, L. Zāmuēle Minchenē, S. Dāle Minchenē, I. Kleķers Emdenē.

Es pazinu pārāk labi vecāsmātes indevi ar ikstošiem un šķelvītēm un tādēļ biju pieteicis — nekādā ziņā mani netraucēt.

Vecāmāte cietās; viņa cietās, cik varēdama, bet, taču laikam jau tādā stāvoklis bija pāri viņas spēkiem, jo pa kādu brīdi, kad nule kā biju iegrimis Bēthovena Mēnesnīcas sonātas zilajā ēterī, viņa tomēr bija klāt.

„Izstreb nu vienu krūzīti rūgušpiena," viņa teica un smaidīja savu mīlīgāko smaidu. Man uz mēles bija kas diezgan īgns, taču, palūkojies devējas labsirdīgajā sejā, es to varonīgi noriju, tik pat varonīgi uzēzdams virsū piedāvāto rūgušpienu.

Tā bija mana nelaime. Panākumu iedrošināta, taisni pēc stundas vecāmāte bija atkal klāt. „Izstreb nu vienu krūzīti rūgušpiena," viņa teica un smaidīja, vēl mīļāk un apaļāk. Tas bija par traku! Mani nervi jau tā nebija īsti savā vietā un nu tie draudēja sadumpoties pavisam. Vispāri, vecāmāte mani vienmēr kaitināja taisni briesmīgi. Lūk, katru reizi, kad es, iedvesmas aplidots, un svētas baismas ciezdams, cīnījos ap savu diplomdarbu — klavierkoncertu, kam vajadzēja iekarot vismaz pus pasaules, viņa allaž mēdza pienākt un teikt: „Tā, dēlī', laikam tava kampazicija: viss aplam' vie' skan."

Nē, tā tas tālāk vairs nevarēja iet: te kaut kas bija jādara un jādara ātri. Es zīlēju, es lēsu, es domāju un gudroju, un raugi, man galvā nobrieda velnišķs plāns.

To pašu nakti, taisni trijos pēc pusnakts, es vieglītēm kratīju vecomāti aiz pleca: „Izstreb nu vienu krūzīti rūgušpiena," es teicu un biju jauks kā zelts.

Vecāmāte noskatīja mani gari un aizdomīgi, kā nopēta daiktu, par ko nezina, kam tas īsti domāts, taču tad uzrausās sēdus un sāka strēbt. Pabeigusi, viņa nopētīja mani vēlreiz, tā kā gribēja ko vaicāt, bet tad bez vārda nolaidās atkal slīpi.

Pulksten četros es biju klāt atkal: „Izstreb nu vienu krūzīti rūgušpiena, es teicu un smaidīju, cik piemīlīgi un daiļi vien varēdams.

Soreiz vecāmāte nebija tik vēlīga: „Ujā, ujā," viņa rājās, saņemdama blodiņu, „lai nu viens cilvēks paskatās, vai nu vairs nakti i gulēt neļausi, tāds kā nepilnīgs."

Bet tad viņa saprata. Nē, viņa neteica nekā, tikai pār seju nolaidās tāda kā skumīga ēna, un tas bija viss.

No tās reizes man bija miers. Es varēju rībināt klavieres rītā vai vakarā — neviens mani netraucēja. Es varēju graut un slānīt dienām un naktīm un man nebija ne jāstrebj rūgušpiens, nedz jārij zaptes vai ķīseļi. Es biju savu panācis, taču pa kādu laiku, tu brīnums, sāku tā kā matīt, ka tas man nemaz vairs nesagādā prieku. Sāka kaut kā tā kā trūkt, kā vajadzēties Dievs vien zina, kas bija, kas nē. bet spēlējot Debisī Raķetes sāka likties allaž tādas kā piemirkušas, mēness gaisma Bēthovena Mēnesnīcas sonātā bij tāda vien kā sapelējusi un pat tā vieta Lista Mīlas sapnī, kur es allaž tik skaidri jaudu Amoru izšaujam savu skaistāko zelta bultu, man sāka klabēt tīri kā kādas mīstiklas. Aiz muguras vienumēr bija tāds kā tukšums un kādreiz, gluži negaidot, es sevi noķēru, ka spēlējot bieži skatos atpakaļ. Es sāku čākstēt un grabēt, un darbs nevedās vairs ne pagalam.

Tu, velns, kas tas varēja būt? Gala eksāmeni tuvojās aulekšiem vien; patiesībā tie bija jau durvju priekšā, bet es sēdēju pie klavierēm kā nabaga izmestenis un man likās, ka nekā nedz protu, ne jaudāju.

Kādā nelabā stundā kad jutos galīgi greizs un sadrūmis, kāds pēkšņi vieglītēm aizskāra man plecu. Vecāmāte!

„Izstreb nu vienu krūzīti rūgušpiena," viņa teica un smaidīja savu apaļo, labo smaidu. „Bet, vecomāt," turējos pretim, „tu taču zini..."

„Nu kā tad, ka zinu, dēlī', bet izstreb nu vien vienu krūzīti rūgušpiena!"

„Vecomāt," es joprojām vēl turējos, blodiņu saņemdams, „vecomāt . . ."

Bet iekšā man bija gaiši, silti un labi.

NEKAVĒJIES —

latviešu vientuļo skautu saime jau Tevi gaida. Paziņo savu adresi Vientuļo skautu inspektoram T Dukātam, Memmingen (13b), DP Camp, Fliegerhorst.

Latviešu studentu dienām sākoties

(26. 2.—4. 3. 1950)

Trimdinieki, izklīstot pa visiem kontinentiem, zaudē dzīvo kontaktu savā starpā, nogrimst ikdienas darbā un rūpēs, arī priekos, bet bieži aizmirst tautas kopības mērķus, uzdevumus un pienākumus. Tas sevišķi smagi skar gara darbiniekus, kas dzimtenē vadījuši mūsu kultūras dzīvi; tie jūtas nevajadzīgi un lieki, tie ir kā nogājuši no skatuves. It īpaši tas sakāms par mūsu akadēmiķu vecāko paaudzi, kas pēc Baltijas universitātes darbības izbeigšanas spiesta savas dienas vadīt bezdarbībā.

Kaut cik ciešamāks ir akadēmiskās saimes vidējās paaudzes stāvoklis. Pa visu pasauli izkliedēta, svešu tautu darbā iesaistīta, tā gan arī daudzkārt zaudējusi sakarus ar latviešu sabiedrību un pār visām lietām — ar latviešu akadēmisko jaunatni, bet savā darbā tā tomēr gūst apmierinājumu, jaunas atziņas un vērtīgu pieredzi.

Vāji apzināts un neskaidri nojausts, vienmēr tikai šaurā šīs dienas saimnieciskā perspektīvā skatīts ir mūsu lielākās akadēmiskās grupas — mūsu studentu stāvoklis un pienākums trimdas apstākļos. Tā vien liekas, ka sabiedrības plašākās aprindas studenta darbu, viņa studijas uzskata par viņa paša personīgo lietu. Studenta izlemšanai atstāts jautājums, vai viņš savas studijas grib turpināt vai pārtraukt, vai pēc vairākiem, varbūt ļoti sekmīgiem studiju gadiem pavisam izbeigt, uzsākot kādu praktisku ienesīgu darbu. Dažs labs ar zināmu nožēlu skatās uz tiem neatlaidīgajiem, ko nevilina aizjūras labumi, ko no Vācijā iesāktajām studijām neatbaida arī vājās izredzes dabūt „tur" labi atalgotu darbu savā speciālitātē. Trimdas students nav vieglās dzīves meklētājs.

Trimdai ieilgstot, jo dienas jo skaidrākai jākļūst apziņai, ka trimdas studenti ar savu darbu pilda augstāku pienākumu pret savu tautu, pienākumu, ko tie labprātīgi uzņēmušies, bet kas tos saista uz mūžu. Jo dienās jo skaidrākai jākļūst apziņai, ka trimdas studentos top nākamās atbrīvotās dzimtenes gara darbinieki. Latvijas jaunā intelligence, vismaz tās nozīmīgākā, brīvajā pasaulē augusi daļa.

Šis nākotnes uzdevums un loma atbrīvotajā dzimtenē jāizprot un nopietni jāapzinās arī ikvienam tagadnes studentam, — ne tikai vadošai organizācijai. Pilnīgi jāizmanto priekšrocības, ko sniedz akadēmiskā darba īpatnības tiklab Vācijā, kā citās Rietumeiropas zemēs un citos kontinentos. Nav grūti nojaust, kāda kultūras daudzpusība un kāds gara krāšņums tad uzplauks brīvajā dzimtenē.

Sabiedriskajā plāksnē studentiem jau tagad jāizkopj sevī iecietības gars, jāatraisās no partikulārām tendencēm, pašpieticīgās un paštaisnīgās domāšanas savas partijas, grupas, organizācijas apjomā, un jārada aptveroša sadarbības baze nacionālā mērogā.

Tādas īsumā ir domas, kas nodarbina ikvienu, kam rūp latviešu kultūras likteņi. Pienākums vispusīgi šīs problēmas apsvērt un atrast līdzekļus un ceļu akadēmiskās jaunatnes mērķu īstenošanai pilnā mērā izskaidro un attaisno studentu dienu sarīkošanu. Jācer, ka latviešu sabiedrība, tiklab akadēmiskā, kā neakadēmiskā, paklausīs studentu aicinājumam apmeklēt Latviešu studentu sarīkojumus.

Prof. Ed. Šturms

UZ AUGŠU!

„Reitera koŗa 30 gadi

Mūsu trimdas dzīvē tā ir reta parādība, ka kāda Latvijas laika mākslas vienība arī svešatnē vienkopus var atskatīties uz aizgājušiem darba gadiem. Reitera koris mums bija un ir arī šodien. Agrākās pakāpeniskās koŗa sastāva pārmaiņas liktenis gan ir izdarījis vienā pašā ņēmienā, bet koŗa dvēsele un sirds — Teodors Reiters ir palicis; un kur ir viņš, tur viņš rod arī dziedātājus. Tā pavisam nav parasta parādība, ka no Stokholmas tikai apm. 900 tautiešiem radīts tādas kvalitātes koris. Bet vēl svarīgāka par koŗa radīšanu ir tā saturēšana, kas nopietnā ansamblī panākams vienīgi ar mākslas augšupeju. Ja Reitera koris ir un pastāv, tad tā savā ziņā ir jau arī garantija par tā mākslas līmeni. Mēs arī dzirdam, ka tikai pēc vairāk nekā gada darba Reiters savu kori ir rādījis plašākai atklātībai. Kāda dziļa atbildība, kādi gaiši mākslas tikumi!

Jāvēlas un jālūdz, lai koris jo vairāk dziesmu ieskaņotu skaņu platēs, jo tās jau ir un būs viens no mūsu garīgās uzturēšanās faktoriem svešajā vientulībā. Palīdzīgu roku šai virzienā jau sniedzis Zviedrijas tautiešu Nacionālais fonds, bet to vajadzētu ietvert arī mūsu centrālo iestādījumu uzdevumos. Tam būtu vēl cita svētība: ar mūsu ģenerācijas aiziešanu, ko skaņu mākslā šodien vēl pārstāv diži gari, mūsu tautas dvēselei pietrūks tās vispatiesāko tulku. Kā mēs glābjam tautas dainas, tā jāglābj arī mūsu skaņu mākslas dārgumi un it īpaši to atveidi, kuŗu mūžs ir gauži īss. Skaņu mākslā uzrakstītais vien var tā arī palikt tikai aprakstītas lapas, ja tam nerodas modinātājs un tulks. Tāpēc jāsaglabā šai mākslā netveramais, nepasakāmais un arī neuzrakstāmais.

Reitera koŗa darbs sācies jau īsi pēc mūsu valsts nodibināšanas — 1920. g. 25. februārī. Dzimtenē koŗa 24 gadu darbs izpaudās divi galvenos veidos: koŗa dziedāšanas mākslas celšanā pašu zemē un latviskās dziesmas popularizēšanā svešajās tautās. Koŗa iestudējumu diapozons visai plašs — no tautas dziesmas līdz orātoriju un operu mākslinieciskajiem kalngaliem. Reitera koŗa ārzemju koncertos tieši mūsu folkloru — dārgumi, kas taču ir mūsu lielais mantojums no pagātnes, bija visvairāk apbrīnoti un cienīti. Šis mantojums pats par sevi, mūsu skaņražu izcilie veikumi, apvienoti Reitera koŗa mākslinieciskajā atveidojumā, īpaši popularizēja un cēla latvju kultūras slavu ārzemēs.

Un tā nebija maza. Tā 1936. g. 21. martā Kleines Volksblatt Vīnē rakstīja: „Teodors Reiters, Rīgas Nacionālās operas vadītājs, uzcēlis latviešu tautai skaistāko brīvības pieminekli, dibinot latviski nacionālu kori. Lai šī dzīvā piemiņas zīme nekad neļauj aizmirst Latvijai, ka viņas brīvības cīnītāji nemitīgajā cīņā smēlās varenu uzmudinājumu savās tautas dziesmās..." 1936. g. martā Ceskē Slovo Prāgā: „Koris patiesi sasniedzis mākslas kalngalus, tā priekšnesumi meistarīgi no visiem redzes viedokļiem, arī visstingrāko mērauklu pielietojot. Koncerts guva starptautiskas kultūras manifestācijas raksturu." 1936. g. martā Express Porany Varšavā: „Reitera kori dzirdam ne pirmo reizi un tātad jau zinām, ko no viņa var gaidīt. Un tomēr — pēc katras reizes esam no jauna pārsteigti: kāda pilnība!"

Un pēdējā ceļojumā 1939. g. pavasarī kāds franču kritiķis Parīzē starp citu rakstīja: „Ja jūs gribat nokļūt pie mākslas vistīrākajiem avotiem, tad jums jādzird Reitera koris — šis savā ziņā vokālais brīnums un Latvijas lepnums . . ."

Un viss, kas teikts par Reitera kori, ir reizē teikts par Latviju, par latviešu kultūru un mākslu. Un mēs taču bijām tikai savu sasniegumu pašā sākumā! Mūsu uzdevums ir cieši ticēt, ka tos mēs atkal turpināsim.

Dzimtenē Reitera koris beidza skanēt 1944. g. vasarā ar vārsmām Dievs, tava zeme deg. Kad mums, no savas zemes izdzītiem, migla atkal paskīrās — Teodors Reiters bija vienā krastā, bet puse viņa dziedoņu otrā. Reitera koris piedzima gluži no jauna, un tas lai mūs priecina. Šo 30 darba gadu mijā koŗa dvēselei un tālājiem dziesmu draugiem garā sūtām dievpalīgu.

Uz augšu!

Ņujorkā, februārī.

Artūrs Lācis

SAVA CEĻA LAUZĒJS

Intervija pa pastu

„Vai jūs esat lasījis Akseļa Muntes grāmatu par San Mikelu?"

„Jā, man viņa ļoti patīk un es to iedāvināju draugam dzimšanas dienā."

„Bet vai jūs ievērojāt arī, kas viņu ilustrējis?"

„Arvēds Sodums, šķietami jauns, bet apdāvināts mākslinieks."

Viņš bija minējis cilvēku, kas jau nākamā acumirklī garā nostājās manu acu priekšā, sniedza roku un valsirdīgi smaidīja. Tas bija Anglijā, Londonas Haidparkā, kur notika mūsu iedomātā sastapšanās. Pāri pilsētai sijājās migla, un mēs, apsēdušies uz soliņa, raudzījāmies kailajos koku zaros, kas vējā viegli šūpojās. Tad sākās viņa stāsts par sevi.

„Varēju būt tā apmēram 3 gadi vecs, kad jau darināju pirmās „gleznas". Arī toreiz bijām bēgļi Krievijā, un manīem vecākiem bija diezgan rūpju, lai mani izvilktu, kad par maizes mārciņu prasīja pasakainas summas. Latvijā atgriezāmies 1923. gadā, bet Rīgu ieraudzīju 1926. g. pavasarī.

Rudenī iestājos pilsētas 14. pamatskolā un pēc tās 2. pilsētas ģimnazijā, kur J. Ērglis mudināt mudināja vairāk zīmēt. Drīz vien skolas mazpulkā vadīju daiļamatniecības sekciju, piegriezdamies porcelāna apgleznošanai. Dažus zīmējumus ievietoja žurnāls Mazpulks. 1938. g. I daiļamatniecības izstādē mazpulku nodaļā bija redzami vairāki mani porcelāna darbi, bet gadu vēlāk mazpulku darbu skatē 2 šķīvjus pasūtināja prezidents K. Ulmanis. Tas deva mudinājumu tālākam.

1939. g. vasarā ar dažiem porcelāniem vēl piedalījos Zemgales izstādē Jelgavā, bet rudenī ar pukstošu sirdi vēru Mākslas akadēmijas durvis. Pārbaudījumos negāja viegli, tāpat visās nākošās gaitās, jo Svemps, Cielavs, Annus, Miesnieks, Ubāns un Tone bija vīri, kas reizē daudz dod, bet arī daudz prasa. Tomēr vismaz zīmēšanas kursu izdevās sekmīgi pabeigt.

Bet tad jau arī bija klāt 1944. g. 13. februāris, kad vilku mugurā karavīra mēteli. Paplaka, Dobele, Blīdene, Irlava, Annenieki, Džūkste — viss tagad liekas kā drūms un asiņains murgs. Tam vēl sekoja Cēdelghema.

Izkļuvis no gūsta, varēju atkal pievērsties mākslai. Darināju ilustrācijas Lesiņa Leģendai un šķīvju metus daiļamatniekiem, bet 1947. g. 5. maijā kā EVW ierados Anglijā, lai kaplētu bietes, mazgātu aitas, audzētu sēnes, raktu grāvjus un galvenais — mācītos. Nepietika ar mūzeja apmeklējumiem Londonā, gāju vēl speciālos vakara zīmēšanas kursos. Visvairāk prasīja 1949. gads, kad sāku gatavot zīmējumus San Mikelai, J. Sudrabiņa Asiņaina gaisma aust un V. Kārkliņa stāstam Pēdas smiltīs, kas nāca Londonas avīzē.

Atpūtai šajā laikā dažbrīd varēju ziedot ne vairāk par pāris stundām. Draugi raustīja plecus un neticēja, ka ar tik maz miega varu dzīvot. Un tomēr tā tas bija — es dzīvoju un izturēju. Beidzu arī kursus un 1. oktobrī atstāju darbu laukos, ierados Londonā un sāku strādāt par dekorātoru gleznotāju keramikas darbnīcā. Esmu sev izlauzis ceļu un varu dzīvot."

Jānis Sudrabiņš

Studēšanas iespējas Austrālijā

Apcerot studēšanas iespējas Austrālijā, jāšķiro divi gadījumi — tūlītējās studiju iespējas, kamēr vēl turpinās darba līgums, un studijas pēc darba līguma izbeigšanās.

Austrālijā universitātes ir Sidnejā, Melburnā, Brisbenā, Adelaidā, Pertā un Hobartā ar nodaļām jeb kolledžām lielākos provinces centros. Pašreiz organizēšanās stāvoklī atrodas NSW technoloģiskā universitāte Sidnejā un Nac. universitāte Kanbērā. Bez šīm mācības iestādēm pastāv vēl vesela rinda citu, kas gan nepieskaŗ zinātniskus grādus, bet izdod īpašus diplomus, kas paver ceļu uz dažādām profesionālām organizācijām.

Svarīgs priekšnoteikums studiju uzsākšanai ir angļu valodas pietiekama pārvaldīšana. To var panākt arī dažādos korespondences vai vakara kursos pie universitātēm. Tiem, kam angļu valodas neprašanas, attiecīgo kursu trūkuma vai citu iemeslu dēļ papildināties valodā nav iespējams, atliek gaidīt darba līguma izbeigšanos.

Eiropas universitātēs noklausīto kursu ieskaitīšana principā iespējama, bet kādus priekšmetus un kādā apmērā ieskaita, atkarīgs no katra gadījuma un universitātes. Kā piemērs būtu minams ārstu un veterinārārstu fakultātes Sidnejā, kur no beigušiem prasa vēl 3 gadu studijas. Bet zināmi arī gadījumi, kur ieskaitīts daudz lielāks skaits Eiropā absolvēto priekšmetu.

Pēdējā laikā zināms skaits latviešu akadēmiķu dabūjuši darbu savos arodos, gan galvenokārt apgabalos, kur liels attiecīgo darbinieku trūkums, piem., ārsti Jaungvinejā un inženieŗi būvdarbos tuksnešainos apgabalos. Vispār latviešu akadēmiskā jaunatne, kas jau Eiropā likusi pirmos pamatus savai izglītībai, Austrālijā to noslēdzot, var samērā viegli izvirzīties kvalificēto darbinieku rindās.

Beidzot vēl gribu atzīmēt, ka Austrālijā jau uzsākusi darbību latviešu studentu apvienība, kam ir kopas visās universitātēs un kas sniedz nepieciešamo informāciju ieceļotājiem, kam vajadzīgas ziņas par izglītības turpināšanas iespējām šinī zemē.

Austrālijā, februārī.

Arvids Bērziņš

A. Liepa

Arī no amerikāņu rakstniekiem gaida jaunu evaņģēliju

VĒSTULE LATVIJAI NO ŅUJORKAS

Mēs, latvieši, kuŗu pastiprinātā interese par literātūras uzdevumiem dabīgi radusies trimdas un draudīgas nacionālas bojā ejas apziņā, neesam vienīgie, kas runā un diskutē par šādiem jautājumiem.

Arī Amerikas literāti lauza galvas par to pašu jautājumu — kāds ir rakstnieka uzdevums jaunas, labākas rītdienas radīšanas darbā? Viens no ievērojamākiem kritiķiem Ljuis Mumfords nupat spožā rakstā izmantojis brīdi, kad pārkāpjam gadsimta puses slieksni, lai skatītos ne tikai atpakaļ, bet arī lielos vilcienos vērtētu pasaules literātūras attīstības līdzšinējo gaitu un paredzamo nākotni.

Ir jāuzsver sliekšņa pārkāpšana **pēc kalendāra,** jo Mumfords noliedz literāru attīstības posmu saistīšanu ar kalendāra gadiem. Viņš saka, ka tāpat kā 19. gadu simtenis literātūrā un vispār cilvēku pasaules uzskata veidošana nesākas 1800. gadā, bet tikai 14 gadus vēlāk — pēc Napoleona kariem, tas arī nebeidzās 1900. g., bet atkal 14 gadus vēlāk — proti, pirmā pasaules kaŗa pirmajā dienā.

Tādā nozīmē 19. g. s. cilvēces gara attīstības vēsturē vispirmām kārtām bijis posms kad nobrieda ticība progresa neierobežotībai. Tas bija tas laiks, kad Gēte teica: „Iesākumā bija — veikums!", kad Longfelovs dziedāja: „Rīkosimies, lai rītdiena mūs atrastu tālāk nekā esam šodien!", kad arī Čechova Vaņa, bēgdams no chaosa, sacīja: „Strādāsim!"

20. g. s. pirmās puses literātūru, saka Mumfords, vispār nav iespējams saprast, ja aizmirst, ka pirmais pasaules karš sagrāva cilvēces ticību darba radītā progresa neierobežotībai, un ka notikumi pēc pirmā pasaules kaŗa vēl spilgtāki apliecināja, ka racionālā prāta radītās technikas attīstībai nav varas nemitīgi uzlabot cilvēka dzīvi tikmēr, kāmēr pašā cilvēkā slēpjas nesavaldāmi, pavisam neracionālas dabas spēki.

20. g. s. rakstnieki atklāja, ka racionālais prāts ir gan radījis gludos auto ceļus, ātrās lidmašīnas un fabrikas, bet cilvēkā pašā joprojām slēpjas samulsums, gara korrupcija, delīrijs, varmācība un nāve. Šis tēmas arvien spilgtāk izpaudās tai mūsu gadusimteņa rakstnieku darbos, kuŗu literārais talants vairs nav apšaubāms, kā Hermans Hesse un Tomass Manns Vācijā, Marsels Prusts un Andrē Žids Francijā, Džēms Džoiss, Elliots un Laurenss Anglijā, Hemingvejs, Folkners un Valdo Franks Amerikā.

Nav nejaušība, ka mūsu gadu simteņa pirmās puses literātūru visvairāk iespaidojusi Sigmunda Freuda mācība par cilvēka zemapziņas spēku, jo tieši šī mācība izvirzīja priekšplānā tumšos, nekontrolējamos spēkus cilvēkā, kas ir viskrasākā pretstatā iepriekšējā laikmeta optimistiskajai filozofijai, ka ar racionālu rīkošanos var sasniegt visu. Pati dzīve taču bija pierādījusi, kas tas neizdodas. Tātad bija vajadzīga atbilde jautājumam: Kāpēc nevar?

„Iepriekšējais gadu simtenis," saka Mumfords, „bija visvairāk dienas gaismas darbs, kas sprauda skaidras līnijas tālākā nākotnē, kāmēr 20. g. s. iegrima tumšu instinktīvu tieksmju un eksplosīvu jūtu naktī. Tāpēc iepriekšējā laikā bija aizmirstas cilvēka dabas tumšākās puses, viņi nebija sagatavoti katastrofām, kas notika mūsu laikā."

Neviens nenoliegs, ka tagad — pēc visiem pārbaudījumiem, kas ir daudz smagāki nekā jebkuŗam rietumu cilvēkam, latviešu trimdinieki — atrodas visdziļākā garīgā samulsuma un vērtību pārvērtēšanas stadijā. Ir tāpēc arī saprotams, ka samulsušie meklē ceļa rādītājus uz skaidrību un pirmām kārtām sauc talkā mākslinieku un rakstnieku.

Taisni tāpēc ir interesanti redzēt, ka arī rietumu cilvēks, kas ārēji vēl dzīvo drošos un labos apstākļos, izjūt to pašu nedrošību un taisni tādā pat veidā sauc talkā mākslinieku.

„Pavirši raugoties varētu likties, ka šim saplosītajam laikmetam vajadzētu dot rakstniekam iespēju atgriezt literātūrā visu cilvēku, rādot to visās cilvēciskās dabas dimensijās, arī tajās, kas iepriekšējos laikos bija it kā apslēptas, tāpēc, ka toreiz pastāvēja tieksme cilvēku vairāk vai mazāk identificēt ar racionālu mašīnu," saka Mumfords. „Bet," viņš turpina, „rezultāti nav gluži tik laimīgi. Rakstnieki apgrieza iepriekšējā laikmeta atziņas uz pretējo pusi, jaunā mīta ceļš veda dvēseles tumšajos dziļumos un aizmirsa glābēju gaišumu, kas varētu ielauzties pat šai tumsā. Tā 20. g. s. pirmās puses literātūra atkal nav spējusi rādīt cilvēku kā veselu vienību, bet devusi kaut ko līdzīgu sirreālistiskam cilvēkam, kas reizēm gluži tikpat izķēmots kā sirreālistu gleznojumā spārda pats savu nocirsto galvu pa tuksnešainu klajumu. Iztulkodami mūsu laikmetu, mūsu rakstnieki gan izcēluši tumšos spēkus, kas mūsu dzīvi apgrūtina, bet paliek atklāts jautājums, vai viņi ar šo tumšo pušu atklāšanu, tiešām palīdzījuši cilvēcei no tumsas spēkiem atbrīvoties, vai vienkārši pievienojuši mūsu zināšanām jaunu trumu kaudzi."

Mumfords tālāk konstatē, ka ir vēl otra rakstnieku šķira — tie, kas mūsu dienu dzīves atbaidīti, noslēgušies norobežotā pasaulē, lai radītu spēcīgus mākslas darbus. Tādi pēc viņa domām ir, piemēram, Džofefs Konrēds, Roberts Frosts, vācietis Raineŗs Marija Rilke. Šādi rakstnieki gan spēj atgādināt saviem laika biedriem, ka vesels cilvēks vēl ir iespējams, bet viņi nespēj dot nākotnes attīstības vizijas.

Viens no pašlaik ievērojamākajiem psichoanalitiķiem rūpīgi pētījis tikko aizgājušās dekādes labākos amerikāņu rakstniekus un konstatējis, ka viņu visraksturīgākā īpatnība ir pašiem sevis nicināšana un rezignācija. Viņi raksta par dzīvi, nemīlēdami to.

Vai arī mūsu pašu literātūrā Anšlāva Eglīša aiziešana arvien eksotiskākās tematikas meklēšanā nevarētu būt apzināta vai neapzināta tieksme izlēties no dzīves īstenības? Vai K. Lesiņa visraksturīgākā iezīme nav rezignācija un vismaz zināma vīpsnāšana par sevi pašu?

Acīm redzot šis process ir rakstnieka dvēseles reakcija pret pasauli, kuŗā mums jādzīvo, bet „. . . ja mūsu civilizācijai nav lemts radīt vēl lielāku chaosu," tālāk saka Mumfords, „tad mūsu rakstniekiem ir jākļūst par kaut ko vairāk nekā tikai šīs civilizācijas varmācības un sabrukuma atspoguļotājiem; viņiem vajadzēs pašiem ar savu spēku atgūt iniciātīvu cilvēka personas un dzīves spēku virzīšanai, viņiem jāatrod ceļi daimonu savažošanai un arī, lai atbrīvotu tos žēlastības un labā sludinātājus, kuŗus mēs, paši kaunēdamies, esam iemetuši karcerī. Rakstnieka intuitīvās nākotnes vizijas joprojām var palīdzēt mūsu civilizācijai izkļūt jaunā progresa ceļā. Viņam pašam sevī jāatrod veselais, kas trūkst sabiedrībā ap viņu. Viņam jābūt spējīgam iztulkot dzīvi, it sevišķi tais dimensijās, ko pagājušā gadu simta puse pametusi novārtā; viņam jāatjauno saprāts irracionālajiem, jādod mērķis defaitistiem un peldētājiem ar straumi, jārada vērtības nihilistiem, jādod cerības tiem, kas grimst izmisumā. Mēs nezinām, kad šī gara dzīve 20. g. s. pirmā pusē beigsies, bet tas nenotiks ar kalendāru saistītā dienā. Mēs varam tikai pareģot, kāds varētu būt notikums, kas šīs beigas iezīmes: tāda romāna vai dzejas rašanās, kuŗā atkal kļūs redzams viss veselais cilvēks. Šis vēl nedzimušais tēls apvienos ap sevi visus dziedinošos spēkus, kas joprojām mūsu sabiedrībā pastāv, un viņš palīdzēs mums — vispirms ar jaunu nostāju un garīgu ievirzi, bet pēc tam ar aktīvu rīkošanos novērst tās katastrofas, kas apdraud cilvēci."

Prasība pēc vesela, pēc visa cilvēka rādīšanas literārā tēlā, kas spētu izvest cilvēci no dumbrāja īstenībā nav nekas cits kā prasība pēc jauna evaņģēlija — daudz lielāka un cēlāka nekā tas „naida evaņģēlijs", ko vēlas sagaidīt dažu latviešu rakstnieku strostētāji.

Būdams ideālists, Mumfords reizē ir arī reālists, kas cer, ka kādreiz radīsies tāds rakstnieks, kas šo uzdevumu spēs veikt. Viņam nenāk ne prātā sacīt Hemingvejam, lai tas beidz rakstīt tā kā tagad, un dod ko citu. Viņš rakstniekiem neko nepārmet, tikai atrāda uz viņu īpatnībām. Viņš tikai cer, ka pienāks tas laiks, kad tiešām radīsies jauni, spēcīgāki rakstnieki. Nav citas izejas kā gaidīt, kāmēr nāks tas lielais gars, kas pats no sevis, kritiķu nemudināts, no sava iekšējā spēka pārpilnības radīs jauno evaņģēliju.

Ņujorkā, janvārī. **A. Lp.**

Zviedrija sak atzīt mūsu diplomus

Zviedru akadēmiskā technologu biedrība paziņojusi, ka viņa principā gatava uzņemt arī latviešus ar akadēmisku technisku izglītību. Latvijas universitāti beigušos sāk uzņemt arī Stokholmas techniskajā augstskolā, kur tie īsā laikā var sagatavoties attiecīgā grada iegūšanai.

Līdz šim baltiešu jūrniekus tikai retos gadījumos pielaida darbā uz zviedru kuģiem. Tagad paziņots, ka baltiešu jūrnieki, sniedzot pierādījumus par jūrskolas beigšanu dzimtenē, var kādā no zviedru jūrskolām nolikt īsu kontroles pārbaudījumu mutvārdos un iegūt tiesības strādāt uz zviedru kuģiem.

Knuts Lesiņš

Ķiršu zars un princ

(dziesma ar kailu pēdu plesišanu)

Laimīgs ziedēja ķiršu zars
Laimes zemē Ormantulijā,
Laimīgs staigāja — laiks bij karsts!
Laimes princis Omakuljāns.
Avi—avū, avi—avū — caps —

Laimīgs dziedāja putnu bars
Laimes zemē Ormantulijā,
Laimīgs mīlēja — cēlais gars! —
Laimes princis Omakuljāns.
Avi—avū, avi—avū — caps —

Laimīgs notīra ķiršu zars
Prinča rokās Ormantulijā,
Laimīgs aizsnega — jūtām sparš!
Ziedus mīļai Omakuljāns.
Avi—avū, avi—avū — caps —

Laimīgs sāca odu bars
Laimes zemē Ormantulijā,
Laimīgs jāva sevi skart
Viņiem princis Omakuljāns.
Avi—avū, avi—avū — caps —

Katram sapnim reiz ir gals
Laimes zemē Ormantulijā,
Uzmāca visur briesmīgs sals —
Nosala ķirši —
Nosala putni —
Nosala mīla —
Nosala odi —
Nosala princis Omakuljāns.
Avi—avū, avi—avū, caps un kaps.

MonteKarlo balet viesizrādes Štutgartes opera

Jau agrākās divu Parīzes ba viesizrādes Vācijā liecināja, ka siskais balets, apvienots ar mo nu izteiksmi, ir tas dejas māk virziens, kas tagadnē un nāko dos daudz jaunu baletu ar *palieko* vērtību. Silfīdas, *šis vecu vec* Michaēla Fokina *balets gr* Šopē mūziku pierāda, *kā arī visstingrāka* tradicionālisms *rādāms arī* mūsla kos, ja vien *izpildījums ir tik pe* teksts, kādu *to rādīja* Žanīne Šarā u Žorža *Skibins, lieliskā* kordebalet atbalstīti, *izdejodami īsti silfīdisk romantisku atmosfairu.* Taču arī tī *abstrakta, bezsižeta* klasika — Ba *cha Concerto* baracco ar Žorža Balanšina kontrapunktisko choreo grafiju tika pasniegta vistīrākā vei dā. Mardžorija Tolčifa bija šī iestu dējuma stiprākais balsts netikvie izcilā technikā atveidojot oriģinā choreogrāfiju, bet piedodot dejai a *siltu izteiksmi.* Otrā Balanšina ba letā Mēnešsērdzīgā ar Bellini mūzi ku arī netrūka oriģinālitātes u jauku vietu īpaši ēteriskās Etērij Pagavas un Žorža Skibina dejoju mā. Skibins šeit sevi parādīja a kā labu aktieri. Izrādes virtuo nagla bija Rozelas Haitoveras u Andreja Eglevska dejotais Pas Deux no Gulbju ezera. Tiešām, tec niski labāk nodejot šo variāciju ne iespējams. Eglevskis apvieno se labu partneri un perfektu dejotāj sevišķi izceļoties ar plašiem un vie liem lēcieniem un tā lieliski demon strējot, ka klasiskā baleta dejotāj virietis var daudz vairāk nekā tik atbalstīt balerīnu.

Monte Karlo balets apceļo visa lielās vācu pilsētas ar divām dažā dām programmām un sastāv no 1 tautību dejotājiem, pārsvarā ameri kāņiem un frančiem.

J. Lipkovskis

Baleta vakars Eslingenā

18. februārī Osvalds Lēmanis un Mirdza Tillaka rīkoja Eslingenā atvadu vakaru, jo abiem mākslinieciskiem darbiem jādodas uz ASV. Vakarā piedalījās arī viesi no angļu joslas — Tatjāna Vestene un Eižens Leščevskis, līdz ar ko vakars, vismaz vairāk priekšnesuma plānā, izvērtās par respektējamu baleta mākslas demonstrāciju. Programma visumā gan jau daudzkārt redzēta, aprakstīta un vērtēta, kādēļ to vēlreiz izvērst būtu lieki. Uzmanību der vērst vienīgi uz diviem jauniestudējumiem: Škrjabina Etīdi, — gļītu choreogrāfisku kompoziciju bez sevišķām priekšrocībām un Septīnu plivuru deju, kur Lēmaņa talants gan uzsit krietni augstu vilni.

Priekšnesuma ziņā par labākiem jāatzīmē Vestenes un Lēmaņa divdeja Andalūzija, Tillakas un Lēmaņa duo Ubagos, kā arī Tillakas Septiņu plivuru deja (sevišķi sākuma posmā). Leščevskis visvairāk izcēlās ar savu raksturgrotesku Sīkstuli.

Eslingenas teātŗa zāle, kur vakars notika, bija galīgi izpārdota. daudz ziedu, aplausu, atkārtojumu un dāvanu saņēmēju.

V. Dārziņš

...rakstniekiem ...vangēliju

...O NUJORKAS

...avirši raugoties varētu likties, ...im saplosītajam laikmetam va...ētu dot rakstniekam iespēju at...t literātūrā visu cilvēku, rādot ...sās cilvēciskās dabas dimensi... ...arī tajās, kas iepriekšējos lai...oiļa it kā apslēptas, tāpēc, ka ...pastāvēja tieksme cilvēku ...k vai mazāk identificēt ar ra...ļu mašīnu," saka Mumfords. ..." viņš turpina, „rezultāti nav ... tik laimīgi. Rakstnieki apgrie...epriekšējā laikmeta atziņas uz ...jo pusi, jaunā mīta ceļš veda ...ēles tumšajos dziļumos un aiz...a glābēju gaišumu, kas varētu ...zties pat šai tumsā. Tā 20. g. s. ...āda puses literātūra atkal nav ...usi rādīt cilvēku kā veselu vie..., bet devusi kaut ko līdzīgu ...šlīstiskam cilvēkam, kas reizēm ... tikpat izķēmots kā sirreālistu ...ojumā spārda pats savu no... ...o galvu pa tuksnešainu klaju... Iztulkodami mūsu laikmetu, ...u rakstnieki gan izcēluši tum...spēkus, kas mūsu dzīvi apgrū... bet paliek atklāts jautājums, ...viņi ar šo tumšo pušu atklāša...tiešām palīdzījuši cilvēcei no ...as spēkiem atbrīvoties, vai ...kārši pievienojuši mūsu zināša... jaunu trumu kaudzi."

...umfords tālāk konstatē, ka ir ...otra rakstnieku šķira — tie, kas ...u dienu dzīves atbaidīti, noslē... ...es norobežotā pasaulē, lai radī... ...pēcīgus mākslas darbus. Tādi ...viņa domām ir, piemēram, Džo... Konrēds, Roberts Frosts, vācie... Rainers Marija Rilke. Šādi ...nieki gan spēj atgādināt sa... laika biedriem, ka vesels cil... vēl ir iespējams, bet viņi ne... dot nākotnes attīstības vizijas. ...ens no pašlaik ievērojamāka... psihoanalītiķiem rūpīgi pētījis ...o aizgājušās dekādes labākos ...ikāņu rakstniekus un konstatē... ...ka viņu visraksturīgākā īpatnī... ...r pašiem sevis nicināšana un ...nācija. Viņi raksta par dzīvi, ...ilēdami to...

...i arī mūsu pašu literātūrā An... ...a Eglīša aiziešana arvien eksoā... ...ākās tematikas meklēšanā ne... ...tu būt apzināta vai neapzināta ...sme izlēties no dzīves īstenī... Vai K. Lesiņa *visraksturīgākā* ...ne nav rezignācija un vismaz ...ma vīpsnāšana par sevi pašu? ...īm redzot šis process ir raksts... ...a dvēseles reakcija pret pasauli, ... mums jādzīvo, bet „. . . ja ...u civilizācijai nav lemts radīt ...lielāku chaosu," tālāk saka ...fords, „tad mūsu rakstniekiem ...kļūst per kaut ko vairāk nekā ... šīs civilizācijas varmācības un ...kuma atspoguļotājiem; viņiem ...zēs pašiem ar savu spēku at...niciātīvu cilvēka personas un ...s spēku virzīšanai, viņiem jāat...ceļi daimonu savažošanai un ...ai atbrīvotu tos žēlastības un ... sludinātājus, kuŗus mēs, pašī ...ēdamies, esam iemetuši karcerī. ...tnieka intuitīvās nākotnes vi... joprojām var palīdzēt mūsu ...zācijai izkļūt jaunā progresa ... Viņam pašam sevī jāatrod ve..., kas trūkst sabiedrībā ap vi... Viņam jābūt spējīgam iztulkot ..., it sevišķi tais dimensijās, ko ...ušā gadu simta puse pametusi ...rtā; viņam jāatjauno saprāts ...ionālajiem, jādod mērķis defai... ...m un peldētājiem ar straumi, ...a vērtības nihilistiem, jādod ...as tiem, kas grimst izmisumā. ...nezinām, kad šī gara dzīve ... s. pirmā pusē beigsies, bet tas ...tiks ar kalendāru saistītā dienā. ...varam tikai pareģot, kāds va... būt notikums, kas šīs beigas ...es: tāda romāna vai dzejas ra..., kuŗā atkal kļūs redzams viss ...ais cilvēks. Šis vēl nedzimušais ...apvienos ap sevi visus dzied... ... spēkus, kas joprojām mūsu ...drībā pastāv, un viņš palīdzēs ...s — vispirms ar jaunu nostāju ...arīgu ievirzi, bet pēc tam ar ...u rīkošanos novērst tās kata... ...as, kas apdraud cilvēci."

...āsība pēc vesela, pēc visa cil... rādīšanas literārā tēlā, kas ... izvest cilvēci no dumbrāja īs... ...ā nav nekas cits kā prasība pēc ...a evaņģēlija — daudz lielāka un ...a nekā tas „naida evaņģēlijs", ...vēlas sagaidīt daži latviešu ...nieku strostētāji.

...dams ideālists, Mumfords reizē ...ī reālists, kas cer, ka kādreiz ...ies tāds rakstnieks, kas šo uz... ...mu spēs veikt. Viņam nenāk ...rātā sacīt Hemingvejam, lai tas ... rakstīt tā kā tagad, un dod ...tu. Viņš rakstniekiem neko ne... ...et, tikai aizrāda uz viņu īpat... ...m. Viņš tikai cer, ka pienāks ...aiks, kad tiešām radīsies jauni, ...gāki rakstnieki. Nav citas iz... ...kā gaidīt, kāmēr nāks tas lie... ...gars, kas pats no sevis, kritiķu ...dināts, no sava iekšējā spēka ...inības radīs jauno evaņģēliju.

...orkā, janvārī. **A. Lp.**

Knuts Lesiņš

Ķiršu zars un princis

(dziesma ar kailu pēdu piesišanu)

Laimīgs ziedēja ķiršu zars
Laimes zemē Ormantuljā,
Laimīgs staigāja — laiks bij karsts! —
Laimes princis Omakuljāns.
Avī—avū, avī—avū — caps —

Laimīgs dziedāja putnu bars
Laimes zemē Ormantuljā,
Laimīgs mīlēja — cēlais gars! —
Laimes princis Omakuljāns.
Avī—avū, avī—avū — caps —

Laimīgs nolūza ķiršu zars
Prinča rokās Ormantuljā,
Laimīgs aiznesa — jūtām spars! —
Ziedus mīļai Omakuljāns.
Avī—avū, avī—avū — caps —

Laimīgs sīca odu bars
Laimes zemē Ormantuljā,
Laimīgs jāva sevi skart
Viņiem princis Omakuljāns.
Avī—avū, avī—avū — caps —

Katram sapnim reiz ir gals
Laimes zemē Ormantuljā,
Uznāca visur briesmīgs sals —
Nosala ķiršī —
Nosala putni —
Nosala mīla —
Nosala odi —
Nosala princis Omakuljāns.
Avī—avū, avī—avū, caps un kaps.

MonteKarlo baleta viesizrādes Štutgartes operā

Jau agrākās divu Parīzes baletu viesizrādes Vācijā liecināja, ka klasiskais balets, apvienots ar modernu izteiksmi, ir tas dejas mākslas virziens, kas tagadnē un nākotnē dos daudz jaunu baletu ar paliekošu vērtību. Silfīldas, šis vecu vecais Michaēla Fokina balets ar Šopēna mūziku pierāda, kā arī visstingrākais tradicionālisms rādāms arī mūslaikos, ja vien izpildījums ir tik perfekts, kādu to rādīja Žanīne Šarā un Žoržs Skībins, lieliskā kordebaleta atbalstīti, izdejodami īsti silfīdiski romantisku atmosfāru. Taču arī tīri abstrakta, bezsižeta klasika — Bacha Concerto baracco ar Žorža Balanšina kontrapunktisko choreografiju tika pasniegta vistīrākā veidā. Mardžorija Tolčīfa bija šī iestudējuma stiprākais balsts netikvien izcilā technikā atveidojot oriģinālo choreografiju, bet piedodot dejai arī siltu izteiksmi. Otrā Balanšina baletā Mēnešsērdzīgā ar Bellīni mūziku arī netrūka oriģinālitātes un jauku vietu īpaši ēteriskās Etērijas Pagavas un Žorža Skībina dejojumā. Skībins šeit sevi parādīja arī kā labu aktieri. Izrādes virtuozā nagla bija Rozelas Haitoveras un Andreja Eglevska dejotais Pas de Deux no Gulbju ezera. Tiešām, techniski labāk nodejot šo variāciju nav iespējams. Eglevskis apvieno sevī labu partneri un perfektu dejotāju, sevišķi izceloties ar plašiem un viegliem lēcieniem un tā lieliski demonstrējot, ka klasiskā baleta dejotājs vīrietis var daudz vairāk nekā tikai atbalstīt balerīnu.

Monte Karlo balets apceļo visas lielās vācu pilsētas ar divām dažādām programmām un sastāv no 18 tautību dejotājiem, pārsvarā amerikāņiem un frančiem.

J. Lipkovskis

Baleta vakars Eslingenā

18. februārī Osvalds Lēmanis un Mirdza Tillaka rīkoja Eslingenā atvadu vakaru, jo abiem māksliniekiem drīzumā jādodas uz ASV. Vakarā piedalījās arī viesi no angļu joslas — Tatjāna Vestene un Eižens Leščevskis, līdz ar ko vakars, visvairāk priekšnesuma plānā, izvērtās par respektējamu baleta mākslas demonstrāciju. Programma visumā gan jau daudzkārt redzēta, aprakstīta un vērtēta, kādēļ to vēlreiz iztirzāt būtu lieki. Uzmanību der vērst vienīgi uz diviem jauniestudējumiem: Skrjabina Etīdi, — glītu choreografisku kompoziciju bez sevišķām priekšrocībām un Septiņu plīvuru deju, kur Lēmaņa talants gan uzsit krietni augstu vilni.

Priekšnesuma ziņā par labākiem jāatzīmē Vestenes un Lēmaņa divdeja Andalūzija, Tillakas un Lēmaņa duo Ubagos, kā arī Tillakas Septiņu plīvuru deja (sevišķi sākuma posmā). Leščevskis visvairāk izcēlās ar savu raksturgrotesku Sīkstulis.

Eslingenas teātŗa zāle, kur vakars notika, bija galīgi izpārdota. daudz ziedu, aplausu, atkārtojumu un dāvanu sainīšu. **V. Dārziņš**

O. Kampes vinete un zīmējums

Tad, lūk, atklājās noslēpums par grāmatas nāvi un pārvēršanos putekļos! . . .

Nu man vecā Dantes grāmata kļuva vēl dārgāka, jo viņa bija „moritūri". Uz Jauno gadu iztaisīju inventūru savās grāmatās, daudzas no vecā gājuma izmetu laukā un nolēmu mēslu kastei, atstādams plauktos tikai retākās un dārgākās.

Taisni tad iebrauca no provinces pasērst pie manis mans kollēga, rakstnieks N. Biju priecīgs pavadīt ar viņu kopā Jauno gadu, un vecās atmiņas mēs godam aizvadījām nebūtībā, krietni ziedodami Dionīsam, bet paģirās — Bachusam . . .

Ieraudzījis mielasta laikā Dantes grāmatu, draugs to iekāroja kādam literāram darbam un izlūdzās man to. Es nevarēju liegt, un viņš zvērēja, ka pēc trim mēnešiem dārgais eksemplārs būs atpakaļ manā pultē. Izdebatējies vēl par to, ka grāmatas iet bojā un nozūd nezin kur un, stingri vainodams šinī postā mūsu pašu neakurātību un nolaidību, viņš šķīrās no manis kunga prātā un eksaltācijā, bez šaubām, paķēris līdz arī grāmatu.

Jau aprīlī, redzēdams, ka Dantes vēl trūkst pultē, rakstīju draugam N. Viņš neatbildēja. Tad noskaities draudēju viņam, ka rakstīšu presē un sūdzēšos miertiesā . . . Viņš atbildēja ar atklātni, vai es esot jucis? Tādas grāmatas viņam nekad neesot bijis. Ko gan es gribot no viņa izspiest ar šādu skandālu? Un tad viņš pārcēlās uz citu pilsētu.

Es, sakodis zobus, nozvērējos nekad vairs draugiem neuzticēt retas grāmatas un apraudāju savu neizlasīto Danti.

Tad, jau jūlijā, meklēju antikvariātos kādu lapu, kas trūka vecā Stendera Augstās gudrības grāmatā, kuŗai bija savi 175 gadi un ar kuŗu, pirkdams to par dārgu naudu, biju apkrāpts. Un te nu ieraudzīju brīnumu, ka ir sarku, ir bālēju. Krāmu tirgū, kādā vecu nederīgu grāmatu kaudzē, atradu savu pazaudēto Danti!

Pasaukt policiju? Konfiscēt? Bet

jaunas grāmatas un nebūs darba, nedz peļņas ne rakstniekiem, ne dzejniekiem, ne izdevējiem.

Izlīda arī kāda melna kode kā vabolīte, kā bruņurupucis, kas dzīvo simts gadu... Tikko sakustējos, viņa apvēlās augšpēdu un izlikās mirusi. Kas par melno burtu mimikriju! nobrīnījos, bet viņu neaizkāru. Kode beidza savu simulāciju un sāka kustēties.

Es prasīju: „Kur tu dzīvo?" un viņa sīkā oda balsstiņā atbildēja: „Šīs vecās grāmatlupatas piesaknī jeb muguras sējumā ar visu savu ģimeni."

„Un graužat grāmatu kopā?"

„Nebūt nē, — to dara baktērijas, kas iznīcina lapu koksni un ir pazīstamas jau kopš Paracelsa un tagad prof. Kocha rakstiem.

„Tātad grāmatas sagraužat ne jūs, bet baktērijas — bacterion ton grammaton?"

„Mēs barojamies no šīm jūsu acīm neredzamām bakterijām, tātad paildzinām grāmatas mūžu un aizturam tās pārvēršanos un sairšanu kosma putekļos."

Pirmā dzirdēšana! Cik gudra kode! Cik ilgi vēl izturēs šī mana vecā grāmata?"

„Ja nepalīdzēs uguns, ūdens vai karš, pēc gadu desmita baktērijas to būs uzveikušas un viņa sakritīs čupiņā. Mēs šo katastrofu nevarēsim vairs aizkavēt, ne novērst."

„Kādas jūs cilvēces labdares!" uzsaucos un lāvu šai baktēriju medniecei ceļot kurp viņa vēlas. Un viņa cienīgi ievilkās grāmatas pasaknī, laikam, lai arī tur svētītu savā ģimenē jauno gadu, kas bija pienācis.

kādi pierādījumi, ka grāmata mana? Antikvārs, redzēdams manu apjukumu un nojauzdams, ka te viņam smaida izdevīgs veikals, pēc ilgas kaulēšanās atdeva man mana paša komēdijas eksemplāru par 50 latiem. Samaksāju un laimīgs gāju, piemirsis pat Stenderu.

Atvēris šo vecās grāmatas graustu uz pultes, sastapu atkal veco rupučveidīgo grāmatu kodi, kas izlīda no grāmatas muguras.

„Kur jūs bijāt nozuduši?" bargi uzprasīju. „Kur vazājāties vai pusgadu?"

Kode pazemīgi atbildēja: „Taisnība. Mēs nomaldījāmies. Kungs, kas paņēma šo jūsu mīļo grāmatu, aiziedams aizmirsa mūs tepat priekšiņā zem spoguļa pie izmestām citām grāmatām . . ."

„Un tad?"

„Un tad kalpone mūs ar citām nederīgām lietām iemeta sētas mēslu kastē, jo jūsu kundze apstiprināja viņai, ka arī šī grāmata, kas aizmirsta zem spoguļa, izmetama."

„Ak tā! Un tad?"

„Nāca kāds lupatlasis, izvandīja mēslu kasti, un aiznesa mūs uz antikvariātu krāmu tirgū, kur viņam samaksāja pieci lati Un tas to naudu. jādomā, tūdaļ nodzēra . ."

„Paldies, kode! Man pietiek! Vari mierīgi dzīvot šinī grāmatā kaut divdesmit pieci gadi!"

Kode nosmīnēja un pazuda savā piesakni. Kad otrā dienā atvēru Stendera Augsto Gudrību, no tās izlīda atkal tā pati kode, tanī vietā, kur trūka vienas lapas. Pakasījusi aiz auss, viņa nopīkstēja: ‚Aizejiet bibliotēkā pie Misiņa. Viņš dos par velti norakstīt trūkstošās lapas tekstu . . ."

Kā es pats to nebiju iedomājies!?

Nudien, man kļuva kauns gudrās grāmatu kodes dēļ. Nosarcis tūdaļ devos uz vecā Misiņa bibliotēku.

Visu panācu, kā bija teikts, un tagad uz pultes man guļ lepni blakus Dante ar Stenderu. Bet gudro kodi, kuŗu būtu apzeltījis kā Skarabeju, vairs nesastapu. Viņa laikam bija pārēdusies baktēriju un nobeigusies kādā ļaunā epidēmijā.

No grāmatu nodevas mēslu kastei un utenim mūs atbrīvoja prezidents ar savu Draudzīgo aicinājumu — ziedot tās tiem, kam grāmatu maz, vai nav nemaz un vispirms — skolām. Tā ap Kārļa dienu vijās kultūras mūzam zaļais lauru vainags, tērpjot šo dienu neaizmirstamā, uz gadu gadiem paliekošā gaismas aureolā.

(Beigas)

Ziņkārīgais februāris

Jūs varat grozīties kā gribat — februāris paliek februāris — mēnesis, pēc kuŗa nāk marts, slavenais marts ar marta vējiem. Šis ir laiks, kas līdzīgs pēdējai miega pusstundai — būtu jāceļas, taču vēl nav īstās pārliecības, liekas — nav vēl kļuvis arī pietiekami gaišs, un gulēt galu galā ir tik tīkami.

Bet gaiļu balsīs jau dzirdamas marta intonācijas, tās jūs vilina augšā un laukā — līdzīgi locim, kam jāsaņem upes grīvā iebraucis gaŗi nosvilpies tvaikonis. Bet vēl jau nekā nav, pie savām namdurvīm iznācis, tikvien jūs uzzināt, ka šai laikā ļaudis viegli saaukstējas, viegli iemīlas un viegli sajauc naudas rēķinus. Šis ir sliegsnis, uz kuŗa stāvēdami jūs zināt — viss kustas, nāk un iet, kā jau tam jābūt, laiks un dzīve rit savu neatliekamo ritēšanu, un pasaules telpā valda tāds caurvējš, ka durvis nevar vairs aiztaisīt. Un nu jums uz reiz vairs nav kur sprukt — ne iekšā, ne ārā. Vēl pats sava miega elpu dzirdēdams, jūs jau ausaties, vai tikai gaisos nedzird zosu klaigas, un ar ziemas sapņu vēl pilnām acīm jūs raugaties, vai tik tas nav Pans, kas zarus knakstinādams aizlec pa gobu galotnēm, savā stabulē, savā dobjajā, dūdojošajā stabulē pa reizei iepūzdams. Vai tie bija viņa smiekli vai vējš?

Acis pret apvāršņi pacēlis, jūs skaidri redzat, ka pār meža svītru pauguru čuprā pa zilām debesīm aizjāj pavasaris rūzgana mākoņa mugurā, un viņa pēdās no brūnās un mitrās zemes izlien pirmie zaļie zāles asni. Tā rodas maigs un piemīlīgs cerību krāsas priekšplāns pasaules ainavā, kuŗā trimdiniekam nu jāielūkojas arvien biežāk. Un kā gan būs martā, kad lāstekas Rigā izkausējis un Latvijas laukus apsvilinājis, pavasaŗa vējš izplaucēs pirmos firziķu ziedus Nekara ielejā?

Kā būs? Kas par ziņkāri! Esi rāms — caurvējš viņiņa tava uz smiltīm celtā nama durvis, un pielūko, ka pēkšņi uznākusi februāŗa nakts salna priekšlaicīgi neizdzesē tavu mājokli.

*

Ziņkāre — tā esot īstā pasaules progresa atslēga. Un īpaši divām cilvēku katēgorijām tā ir arī rotaļa — bērniem un emigrantiem. Kā tas būs, kad es pārvērtīšos, palikdams tomēr tas pats? Un kā tas būs, kad es palikšu tas pats, tomēr būdams pārvērsts?

Tagad, kad fašingu un karnevālu laiks tikpat kā beidzies, Vācijas ciemos un pilsētās sākusies kovboju, apašu un skursteņslauķu, princešu, raganu un pelnrušķīšu invāzija. Tie ir pavisam neliela auguma vīriņi un sieviņas, viņi piečalo visas ielas un piekaisa tās ar serpentīnu, viņi dažreiz nonāk domstarpībās ar latviešu bērniem, un tad dažs ar tomahavku bruņojies indianis raud skaļu siuksu brēcienu, daža Vestfāles hercogiene ar savu koka scepteri iemet Kurzemes puikam pa pakausi, un viss kopā tas ļauj miniatūrā redzēt visas tās pašas lielās pasaules īpašības un notikšanas: cilvēcīgās neiecietības, nacionālā pašlepnuma un individuālās pašapziņas sadursmes. Bet tas jau nav nekas nopietns — tā ir rotaļa, ziņkāres izauklēta.

Un kad bērnu baram pa vidu iziet Pleskavas žandarmērijas priekšnieks ar cara Nikolaja II ūsām zem deguna — īsts priekšnieks ar īstām ūsām zem īsta deguna, tad tas arī nav nekas cits kā rotaļa — laikmeta rotaļa, likteņa ziņkāres izauklēta. Tādas pašas aukstas, cietsirdīgas ziņkāres kā tā, kas izlauza zobus Rīgas lauvām, nocirta nagus igauņu greifiem un pārsita kāju leišu jātnieka zirgam. Taču tie vēl turpina virpuļot gadu pēc gada pasaules kārnevālā kā pa mūžīgu fašinga mēnesi februārī. Tiem vieniem viņu fašinga laiks pāriet un beidzas, viņu bērnība paliek pagātnē. Tiem otrjem viņu laiks nepāriet nekad, viņu jaunība ir mūžīga tagadne. Tiem vieniem viņu nākotne ierakstīta zvaigznēs pašu zemes debesīs. Tiem otriem neskaidri atvīd no tālu ūdens ceļu pēdām.

Rotaļa turpinās, ziņkāre arī. Vai tas būs progress? — jautāja Pleskavas žandarmērijas priekšnieks.

*

Ja grēks dzima Paradīzes dārzā, tad ziņkāre piedzima pavasarī. Saule gribēja redzēt, kāda izskatās zeme un cilvēki šai laikā, un cilvēki gribēja zināt, cik saulei stipri stari. Zeme — ne gluži tā, kas Latvijā, jo te mēslojums cits — taču darīja to pašu, kas krietnai zemei pavasarī darāms — atlaidās un garoja. Tā cilvēks un zeme stāvēja vaigu vaigā pret sauli un pētīja viens otru.

Cilvēki no šī debesu spožuma ieguva gaišas un saulainas acis un viņiem uznāca vēlēšanās arī pašiem savā starpā izpētīt vienam otru. Viņi gribēja zināt, ko Jānis Ābols darīja 1940. gadā, un ko Juris Ķirsis darīja 1943. gadā. Viņi pat gribēja zināt, ko Jēkabs Zīle darīja 1919. gadā, un ar ko Indriķis Paeglis sarakstījās 1949. gadā. Un beidzot viņi gribēja zināt, viens par otru — kur tu vakar biji? Tā radās un izveidojās trimdas nerakstītās normas, tā sauktās gaišo acu normas, laipno, sirsnīgo acu normas, kas nevēlējās neko citu kā tikai zināt, zināt, zināt. Un klusi ciezdamas tomēr skaļi pavēlēja it visiem tautiešiem trimdā īpaši nometnēs, dzīvot tā, it kā viņi atrastos uz ielas.

Bet tā kā cilvēku dabas visumā ir vienādas sākās savstarpēja slēpšanās, un visi — sākot ar Jāni Ābolu un beidzot ar Indriķi Paegli — aizklāja pat logu, kad sestdienā uzvilka citu kreklu. Viens, kas bija devies uz Augsburgu pēc Algojas siera, dikti izbijās uzzinājis, ka bijis Lībekā pēc siļķēm. Kaut gan šīs mantas dabūjamas uz vietas. Otrs, kas bija sakāvies ar savu kaimiņu, gluži nobālēja atklādams, ka tajā pašā laikā esot būries ap toto tabulu. Un tā bez gala. Beidzot sajukums bija tik liels, ka cilvēki sarunājās čukstēdami un vairāk dzīvoja pa pagaldēm nekā drīkstēja rādīties viens otram acīs — tais pašās gaišajās laipnajās acīs. Kāds drošsirdis apgalvoja, ka tas nākot no skatīšanās saulē, bet tā saule būšot bijusi sarkana — tāda kā Staļina saulīte. Viņam drīzi vien atņēma galvojumu un aizsūtīja uz Austrāliju . . .

Tā tas esot bijis agrāk.

Stāsta, ka Svētā gada pavasarī viss būšot citādi. **Severins Dūms**

KULTŪRAS CHRONIKA

Reitera koris, paredzams, maijā viesosies Dānijā, kur koncerta noorganizēšanas priekšdarbus veic YMCA.

Dziesmu dienas Anglijā šogad notiks 18. jūn. Leicesteras lielākajā zālē, kuŗā vietas 3000 personām. Svētku rīcības komiteja nolēmusi lūgt sūtni K. Zariņu uzņemties komitejas goda prezidenta pienākumus.

Latvijā mirusi dziedātāja Helēna Erss-Kozlovska, rakstnieka Ādolfa Ersa atraitne.

Dagens Nyheter apsveic kādu Zviedrijas apvienotās studentu organizācijas iesniegumu valdībai, kuŗā prasīts zviedru atbalsts bēgļu studentiem izglītības turpināšanai. Zviedrijas augstskolās pašreiz studē ap 300 bēgļu studentu. Tiem visā drīzumā vēlams piešķirt Zviedrijas pavalstniecību.

Kāda Holivudas filmu sabiedrība nolēmusi uzņemt filmā Eiropas DP dzīvi Kanadā un ASV viņu jaunajās darba vietās.

Gleznotājs Jānis Jablovskis gadskārtējā brīvās gleznieciības izstādē Luisvillē, ASV, ieguvis pirmo godalgu par kādu savu ainavu

Operdziedātājs Ādolfs Kaktiņš nesen Kalifornijā kādā YMCAs sarīkojumā dziedājis latviešu un cittautu autoru darbus, izpelnoties atzinīgas preses atsauksmes.

Rīgas filmas darbinieki inž. Jekstes un skaņu meistaru Baloža un Brūvera vadībā uzņēmuši skaņu dažām A. Norviļa koŗa dziesmām, kā arī H. Lūses, L. Sepes solo dziesmu un V. Rušēvica vijoles un prof. A. Ozoliņa čello atskaņojumus pianista V. Bērzkalna klavieŗu pavadījumā.

„Pasakiet latviešiem, ka mēs uzvarēsim"

Kā darbojas Cīņas grupa pret necilvēcību

MŪSU BERLĪNES SPECIĀLKORESPONDENTA RAKSTS

Berlīnes nomalē (Nikolassee), kas atgādina Rīgas Mežaparku, atrodas cīņas grupas pret necilvēcību galvenā mītne. Katru dienu tur ierodas vairāk nekā simts tādu cilvēku, kuriem smagi uzminis Staļina asiņainā režīma zābaks. Vēl pirms mēneša cīņas grupu apmeklēja gandrīz vai vienīgi politiskie bēgļi un austrumu joslas cietumos un koncentrācijas nometnēs ieslodzīto piederīgie. Tagad šīm divām apmeklētāju grupām pievienojusies trešā. Koncentrācijas nometņu bijušie ieslodzītie pilda cīņas grupas gaiteņus un telpas. Pēc drošas informācijas no 180.000 kopš kara beigām apcietināto, neatgriezīsies 96.000. Tik daudz dzīvību jau aprijušas austrumu joslas koncentrācijas nometnes.

Kā radās cīņas grupa pret necilvēcību, ar kādiem līdzekļiem tā cī-

nās, kas sasniegts, tie ir galvenie jautājumi, uz kuriem es gribu saņemt atbildes Dr. Hildebranta štābā. Pašu vadītāju man neizdodas sastapt. Mani saņem kāds gados vēl jauns Igaunijas vācietis — Hubertus fon Tobiens. Pa gaiteņiem un kāpnēm nonākam cīņas grupas preses nodaļā. Tur savus piedzīvojumus stāsta vairāki bijušie koncentrācijas nometņu ieslodzītie.

Hubertus fon Tobiens stāsta: „Cīņas grupa pret necilvēcību ir Dr. Rainera Hildebranta radīta organizācija. Jau kā students viņš piederēja kādai citai cīņas grupai, tai, kas lika par sevi runāt 1944. gada 20. jūlijā. Tagadējā cīņas grupa darbu sāka 1948. gadā, kad brīvībā izlaida pirmos austrumu joslas ieslodzītos. Toreiz cīņas grupa nodeva atklātībai pirmo vēstījumu kā apietas ar ieslodzītiem Saksenhauzenā, Buchenvaldē un citur. Ar saukli: Klusēšana ir pašnāvība, Dr. R. Hildebranta dibinātā organizācija sāka darbu."

„Vai pašreizējo popularitāti un sabiedrības atbalstu cīņas grupai izdevās iegūt bez grūtībām?"

„Nē. Grūtības bija. Bet pārvarēt izdevās tās samērā ātri. Daudz palīdzēja RIAS un NVDR raidītājs. Tāpat prese. Sākumā daudzi atbrīvotie bija „mēmi", jo bija parakstījuši solījumu, ka nestāstīs, ko piedzīvojuši. Taču netrūka tādu, kas komūnistu draudus ignorēja, un tie iemācīja runāt arī „mēmos". Tagad mums ir jau liels skaits tādu līdzstrādnieku, kas nekad vēl ieslodzījumā nav bijuši, bet tagad liek savu brīvību uz spēles, cīnīdamies pret austrumu terrora režīmu."

„Ko dara šie cīņas grupas līdzstrādnieki?"

„Viņi ziņo par to, kas notiek austrumu joslā un Berlīnes krievu sektorā. Viņi atklāj spiegus un paziņo to vārdus cīņas grupai. Tālāk, lielāko tiesu RIAS raidījumos, spiegu vārdus paziņo atklātībai. Mūsu līdzstrādnieki daudzreiz arī paši brīdina austrumu joslas un sektora iedzīvotājus."

„Vai arī sabotāžas aktu noorganizēšana ietilpst cīņas grupas uzdevumos?"

„Nē. Mēs negribam iznīcināt materiālas vērtības. Bez tam lielāki sabotāžas akti varētu izsaukt asiņainus padomju okupācijas varas pretsoļus. Skrejlapu izplatīšana, komūnistu plakātu iznīcināšana un mūsu cīņas zīmes F („Freiheit" und „Feindschaft dem Terror") uzkrāsošana tur, kur tā visvairāk duras acīs, ietilpst mūsu, īstenībā mūsu līdzstrādnieku uzdevumos."

Tobiens rāda man uzņēmumus. Uz kāda liela SED nama, virs otrā stāva logiem milzu burtiem uzkrāsots: Lai dzīvo Staļins... Tālāk esot bijis: ...visas pasaules darba ļaužu draugs, bet šie vārdi nokasīti un to vietā uzkrāsots: cilvēku nolaupīšanas un slepkavošanas meistars. Līdzīgu uzņēmumu ir daudz.

„Vai jūs domājat, ka tādā veidā var uzvarēt komūnismu? Pret indi jācīnās ar ne mazāk stipru pretindi," es saku.

„Tā gan, bet cīņas grupa komūnismu jau nespēj uzvarēt. Mūsu uzdevums ir atklāt pēc iespējas vairāk komūnistu briesmu darbu, tādējādi parādot rietumu pasaulei tā īsto seju. Bez tam cīņas grupa pūlas, lai austrumu joslas cilvēki nenogrimtu bezcerībā, bet pastāvīgi atgādina tiem, ka viņi nav pamesti. Svarīgi ir arī, ka mūsu austrumu joslas un sektora līdzstrādnieku rīkošanās dara turienes varas nesējus nervozus un nedrošus."

„Baltijas valstīs cīnās partizāni," es saku. „Vai šie notikumi cīņas grupai zināmi?"

„Jā. Tie ir zināmi un tiek arī izmantoti. Mēs esam ievietojuši Berlīnes un rietumu laikrakstos jau daudzus rakstus par apstākļiem un notikumiem Baltijas valstīs. Nodibināju sakarus ar visu turienes tautu pārstāvjiem Rietumvācijā.

Šaubos, vai triju Baltijas tautu emigrantu laikrakstu tirāža par visiem kopā ir tik liela kā vairāku Berlīnes laikrakstu. Pēdējo balss ir dzirdama daudz tālāk. Bet komūnistu rīkošanās Baltijā savukārt ir tik mežonīga, ka to vienmēr no jauna ar visiem līdzekļiem vajag rādīt pasaulei."

Tālāk Tobiens stāsta par cīņas grupas meklēšanas dienesta darbu: „Ir iekārtotas divas plašas kartotēkas. Vienā uzņemti visi komūnistu apcietināto vārdi un sīkas ziņas par tiem, bet otrā to vārdi, kuŗu atrašanās vieta noskaidrota. Cīņas grupas dienests ir vienīgais, kas meklē politiskos ieslodzītos Arī krievu sektorā darbojas kāda pazudušo meklēšanas iestāde, bet tai politisko ieslodzīto meklēšana ir aizliegta. Vācu sarkanais krusts kāda cita iemesla dēļ to nevar darīt. Pirms neilga laika cīņas grupai izdevās atklāt austrumu joslā Ceicas (Zeitz) tuvumā kādu koncentrācijas nometni, kur jau gadiem ilgi ieslodzīti pieaugušie un jaunieši. Gūti norādījumi, ka ir vēl citas šādas labi paslēptas koncentrācijas nometnes."

„Vai ierodas arī spiegi?"

„Jā. Bet lielāko daļu mēs atmaskojam. Ja arī kādam izdodas izslīdēt cauri, tad tieši cīņas grupā jau nu viņi savu spiegu darbību attīstīt nevar. Cīņas grupas darbinieki, protams, izņemot mūsu līdzstrādniekus austrumu joslā un sektorā, NKVD spiegošanas daļai jau sen zināmi. Par mūsu galvām izsolīts daudz naudas, bet nav domājams, ka kādam šo naudu izdosies nopelnīt. Mēģinājums nolaupīt Dr. R. Hildebrantu bija labi noorganizēts, bet tomēr neizdevās."

Kad atvados, Tobiens saka:

„Pasakiet latviešiem, ka mēs uzvarēsim. Un lai uz kurieni latvieši arī izceļotu, visur lai stāsta turienes ļaudīm, cik baiga un grūta ir dzīve zem Staļina terrora varas. Un pasakiet latviešiem, ka es ar pateicību saņemšu rakstus par apstākļiem un cīņām jūsu dzimtenē. Vislabāk rakstīt man vācu valodā, bet var arī angliski. (Adrese: Hubertus fon Tobien, Ernst Ringstr. 2. Berlin-Nikolassee).

Katram latviešu bēglim es novēlu piedzīvot to brīdi, kad jūsu dzimtene būs atkal brīva. Es esmu no Igaunijas un zinu, ko nozīmē dzīve svešumā. Arī komūnistu nežēlību pazīstu no paša piedzīvojumiem, jo esmu mocīts NKVD cietumā."

Berlīnē, februārī. **Rs.**

SKREJLAPAS, KO IZPLATA AUSTRUMBERLĪNE UN PADOMJU JOSLĀ

Skrejlapas otra puse jau noklāta ar līmi, lai to ātri varētu piestiprināt žogiem vai namu sienām. Vāciskais teksts tulkojumā skan: **„Staļin, mēs tevi apsveicam! Mums nav nekā ko tev dāvināt, mīļais Staļin, jo tu visu mums esi atņēmis. Apdomā, tava 70. dzimumdiena var būt tava pēdējā. Tāpēc propagandas un terrora vietā dod mums brīvību un mieru, citādi tu ieiesi vēsturē kā nežēlīgākais tiranns. Viri un sievas aiz dzelonstieplēm."**

AUSTRUMZONAS HUMORS

Vēla nakts. Tautas policijas iecirknis Berlīnē. Zvana tālrunis. Kāda privātfirdzniecības „pēdējā mohikāne" ziņo, ka tās veikalā rīkojoties laupītāji. Atbild iecirkņa komisārs: „Neiespējami! Visi mani tautas policisti taču atrodas šeit. Bet... pierunāt tuvāko sarkanarmijas vienību komandieriem. Varbūt, ka krievi vēl atrodas ārpus kazarmām. Ja nē, tad jūsu veikalā spokojas."

— Tas, protams, ir anekdots, bet līdzīga ir arī dzīves īstenība austrumu sektorā. Zog un laupa arī tie, kuriem šīs „brīvās profesijas" vajadzētu vienīgi aprūpot.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis V. Grasmanis, Bad Cvilšenānā

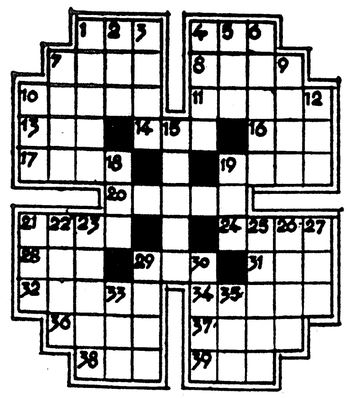

Līmeniski: 1. Milzu čūska. 4. Amerikāņu rakstnieks (oriģinālrakstībā). 7. Pilsēta Kaukazā. 8. Sievietes vārds. 10. Aizjūga piederums. 11. Ķermeņa sastāvdaļa. 13. Laikmets. 14. Dauza. 16 Iet savu gaitu. 17. Bez atlikuma. 19. Ierocis. 20. Jūras vēži. 21. Latviešu rakstnieks. 24. Meži. 28. Termins šacha spēlē. 29. Izsauciens. 31. Jautājums. 32. Atdarina. 34. Bībeles persona. 36 Koki. 37. Naudas vienība. 38. Slēpes. 39. Mēra vienība.

Stateniski: 1. Slimība. 2. Upe Krievijā. 3. Organs. 4. Nonievāt. 5. Akmentiņi. 6. Dabas veidojumi. 7. Pilsēta Italijā. 9. Mašīnu elementi. 10. Pašam. 12. Zivs. 15. Odiseja dzimtene. 18. Briesmu signāls. 19. Atkārtot! 21. Sacerējumi. 22. Mierīgi. 23. Sastindzis. 25. Pirmais lidonis (teikā). 26. Vulkāna izverdums. 27. Strups. 29. Auksti. 30. Satiksmes vieta. 33. Plūst. 35. Angļu uzruna.

IEPRIEKŠEJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Aina. 5. Aile. 9. Nopelni. 11. Udets. 12. Valgs. 13. Eta. 15. Edes. 17. Laso. 18. Uz. 19. Te. 20. Āzēt. 23. Okte. 25. Zog. 27. Grava. 29. Rosme. 31. Vilība. 32. Aste. 33. Bata. **Stateniski:** 2. Inese. 3. Not. 4. Apse. 5. Alva. 6. Ina. 7. Lillā. 8. Bumerangs. 10. Asfodeles. 14. Tu. 16. Sūt. 17. Leo. 21. Ezavs. 22. Po. 24. Kūsāt. 25. Zāle. 26. Grib. 28. Vīt. 30. Oba.

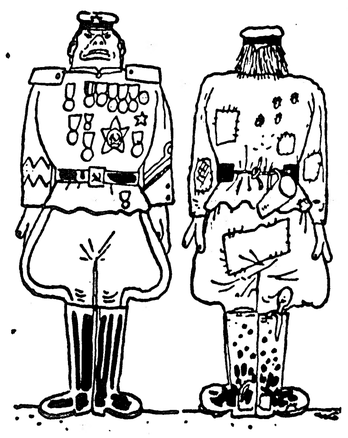

MEDAĻAS DIVAS PUSES

Ko eiropieši un pārvietotās personas, kas piedzīvojušas boļševiku valdīšanu, domā par komūnistisko Krieviju — tā šo bij. DP karikatūrista Edvarda Kozaka zīmējumu raksturo The Detroit News.

Brīvības lāpas nesēji (1)

„JŪS ESAT MIRUŠI PASAULEI!"

BRIESMU SKOLAS SKARBĀ IKDIENA

Dižciltīgajos Vanboro Manora mūros nekad kopš gadsimteņiem nebija patvērušies tik kustīgi un savādi cilvēki, kā Fēliks un viņa jaunie draugi. Un tomēr briesmu skolas komandanta majora Rodžera de Veselova pirmajā uzrunā teiktos vārdus „Jūs esat miruši pasaulei!" tikpat labi varētu ielikt mutē klostera prioram, kas viduslaikos šīs pašas pils laukumā saņēma jaunus audzēkņus. „Par jūsu atrašanās vietu nedrīkst zināt ne jūsu sievas, vecāki, draugi, ne draudzenes," brīdināja majors. Neviens no skolniekiem nekad neuzzināja arī savu biedru īstos vārdus.

„Kunss" prasīja stingru piepūli, un jaunie audzēkņi katrā nākamā rītā, pamodušies sāpīgiem locekļiem, atklāja tādus muskuļus, ko tie agrāk nebija ievērojuši. Viņus sagatavoja par atlētiem. Morze, apvidus noteikšana pēc kartes, tuvcīņa ar un bez ieročiem, šaušana un visu iespējamo revolveŗu tipu pazīšana bija jāpiesavinās iespējami ātrā laikā. Tikpat labi vajadzēja pazīt cīņu ar rokas granātām, nažiem, ķieģeļiem, krēslu kājām utt.

Jau trešā dienā pēc ierašanās Vanboro Manorā vairs nebija leitnanta Džona Smita — pat viņš pats to bija aizmirsis. Pēc trīs nedēļām viņš vairs nepazina ne savu ķermeni, ne dvēseli. Viņa muskuļi bija kļuvuši cieti kā tērauds, uz katru kustību tas reaģēja kā mežonīgs zvērs, un nervu viņam it kā nemaz nebūtu bijis. Viņš tērzēja, domāja, ēda un jutās kā īsts francūzis — pat miegā tas runāja franciski. Pieci no Fēliksa 12 kursa biedriem nespēja izturēt skolas skarbās prasības un izstājās. Viņš devās tālāk uz nākamo „izglītošanas" iestādi Skotijas kalnos.

PĀRVĒRTĪBU GRIEŽOS

Cik skarbs bija treniņš Vanboro Manorā, tik „traka" šķita viņam jaunā skola. Viņam bija jāpārdzīvo jauna pārvērtība — jāiegūst tīģeŗa veiklība.

„Fēliks," sauc instruktors, džiudžica meistars, kas vēl pirms neilga laika bija pazīstams kā nepārspējams kauslis un satvēr viņu no mugurpuses, saspiezdams abas rokas tā, ka Fēliks vairs nevar ne pakustēties. Viņam tomēr vajadzēja atbrīvoties ar tikko iemācītiem paņēmieniem. Tādā garā viņš piesavinājās visus sarežģītos veiklās un viltīgās japāņu cīņas paņēmienus. Tāpat viņam labi jāzina, kā naktī un miglā novietot sprāgstamķermeņus zem dzelzceļa sliedēm. Tālāk viņu „slīpēja" lidotāju skolā Mančesterā. Viņš bija jau tuvcīņu meistars, sabotieris, izplētņu lēcējs, bet vēl joprojām ne tas, kas nepieciešams SOE — „neuzkrītošs civilists", virs, kas spēj izkulties cauri Gestapo pretizlūkošanas tīklam. Brīžiem Fēliksam šķiet, ka viņš nespēs kļūt par brīnumbērnu, kam ātrā laikā jāpiesavinās visneiedomājamākās lietas.

NOZIEDZNIEKI „PROFESORU" LOMĀ

Neparastu mācību skolas tagad jau bija Fēliksam aiz muguras. Tālāk Ņuforestā viņam vajadzēja iegūt „parasto" jeb t. s. vispārēju alipējumu. Tīģeri šeit ietērpa avju ādā. Viņam bija jāpētī un jāmācās pazīt franču ikdiena — pārtikas kartīšu sistēma, neskaitāmie jaunie rīkojumi, ceļošanas un pārvietošanās tehnika un iespējas. Viņam bija jāzina arī tas, kādās dienās izsniedz kafejnīcās alkoholiskos dzērienus. Ņuforestas t. s. melu skolā viņš mācījās kā visdažādākos apstākļos ar ticamiem meliem pārvarēt dažādus sarežģījumus. Viņš piesavinājās pat māku un veiklību kā nopratināšanas laikā nemanot nozagt sava pratinātāja portfeli. Ar „direkcijas īpašu atļauju" no Parkherstas cietuma izlaida dažus veiklākos kabatas zagļus, kas šeit kļuva par — profesoriem"! Kungi „gaŗnadži" nebija vienīgie, kas pašiem par lielu izbrīnu saņēma atvaļinājumu uz nenoteiktu laiku un nezināmu vietu. Tiem pievienojās vairāki slaveni dokumentu viltotāji, kam vajadzēja rūpēties par to, lai Fēliksam un viņa biedriem savā nākamā darbā nerastos grūtības kāda nozīmīga vācu dokumenta precīzā atdarināšanā. Tāpat šajā krāpšanas „augstskolā" mācīja kā izplatīt baumas, kā neuzkrītoši pārsūtīt naudu, ziņas, šifrus, kā klusi nogādāt pie malas savus pretiniekus vai tikpat klusu aiziet uz viņsauli pašam. Pēdējos mācību priekšmetos pārbaudes, protams, bija tikai teorētiskas. Toties kādā citā ļoti svarīgā disciplīnā vajadzēja pierādīt savu prasmi praksē.

AR VILTOTIEM PAPĪRIEM ANGĻU BRUŅOŠANĀS UZŅĒMUMĀ

Fēlikss saņēma viltotus dokumentus un uzdevumus doties uz kādu noteiktu angļu bruņošanās rūpniecības centru. Tur viņam vajadzēja sazināties ar kādu ārzemnieku un iekļūt fabrikā, kur gatavoja Spitfaira lidmašīnu daļas un pēc četrām dienām atgriezties ar šī uzņēmuma pilnīgu skici. Tikai sevišķas nepieciešamības gadījumā bija atļauts policijai vai militārām iestādēm uzrādīt rakstu, kurā attiecīgā iestāde lūgta piezvanīt uz noteiktu telefona numuru. Pēc šīs „doktora disertācijas" Fēlikss varēja doties uz Londonu, lai stādītos priekšā pulkvedim Morisam Bakmeistaram un saņemtu savu pirmo īsto uzdevumu — šoreiz jau ienaidnieka pārraudzītajā zemē.

Viņa pirmā vizīte Bekerstrītā ilga tikai dažas minūtes. Pēc 7 atvaļinājuma dienām pulkvedis Bakmeisters viņu sagaidīja ar vārdiem: „Francijā jūs sagaidīs kā Armandu! . . . Un šeit jūsu komandējuma papīri. Izpētiet tos rūpīgi un atnāciet pēcpusdienā, tad pārrunāsim sīkāk."

Viņa ceļa papīrus greznoja pazīstamais angļu apzīmējums Top Secret — ļoti slepeni, un tie sastāvēja no 5 nodaļām. Pirmajā bija tikai divi vārdi — gala punkts Orleāna. Tālākās nodaļās viņš sīki iepazinās ar savu uzdevumu — noorganizēt un vadīt SOE Orleānas centrāli.

Veselas trīs dienas vajadzēja, kamēr viņš piesavinājās visprimitīvākās sava jaunā aroda, ceļojošā pulksteņu labotāja zināšanas. Ilgas stundas viņš pavadīja pie zobārsta, kas aizstāja visus angļu zobu pildījumus ar Francijā ražotiem. Firmas apģērba noliktavas pārzinis Vilijs apgādāja viņu ar franču uzvalkiem, platmali, kurpēm, franču veļu. Pat atslēgu ripķis, pildāmspalva, zeķturi, koferi un citi sīkumi bija Francijā ražoti. Tad viņš ieguva arī franču frizūru.

Un beidzot, kad viņš jau atradās lidlaukā, lai startētu bīstamajam lidojumam, Firmas virsnieks, labsirdīgi nosacīja: „Kādā jūsu franču uzvalka vestes kabatā mēs atradām Londonas autobusa biļeti. Priecājieties, ka tā iznīcināta. Tā varēja kļūt jūsu biļete uz Buchenvaldi . . ." Gaisa giganta rūkoņa apslāpēja pēdējos vārdus. Melnajās nakts debesīs strauji pacēlās lielais bumbvedējs. Bet Lielbritānijas aģents Džons Smits — nē, Žaks Delkūrs ar vieglu triecienu atsitās pret zemi. Viņš bija nolēcis ar izplētni. Veselu minūti valdīja nāves klusums. Tad viņš dzirdēja čukstošu balsi:

„Armand?"

„Oui . . . —"

„Alors, viens mon vieux . . ."

Nākamā numurā lasiet:

KĀ UZSPRIDZINĀJA MODERNĀKO FRANČU LOKOMOTĪVJU DEPO TRUAJE

Norvēģis Andersens arī pasaules meistars

Norvēģis Hjalmars Andersens, kas pirms 3 nedēļām izcīnīja Eiropas meistartitulu ātrslidošanā, pagājušo sestdien un svētdien uzvarēja arī pasaules meistarībā, tā uzrādot ātrslidošanas sportā vienreizīgu sasniegumu. Viduszviedrijas pilsētiņā Eskilstunā meistarsacīkšu dalībniekiem lielākā cīņa bija ar pavisam mīksto ledu, kādēļ arī rezultāti bija īsti „pirmziemnieciski". Andersena nopietnākie konkurenti izrādījās viņa tautietis Lundbergs un augumā mazais, bet uz ledus lieliskais amerikānis Verkets, taču jaunā meistara pārliecinošā uzvara 10.000 m slidojumā deva Andersenam uzvaru arī kopvērtējumā ar 210,580 punktiem, 2. Lundbergs 211,567 p., 3. Verkets 212,200 p., 4. Henrijs (ASV). Andersens no atsevišķajiem slidojumiem uzvarēja 5000 un 10.000 m (9:20,4 un 17:40,8), bet Verkets pirmais bija 500 un 1500 m (47,3 un 2:32,1).

Ar favoritu uzvarām Oslo beidzās Eiropas meistarsacīkstes daiļslidošanā: sievietēm meistare pag. gada pasaules meistare čechiete Alena Vržanova, 2. angliete Žanete Altvega, 3. francūziete Žakelina Debifa; vīriešiem meistars ungārs Ede Kiralijs, 2. austrietis Zeibts. 3. italietis Fasi; pāŗu slidojumā meistartitulu ieguva ungāri Laslo un Marianne Nadji, 2. šveicieši Steinmane — Kalama, 3. angļi Dženifera un Džons Niki.

*

Jaunais Eiropas un pasaules meistars norvēģis Hjalmars Andersens, ko Norvēģijas un Skandinavijas slidskriešanas savienības prezidents Oskars Olsens kādā no pēdējiem Sports Manden nosauc par „jauno Oskaru Matisenu" (norvēģu ātrslidošanas hegemonijas sācēju), kopš 1949. g. Eiropas meistarsacīkstēm Davosā ir virs ar vārdu ledus celiņos. Andersens pērn Davosā sasniedza pasaules rekordu 10.000 m slidojumā (16:57,4) un pēc 17:06,6 veikuma Norvēģijas šī gada meistarsacīkstēs tiek dēvēts par norvēģu 3. lielāko ātrinieku pēc Oskara Matisena un Ivara Balangruda. Daž gan piebildīs, ka Andersena nesenais veikums ir vājāks nekā pagājušajā gadā Davosā, bet te jāpasaka, ka Davosas rekordu celiņā Andersens gan laikam spētu sasniegt vismaz 16:45,0—16:50,0 min., jo pērn Davosā viņš savu līdz tam labāko rezultātu pārspēja turpat par veselu minūti.

„Hjales" ceļš no junioru klases uz pasaules labāko sarakstu ir vienreizējs. 1946. g. norvēģu meistarsacīkstēs viņš slidoja 500 m 54,0 un 1500 m 2:57,6 (rezultāti, kādus savā laikā spēja mūsu rekordistes Aleksejeva un Bogatova); 1947. g. Hjale jau pārspēja pārējos juniorus, un pagājušā gadā ar vienu startu Eiropas meistarsacīkstēs Davosā ieslidoja visu laiku labāko saraksta 5. vietā (500 m 44,0; 1500 m 2:16,4; 5000 m 8:15,9 un 10.000 m 16:57,4). Kaut ko līdzīgu līdz tam bija spējis vienīgi mūsu Bērziņš: 1938. g. tajā pašā Davosā slidojot 500 m 42:9; 1500 m 2:16,4; 5000 m 8:37,5 un 10.000 m 18:01,6, kas visu laiku statistikā deva 10. vietu. Andersens, dzimis 1922. gadā, ir vienā vecumā ar 1944. g. kritušo Valdemāru Ābolu — vienu no latviešu ātrinieku lielākajām cerībām. —bč—

...PASAULEI!"

...m šķiet, ka viņš nespēs kļūt ...umbērnu, kam ātrā laikā ...vinās visneiedomājamākās

...EDZNIEKI „PROFESORU" LOMĀ

...astu mācību skolas tagad ...Vēliksam aiz muguras. Tā...orestā viņam vajadzēja iegūt ...jeb t. s. vispārēju slīpē... Tīgeri šeit ietērpa avju ādā, ...bija jāpēti un jāmācās pazīt ...ikdiena — pārtikas kartišu ...neskaitāmie jaunie rīkoju...šanas un pārvietošanās tech...iespējas. Viņam bija jāzina ...kādās dienās izsniedz ka... alkoholiskos dzērienus. Ņu... t. s. melu skolā viņš mācījās ...dažādākos apstākļos ar tīca...meliem pārvarēt dažādus sa...stus. Viņš piesavinājās pat ...veiklību kā nopratināšanas ...nanot nozagt sava pratinā...rtfeli. Ar „direkcijas Īpašu ...no Parkherstas cietuma iz...šus veiklākos kabatas zag... šeit kļuva par — profeso... Kungi „garnadži" nebija ..., kas pašiem par lielu iz...ņēma atvaļinājumu uz ne...u laiku un nezināmu vietu. ...ievienojās vairāki slaveni do...u viltotāji, kam vajadzēja ...s par to, lai Vēliksam un viņa ...m savā nākamā darbā neras...ības kāda nozīmīga vācu do...a precīzā atdarināšanā. Tā...ā krāpšanas „augstskolā" mā...izplatīt baumas, kā neuzkrī...sūtīt naudu, ziņas, šifrus, kā ...ogādāt pie malas savus pre... vai tikpat klusu aiziet uz ...pašam. Pēdējos mācību ...ietos pārbaudes, protams, ...ai teorētiskas. Toties kādā ...svarīgā disciplīnā vajadzē...ādīt savu prasmi praksē.

VILTOTIEM PAPĪRIEM ANGĻU BRUŅOŠANĀS UZŅĒMUMĀ

...ss saņēma viltotus dokumen... uzdevumus doties uz kādu ...u angļu bruņošanās rūpnie...centru. Tur viņam vajadzēja ...ies ar kādu ārzemnieku un ...fabrikā, kur gatavoja Spit...dmašīnu daļas un pēc *četrām* ...atgriezties ar *šī uzņēmuma* ...skici. Tikai sevišķas nepie...bas gadījumā bija atļauts ...vai militārām iestādēm uz...aksti, kurā attiecīgā iestāde ...iezvanīt uz noteiktu telefona ... Pēc šīs „doktora disertāci...likss varēja doties uz Lon... stādītos priekšā pulkvedim ...Bakmeistaram un saņemtu ...mo īsto uzdevumu — šoreiz ...idnieka pārraudzītajā zemē. ...pirmā vizīte Bekerstrītā ilga ...žas minūtes. Pēc 7 atvaļi... dienām pulkvedis Bakmei...nu sagaidīja ar vārdiem ...jā jūs sagaidīs kā Arman... Un šeit jūsu komandējuma ... Izpētiet tos rūpīgi un atnā...ceļpusdienā, tad pārrunāsim

...ceļa papīrus greznoja pazīs... angļu apzīmējums Top ... — ļoti slepeni, un tie sastā... 5 nodaļām. Pirmajā bija ti... vārdi — gala punkts Or... Tālākās nodaļās viņš sīki ...s ar savu uzdevumu — no...ēt un vadīt SOE Orleānas

...as trīs dienas vajadzēja, ka...š piesavinājās visprimitīvā...a jaunā aroda, ceļojošā pulk...labotāja zināšanas. Ilgas ... viņš pavadīja pie zobārsta, ...tāja visus angļu zobu pildī...ar Francijā ražotiem. Firmas ... noliktavas pārzinis Villijs ...a viņu ar franču uzvalkiem, ..., kurpēm, franču veļu. Pat ...rinķis, pildāmspalva, zeķ...ēri un citi sīkumi bija Fran...oti. Tad viņš ieguva arī ...trizūru.

...eidzot, kad viņš jau atradās ..., lai startētu bīstamajam li...n, Firmas virsnieks, labsir...acīja: „Kādā jūsu franču uz...estes kabatā mēs atradām ...as autobusa biļeti. Priecājie... tā iznīcināta. Tā varēja ...u biļete uz Buchenvaldi ..." ...iganta rūkoņa apslāpēja pē...ārdus. Melnajās nakts de...rauji pacēlās lielais bumb... Bet Lielbritānijas aģents ...mits — nē, Žaks Delkūrs ar ...triecienu atsitās pret zemi. ...a nolēcis ar izplētni. Veselu ...valdīja nāves klusums. Tad ...rdēja čukstošu balsi:

...and?"

... —"

..., viens mon vieux ..."

...ākamā numurā lasiet:

...SPRIDZINĀJA MODERNĀ...ĀŅU LOKOMOTĪVJU DEPO TRUAJĒ

20 vīri pasaulē lidojuši ar slēpēm tālāk par 100 m

Tāpat kā visos sporta veidos, kur mērī laiku, tālumu un augstumu, arī lēkšanā ar slēpēm pasaulē pēdējos gados reālizēti sasniegumi, kas agrāk tika uzskatīti par cilvēka spējām neveicamiem. Kad, kā pirmās ziņas par lēkšanu ar slēpēm vēstī, norvēģis Hamestveits 1879. gadā savā dzimtenē aizlēca 23 m, neviens nevarēja iedomāties, ka pēc 70 gadiem veseli 20 sportisti no tramplīna būs lidojuši pāri 100 m līnijai. Tikai 1900. gadā lēcēji sasniedza 30 m robežu, bet deviņus gadus vēlāk Davosā norvēģis Smits jau veica 54 m.

1934. gadā ar inženiera Bludeka meistardarbu — Planicas lēktuves atklāšanu Jugoslavijā sākās jaunu lielisku sasniegumu laikmets lēkšanas vēsturē. Jau tramplīna atklāšanas dienā Birgers Rūds sasniedza 92 m, taču pēc gada ar 99 m viņu Itālijā pārspēja šveicietis Kainersdorfers. 1936. gadā Planicā spēkiem mērojās visi labākie Eiropas lēcēji, kad starptautiskās slēpošanas savienības prezidents, pats norvēģis, aizliedza norvēģu sportistiem lēcienus tālākus par 80 m. Norvēģi nestartēja, un tomēr, izjūkot gaiditajai cīņai, austrietis Seps Bradls pirmo reiz pārvarēja 100 m robežu, aizlēcot 101 m, ko divus gadus vēlāk laboja uz 107 m. Brāļu Rūdu zvaigzne tad jau sāka dzist, un turpmākajos gados norvēģiem nav bijis neviena lēcēja, kas būtu pārsniedzis 100 m. Galvenās cīņas notika vāciešu, šveiciešu un jugoslavu starpā. 1941. gadā vācietim Gēringam izdevās par 11 m pārsniegt Bradla pasaules rekordu, un tajā pašā un turpmākajos gados arī vairāki citi vācieši pārsniedza 100 m tālumu. Tikai 1948. gadā šveicietis Frics Čannens izdzēsa no rekordu sarakstiem Gēringa 118 m tālo lēcienu, Planicā sasniegdams 120 m. Pavisam divdesmit pasaules lēcēji ar slēpēm lidojuši no tramplīna tālāk par 100 m.

Vēl pirms pāris gadiem sasniegumus no Planicas lēktuves uzskatīja par robežu, ko varētu pārsniegt tikai nedaudz; gandrīz visi iepriekšējos gados sasniegtie „simtsmetrinieki" reālizēti no Planicas lēktuves, bet daži — Ponte di Leņo, Italijā. Taču tagad, kad šoziem pabeigta vēl lielākas un modernākas lēktuves būve Oberstdorfā, Vācijā, speciālisti un tās konstruktors Klopfers, pats lēcējs, pārliecināts, ka no jaunās lēktuves reālizēsies vēl fainomenālāki tālumi nekā Čannena un Gēringa lēcieni Planicā. To jau

Seps Veilers Oberstdorfā „lido" 115 m

pa daļai pierādīja pašreiz labākā vācu lēcēja Sepa Veilera 115 m „lidojums" pirms dažām nedēļām, un varbūt jau nākamnedēļ, kad Oberstdorfā vairākas dienas notiks lēkšanas demonstrējumi, tur vai nu Veilers, vai cits kāds vīrs ar slēpēm lidos jau tālāk par 120 m.

†

Latvijas Centrālās Padomes loceklis,

mag. oec. **Bernhards Krūka**

miris 1950. g. 19. janvārī Eslingenā.

Latvijas Centrālā Padome.

†

Latviešu Nacionālās Padomes loceklis,

mag. oec. **Bernhards Krūka**

miris 1950. g. 19. janvārī, Eslingenā.

Viņu piemiņā paturēs

Latviešu Nacionālā Padome.

†

1950. g. 19. februārī Eslingenā miris Latvijas valsts kontroles padomes loceklis,

mag. oec. **Bernhards Krūka**

dzimis 1889. g. 6. okt. Novēlot vieglas smiltis, viņu mīļā paturēs

Valsts kontroles darbinieki.

†

Mūsu mīļais filistrs,

mag. oec. **Bernhards Krūka**

miris 1950. g. 18. februārī. Apglabāts Eslingenas kapos 1950. g. 22. februārī.

Selonijas konvents.

†

Mūsu mīļais konfilistrs,

agronoms **Mārtiņš Stulpiņš**

miris 1950. g. 14. februārī Augsburgā.

Korp. **Fraternitas Lataviensis.**

†

Agronoms **Mārtiņš Stulpiņš**

dzimis 1921. g. 17. janvārī, miris 1950. g. 11. februārī. Pārpelnots 1950. g. 14. februārī, Augsburgā.

Mīļā piemiņāpaturēs

Augsburgas Daugavas Vanagu nodaļa un Hochfeldas latviešu nometnes komiteja.

†

Groskrocenburgas slimnīcā acis uz mūžu slēdza mūsu mīļais draugs, Hanavaslatviešu nometnes iemītnieks Liepas pag. Kalna Ligatu saimnieks

Alfs Amats

dzimis 1911. g. 20. 7., miris 1949. g. 30. 10. Apbedīts 1949. g 5. 11. Hanavas pilsētas kapos. Dārgā piemiņā paturēs **draugi.**

Kam tu lūzi, ozoliņi,
Vai nebija lūzējiņu?

†

Pēc ilgām un grūtām ciešanām š. g. 10. februārī Lībekā no mums šķīrās mūsu mīļā

Otīlija Ķiploks, dz. Alps

dzim. 1887. g. 13. oktobrī Olainē, Latvijā, apglab. 1950. g. 13. februārī Lībekas Forverkera kapos.

Dziļās sērās **noskumušais vīrs, piederīgie Vācijā, tuvā un tālā svešumā.**

Vieglas smiltis
Svešajā zemē.

PRAKTISKA ROKAS GRĀMATA LATVIEŠIEM ASV

U. S. A.

IR ĻOTI NODERĪGA KATRAM LATVIETIM, KAS IECEĻOJIS ASV VAI NODOMĀJIS UZ TURIENI EMIGRĒT.

Pirmā burtnīca iznākusi. Cena: Vācijā DM 2.—, ASV — 50 centu.

Grāmata U. S. A. pieprasāma:

VĀCIJĀ:

tieši apgādam vai tuvākā latviešu grāmatnīcā. Pasūtinot ne mazāk par 5 eks. apgāds dod atkalpārdevējiem atlaidi (pēcmaksā — 20%, komisijā ar nelielu pēcmaksu — 15%. Atsevišķus eksemplārus izsūta pēcmaksā.

So grāmatu var sūtīt no Vācijas uz ASV arī kā dāvanu radiem, draugiem, paziņām un labvēļiem. Nosūtīšanu pēc vēlēšanās izdara arī apgāds. Paziņojiet steidzami savu tuvinieku un labvēļu adreses ASV, reizē piesūtot DM 2.30 (grām vērt. + sūt. izdev.), lai varam grāmatu nekavējoties izsūtīt.

ASV:

individuāli vai grupās tieši apgādam Vācijā. Sūtījumam būs pievienots norādījums, kur nomaksājama grāmatu vērtība. Grāmatu var pasūtināt arī pie mūsu pārstāvjiem ASV:
H. Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.;
Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, NW Waverly, Iowa;
Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.;
Ansis Ūdris, 2100, 21st Ave., So. Minneapolis 4, Minn.

Pasūtinājumus izpildām nekavējoties.

ĢENERĀLPĀRSTĀVIS: **ROB. KRŪKLĪTIS.**

(14a) Schwäb.-Gmünd, Artillerie-Kaserne. (195)

Laikraksta

Latvija

un grāmatu apgādu

pārstāvja Lielbritānijā

E. RIRDĀNA

tagadējā adrese ir: Mr. E Rirdāns, 10, Winchester Rd., London NW 3. (96)

Vai veco ļaužu mītnē Vācijā

ir kāds labs angļu valodas skolotājs, kas par mērenu atlīdzību vēlētos uzņemties mazākus tulkojumus un angļu valodas pašmācības kontroli korespondences ceļā? Rakstīt A. Kārkliņam, C 243, Aby, Sweden. (185)

ED. PAEGLES

Latvīšu rakstu abecīte

(DM 5.—) un **KRĀJA** (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālizmējumu pēc etnograf. materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem, ādas, koka, metalla uc. rokdarbiem No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējiem." — „A charming little book". — Izsūtu uz visām valstīm.

(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (182)

RAKSTOT LATVIJAI

kā redakcionālās, tā arī abonementa, sludinājumu, grāmatu pasūtinājumu vai citās veikalnieciskās lietās.

NEAIZMIRSTIET

uzrakstīt skaidri salasāmi savu pilnu vārdu, uzvārdu un adresi. Ziņojot par adreses maiņu, miniet arī līdzšinējo adresi.

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS DIENESTS, ĀROLSENĀ, MEKLĒ:

Emīliju Aparjodi, dz. 1911. g. 11. 8., dzīv. Rīgā, pēd. ziņas no Hanoveras apkārtnes; Hugo Bačenu (Batchenu), dz. 1912. g. 29. 10., Liepājā, pēd. ziņas no Kornbergas DP nometnes, Rotenburgas apr.; Ermīniju Feldbergu, dz. 1916. g. 2. 11. Limbažos, dzīv. Neiminsterē, pēd. ziņas no Hamburgas; Lidiju Kārkliņu dz. Bāderi, dz. 1925. g. 18. 8. Liepājā, pēd. ziņas no Rēgensburgas un Nīderminsteres; Annu Krauzi dz. Horevu, dz. 1891. g. 12. 9. Rīgā, pēd. ziņas no Skirenortas, Samteres apr.; Jāni Oskaru Ozolu, dz. 1911. g. 27. 4. Rīgā, pēd. ziņas no Kurzemes; Teodoru Ādolfu Tomoviču (Tomovitschs), dz. 1925. g. 4. 1. Aizputē, pēd. ziņas no Čehoslovakijas; Fiveru Beru Veinbergu, dz. 1920. g. septembrī Tukumā, pēd. ziņas no Tukuma; Leibi Veinbergu, dz. 1922. g. Tukumā pēd. ziņas no Tukuma; Vladislavu Zdanovsku, dz. 1911. g. 8. 12. Sakstagalā, dzīv Rēzeknē, pēd. ziņas no Ventorfas.

111 (170)

Meklēju publicista un rakstnieka

Kārļa Lapiņa grāmatas,

tiklab romānus, kā arī viņa atmiņu tēlojumus, periodikā publicētos rakstus uc.

Par piesūtītajām grāmatām maksāju augstu atlīdzību. Ofertes šīs avīzes kantorī ar šifru „Kārļa Lapiņa grāmatas". (27)

Mūsu visdziļāko līdzjūtību

SANDERA ĢIMENEI

Imanta nāves gadījumā.

B. un F. Vircavi Anglijā.

NO ZVIEDRIJAS TIEŠI UZ Ameriku

ar 750 br. reģ. t motorkuģi izbraukšana paredzēta 1950. g. jūnija sākumā. Šeit jums vislabākā un lētākā iespēja tikt pāri lielajam ūdenim.

Interesentus lūdzam rakstīt Latvju Ziņu kantorim, Garvargatan 11/I, Stockholm, Sverige, ar „Amerikas brauciens". (186)

Sūtām mīļas ardievas,

aizbraucot uz Ameriku.

(183) **Daina un Ādolfs Brīve.**

ILUSTRĒTS LAIKRAKSTS

Latviešu Sports

reiz mēnesī sniedz bagātīgu informāciju par latviešu un starptautiskiem sporta notikumiem visā pasaulē.

Izdevējs: D. V. F. grāmatnīca, 44, Hans Place, London SW 1.

Redakcija un apgāds: Mr. U. Priedītis, 738, Finchley Rd., Golders Green, London NW 11.

LAIKRASTA PĀRSTĀVJI:

Vācijā: Vikt. Vītols. IRO Rehabilitation Centre, Wartenberg/Obb., US Zone, Germany.

Francijā: V. Baumanis, 56, Rue Marechall Foch, Lorient, France.

Zviedrijā: Art. Graudiņš, Torsvägen 20 D III, Hallstahammar, Sverige.

Austrālijā: Arn. Smits, Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia.

Atsevišķa numura cena: Anglijā — 1/—; Austrālijā — 1/3; Zviedrijā Kr. 0.50; Vācijā DM 0.50; pārējās zemēs 4 starptautiskie pasta kuponi. (141)

Eksāmeniem

un māc. gada nobeigumam piedāvāju:

	DM
Jurberga Botanika	3.—
Dabas mācība 7. kl.	3.—
Tēvu val. (las. grām.) 3. kl.	4.—
Tēvu val. (las. grām.) 5. kl.	4.50
Dzilleja Kamolinā, t. dz. izlase	2.50
Gaides Tēvu val. māc. sist. kurss	3.—
Balaiņas Latv. val. gramatika	6.50
Dzilleja Poētika	6.—
Matēmatika 5. kl.	3.50
Brēmaņa Sichere Schritte I	3.—
" " " II	3.—
" " " III	4.—
" " " IV	3.50
Gulbja Latiņu gramatika	5.—
Švarcbacha Latiņu-latv. vārdnīca	10.—
Mālkalna Ķīmija, illustr., mīk.	5.—
Tomāsa Latvijas ģeografija	4.—
" Eiropas ģeografija	4.50
Mantnieka Eiropas karte	3.—
Mikelsona Latvijas vēsture	2.50
Zālīša Seno laiku vēsture	3.—
Prof. Adamoviča Dzimt. basn. vēst.	3.—
Šķērslīniju burtnīcas	0.30

Andr. Ozoliņa apgāds un grāmatn.,

(24b) Eutin/Holst., DP Camp. (162)

Iznākusi lasāmgrāmata

bērniem pirmskolas un tautskolas vecumā

Cela maize

A. Kaugara, J. Širmaņa un J. Bičola sakārtojumā.

Grāmata nepieciešama katrai latviešu ģimenei, kur aug bērni, tēvu valodas mācībai, kā Vācijā, tā citās zemēs.

Nedēļas Apskata apgādam iesūtītos pieprasījumus lūdzam atjaunot LCK apgādam. Grāmatas cena DM 3.—.

Atkalpārdevējiem parastā atlaide.

LCK apgāds LATVIJA,

Esslingen/N, Breite Str. 8.

LATVIJAS KARTE

Mērogā 1:450.000, form. 85×115 cm. Saturā ap 5000 vietu nosaukumu. Iespiesta 5 krāsās uz laba papīra, ielocīta vākos.

Kartes cena: Vācijā DM 8.—, Anglijā Sd 12/— Austrālijā Sd. 16/—, ASV un Kanadā $ 1.50, Brazilija $ (amer.) 1.50, Zviedrijā Kr. 7.50, Beļģijā Fr. 75.—.

LATVIJA — Grāmata par Dzimteni

sniedz ziņas par Latvijas ģeografisko stāvokli, zemi, dabu un tautu. Blakus tiri ģeografiskām ziņām tanī atrodami mūsu dzimtenes apraksti no literatūras, tautas teikām un patriotiskās dziesmas. Grāmata ir vērtīgs papildinājums LATVIJAS KARTEI. Ko jūs izlasīsit grāmatā par dzimteni, to jūs redzami varat atrast kartē. Abi šie izdevumi, viens otru papildinot, dod mums iespēju atcerēties un nealzmirst dzimteni svešumā dzīvojot. Grāmata bagāti ilustrēta ar 28 attēliem tekstā un 8 attēliem atsevišķi uz krīta papīra. Bez tam tekstā 11 kartogrammas un diagrammas.

Grāmatas cena: Vācijā DM 4.—, Zviedrijā Kr. 4.50, Anglijā Sd 8/—, Austrālijā Sd. 10/—, ASV Kanadā un Dienvidamerikas zemēs $ 1.20, Beļģijā Fr. 50.—.

PASAULES ATLANTS

32 karšu lapas satur apmēram 11.000 vietu nosaukumu. Atsevišķas ASV un Kanadas, Brazilijas, Argentīnas, Čīles, Austrālijas kartes; 5 krāsu iespiedums uz laba papīra.

Atlanta cena: Vācijā DM 3.—, Zviedrijā Kr. 2.50, Anglijā Sd 3/6 Austrālijā Sd. 5/—, ASV, Kanadā un Dienvidamerikas zemēs $ 0.75, Beļģijā Fr. 25.—.

Visus izdevumus var pasūtināt tieši izdevējam vai pārstāvjiem:

Vācijā: Apgāds Lidums, Geesthacht, Spakenberg III.
Anglijā: D. V. F. grāmatnīca, 44, Hans Place, London SW 1., Mrs. M. Ozols, Latvian Hostel, Lightcliffe, Halifax.
ASV: Helmars Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.
Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Avenue, Alberton, S. A.
Kanadā: Valters Ziedīņš, 220, Lisgar Str., Toronto 3, Ont.
Brazilijā: Z. Leimanis Atlantica 156,apt. 101, Rio de Janeiro.
Zviedrijā: Daugavas apgāds, Garvargatan 11, Stockholm K; L. P. K. grāmatnīca, Box 701, Stockholm 1.

P. MANTNIEKA KARTOGRAFIJAS INSTITŪTS un APGĀDS

(149) 44, rue van Eyck, Bruxelles I, Ch. post 754. 25.

Latviešu uzņēmums, kas reģistrēts vācu iestādēs un turpinās darbību pēc IRO likvidācijas, meklē **aktīvu līdzstrādnieku**

ar DM 10.000 dalības naudas.

Kapitāls nepieciešams solida uzņēmuma paplašināšanai, kas dod normālu, bet ne spekulātīvu peļņu. Of. šī laikr. kantorī ar „Darbs un peļņa" 194. (194)

DIVAS LATVIJAS VĀCIETES,

atraitnes, meklē krietnus tēvus saviem bērniem un krietnus dzīves draugus sev:

viena — 30 g. v., 160 cm. slaida tumšmate, izglīt., ar daudzpusīgām interesēm, ar 3 g. v. meitiņu, vēlamais partnera vecums 33—40 g.;

otra — arī atraitne, ar 4 g. v. dēlu, 26 g. v., 165 cm, tumši blonda, mīl dabu un mūziku, partnera vēlamais vecums — 30—35 g.

Ofertes krievu vai vācu val., pievienojot ģimetnes, kuras nosūtīs atpakaļ, šī laikr. kant. ar Nr. 196. (196)

„LATVIJAS" abonements,

pasūtinot laikrakstu pa atsev eksemplāriem (līdz 9 eks ieskaitot), maksā DM 3.— mēn. + DM 0.50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēn. + DM 1.30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0.90 par vienslejīgas nonpareiļe iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu. Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai". (14a) Esslingen/N Breite Str. 6

Lācis nav tauriņš

Ja kāds angļu lords, kam Diāna stāvējusi kūmās, sadomā doties uz Afriku ziloņu medībās, tad viņš iegriežas vecajā Bonstrīta veikalā, kur pārdod smagās šautenes un attiecīgo municiju. Arī primitīvais Sibirijas taigu mednieks savu mazkalibra vinteni nekad nepacels pret lāci, ko viņš, caunas dzenādams, iztraucējis no ziemas miega. Viņš zina, ka tas būtu pasākums, kas var arī beigties slikti.

Bet lielās pasaules politikas medībās jau kopš 1942. gada rietumnieki mēģina nomedīt Krievijas lāci ar tauriņu ķeramo tīklu. Tā ir rīcība, kas būtu līdzīga Čikāgas bandītu apkarošanai ar jaunām bērndārzniecēm vai trakojoša zirga savaldīšanai ar buramiem vārdiem. No visām aukstā kaŗa ačgārnībām, kas pazemo cilvēka cieņu, visvairāk pārsteidz bēdīgais fakts, kad četrpadsmit rupji, fanātiski, neiecietīgi un ciniski proletārieši gadu gadā vazā aiz deguna un muļķo pārējās pasaules diplomātus un valstsvīrus, kam katram gadu desmitu ilga sabiedriska audzināšana un vismaz vienas vai divas universitātes diplomi kabatā.

Ja apskatām šīs nedēļas politiskos notikumus kopsecībā, tad jāatzīst, ka lāča ķeršana ar tauriņtīklu turpinās. Medniekiem pašiem gan šī spēle sāk likties pārāk bīstama. Tādēļ daudzās runas par mieru. Bet kamēr senātori un sabiedriskā doma prasa izlīgumu ar Kremli, ārlietu ministrs Ečesons, kas savā kabinetā uz galda tur bībeli, pēc vesela mēneša pacietīgas gaidīšanas bija spiests norīt jaunu krupi. ASV atsauca savu sūtni Donaldu Hītu no Sofijas, jo bulgāri pat neuzskatīja par vajadzīgu atbildēt uz ASV protesta notām. Pagaidām ievadnieks Valters Lipmans vēl nav izdomājis kā attaisnot šo jaunāko pļauku amerikāņu prestižam. Lietišķais AFN raidītāja komentātors gan bēdīgi atzinās, ka „ASV ar policejisku varu un nelietīgām provokācijām tikušas padzītas no Bulgārijas," un kas noticis tur drīz var atkārtoties arī pārējās Austrumeiropas zemēs.

Padomju savienība sistēmatiski likvidē angļu un amerikāņu oficiālos novērotājus viņpus dzelzs priekškaram. To Londona un Vašingtona jūt jau kopš gada, bet šai padomju taktikai nav džentlmenisku pretlīdzekļu. Padomju savienību ļoti maz interesē, ja likvidē viņas vai tās satelītu diplomātiskās pārstāvniecības ASV. Maskavai ir pietiekami daudz spiegu arī visaugstākajās iestādēs, kā to rāda Eldžera Hisa, Edītes Koplones vai Dr. Fuchsa prāva. Lāci nebiedē tauriņu mednieku kniepadatas un ētera pudelīte.

Bet saka, ka katrs vadzis reiz lūzt, kad tas pilns. Hitlera tūkstošgadu valsts sabruka jau pēc nepilniem trīspadsmit gadiem. Pirms dažām dienām Čangkaišeka lidmašīnas no Formozas virs Ķīnas lielajām piekrastes pilsētām izkaisīja proklamācijas, kurās bija teikts, ka arī Staļinu un Maotsetungu pēc trešā pasaules kaŗa pakārs kā galvenos kaŗa noziedzniekus. Šo ziņu pat priekšvēlēšanu drudzī angļu prese sniedza pirmajās lappusēs. Acīm redzot, kaut ko tādu tagad labprāt lasa arī caurmēra anglis. Pirms četriem gadiem viņš to nedarīja.

Un tomēr komūnistu lācis turpina brādāt pa miermīlīgās pasaules puķu dārziem kā viņam tīk. Labi audzinātajiem džentlmeņiem jāskraida no viena pasaules kakta uz otru, lai visās malās mēģinātu steigā uzraust pa aizsargsētiņai, jo lāci ar tauriņtīklu noķert nav izdevies. Viens no spējīgākajiem Trūmena diplomātiem, speciālvēstnieks Dr. Džesups šonedēļ ierosināja grandiozu palīdzības programmu Indoķīnai. Tā paredz dažus simtus miljonu dolaru ieročiem un saimnieciskai palīdzībai. Šis jaunais ASV budžeta noslogojums tika izprovocēts ar vienu vienīgu TASSA telegrammu par komūnista Hočimina valdības atzīšanu Vietnamā, Bogomolova piedauzību Parīzē un dažām rokas granātām Malajas džungļos.

Arī amerikāņus sāk mākt baigā nojauta, ka jaunākais aukstā kaŗa degpunkts Dienvidaustrumāzijā var būt tikai veikls maskēšanās manevrs. Brāļi Alsopi, kas New York Herald Tribune ievados jau dažu reizi izteikuši pa atzīstami prātīgai domai un pierādījuši asu skatīšanu, šonedēļ brīdināja, ka īstās briesmas no krievu agresijas nedraud vis Āzijai, bet gan Rietumeiropai, jo tikai tā Staļinam ir viegli sasniedzama un būtu tiešs un tūlītējs Maskavas varas pastiprinājums.

Saulainajā Nicā pagājušo sestdien komūnisti ostā iemeta franču armijas ieroču kravu. Šo trešdien, kad Nicā atkal pienāca jauns kaŗa materiālu transports, tur stāvēja dažas rotas kaŗavīru un ducis tanku. Alpīnistu vienības, tā sauktie zilie velni, bez starpgadījumiem iekrāva kuģī radara mastus un mīnumetējus, lai gan visi Rivjēras komūnisti salasījās ostā. Iekšlietu ministrs Keijs bija izvēlējies pareizo kalibru, kā to prasa katras mednieku biedrības noteikumi.

O. B.

ASV pārtraukušas diplomātiskās attieksmes ar Bulgāriju

BBC domā, ka līdzīgas akcijas var sekot arī ar pārējiem Maskavas satelītiem

Vašingtona, (D). — BBC ziņo no Vašingtonas, ka Savienotās valstis otrdien pārtrauca diplomātiskās attieksmes ar Bulgāriju. Oficiālo notu ar šo paziņojumu Sofijai iesniedza ASV sūtnis Donalds Hīts. Tādu pašu paziņojumu personīgi saņēma arī Bulgārijas sūtnis Vašingtonā Dr. Vutovs, ko speciāli uzaicināja ierasties ASV ārlietu ministrijā. Tas ir pirmais gadījums pēc otrā pasaules kaŗa, kad Savienotās valstis pārtrauc diplomātiskās attieksmes ar kādu citu valsti. BBC politiskais redaktors, komentējot šo ziņu, otrdienas vakarā izteica domu, ka diezi' vai Maskava neliks līdzīgi rīkoties arī pārējiem satelītiem.

ASV ārlietu ministrijas Sofijā iesniegtajā notā norādīts, ka Bulgārijas izturēšanās padarījusi neiespējamu sūtņa Hīta turpmāko darbu. Bulgāru valdība sistēmatiski apkrāvusi viņu nepatiesiem apvainojumiem un radījusi tādus apstākļus, kuŗos vairs nebija iespējama normāla diplomātiska darbība. ASV ārlietu ministrija bez tam vēl norāda, ka bulgāru valdība ierobežojusi Hīta un pārējo sūtniecības darbinieku kustības brīvību, kas nav saskaņojama ar diplomātiskām tiesībām. Notas beigās Savienotās valstis paziņo, ka tās atsauc savu misiju no Sofijas un lūdz to pašu darīt arī Bulgāriju.

Konflikts abu valstu starpā sākās jau tai laikā, kad Sofijā iztiesāja prāvu pret bulgāru bij. ministra prezidenta vietnieku Kostovu pagājušā gada decembrī. Apsūdzības rakstā bija minēts, ka Hīta uzdevumā viņš izspiegojis Bulgārijas militāros un saimnieciskos noslēpumus un nodevis tos tālāk amerikāņiem. Janvāŗa vidū Sofija nosūtīja uz Vašingtonu nōtu, kuŗā lūdza Hītu atsaukt. ASV ārlietu ministrija atbildēja, ka tā noraida Bulgārijas apvainojumus un piezīmēja, ka prasība atsaukt Hītu var izraisīt diplomātisko attieksmju pārtraukšanu abu valstu starpā. Pagāja vesels mēnesis, bet no Sofijas nepienāca nekāda atbilde. Tad otrdien bulgāru laikrakstos, kas ziņoja par jaunu spiegu prāvu, kuŗā apsūdzēti pieci bulgāri, no jauna parādījās apvainojumi pret ASV sūtni Hītu. Preses publikācijās amerikāņu sūtniecību apzīmēja par „sazvērnieku un spiegu centru pret bulgāru tautas republiku." Savus apvainojumus laikraksti pamatoja uz kāda Michaila Šipkova liecību, kas izmeklēšanā paskaidrojis, ka Donalds Hīts slēpis viņu sūtniecības bēniņos no pagājušā gada augusta līdz 11. februārim.

Diplomātiskajā vēsturē šis gadījums ir vienreizīgs. Vēl nav piedzīvots, ka uz kādas lielvalsts oficiālu notu otra valsts atbildētu ar savas preses palīdzību. Informētas aprindas pārliecinātas, ka Bulgārija šo metodi nav izvēlējusies, iepriekš nesazinoties ar Maskavu. Tāpēc BBC jautā, vai līdzīgas akcijas nesekos arī no citiem Padomju savienības satelītiem, jo Kremlis, acīm redzot, vēlas izspiest no zemēm aiz dzelzs priekškara visus rietumu diplomātus.

VAI DRAUD DIPLOMĀTISKO ATTIEKSMJU PĀRTRAUKŠANA ARĪ AR UNGĀRIJU

Vašingtona (D.). — Pēc tam, kad Vašingtona paziņoja par diplomātisko attieksmju pārtraukšanu ar Bulgāriju, BBC ziņo, ka Savienotās valstis un Lielbritānija pašreiz spriež par līdzekļiem, kādus vērst pret Ungāriju sakarā ar Vogelera un Sandera notiesāšanu. Labi informētas aprindas Londonā izsakās, ka abas valstis apsveŗ arī jautājumu vai nepārtraukt diplomātiskās attieksmes ar Ungāriju. Vairāki Londonas laikraksti, to vidū arī Daily Telegraph, pārliecināti, ka provokācijas Balkānu valstīs notiek pēc Maskavas pavēles, kas vēlas tikt vaļā no „nepatīkamiem rietumu novērotājiem". Amerikāņu pilsoņu tiesības Bulgārijā uzņēmusies pārstāvēt Šveice.

Vogelers un Sanders notiesāti uz ilgu ieslodzījumu cietumā

KĀ UNGĀRU DROŠĪBAS POLICIJA PIESPIEŽ APSŪDZĒTOS ATZĪTIES

Budapešta (E). — Otrdien Budapeštā pasludināja spriedumu spiegu un saimniecisku sabotieŗu prāvā. Tas izskanēja tai pašā vietā, kuŗā pagājušā gadā uz mūža ieslodzījumu notiesāja kardinālu Mincentiju. Arī sprieduma pasludinātāji bija tie paši. Starptautiskās telegrafa sabiedrības vicedirektors Roberts Vogelers notiesāts uz 15 gadiem cietumā, bet viņa līdzapsūdzētais britu tirgotājs Edgars Sanders uz 13 gadiem. Diviem ungāriem piespriests nāves sods, pārējiem diviem desmit gadi cietumā, bet kādai Ungārijas baronietei — 5 gadi. Prokurātūra un apsūdzētie iesnieguši pārsūdzību augstākā tiesā.

ASV pavalstnieks Vogelers ir pirmais amerikānis, kam piespriests tik augsts sods. Līdz šim Savienoto valstu pilsoņus tikai izraidīja no Ungārijas. Pēdējā vārdā Vogelers burtiski teica: „Lai man tiesa atļauj paskaidrot, ka esmu labprātīgi atzinies, neviena neietekmēts un nepiespiests. Izmeklēšanas laikā pret mani izturējās labi." ASV un Lielbritānijas ārlietu ministrija, saņemot informāciju par spriedumu Budapeštā, paskaidroja, ka tas nebalstās ne uz kādiem likumiem. Apsūdzētie ietekmēti vai nu varas līdzekļiem, vai ar hipnozi un medikamentiem.

Amerikāņu un britu atklātību sevišķi uztrauc tas apstāklis, ka ungāru tiesa neļāva apsūdzētos aizstāvēt ne ASV, ne Lielbritānijas advokātiem. Veltīgas izrādījās arī amerikāņu aizstāvja Ernsta pūles, kas no Ņujorkas speciāli ieradās Vīnē, lai te mēģinātu dabūt iebraukšanas vīzu Ungārijā. Ernsts ir ASV cilvēku tiesību līgas priekšsēdis un aizstāvējis Savienotajās valstīs vairākus komūnistus. Pēc sprieduma pasludināšanas preses pārstāvjiem viņš paskaidroja: „Ungāru prāva ir daudz ļaunāka tiesību un likumu ignorēšana nekā savā laikā Hitlera tiesās."

Šai sakarībā agrākais britu militārās misijas Ungārijā loceklis Džons Logens Observer slejās publicējis interesantu rakstu, kādiem līdzekļiem ungāru politiskā policija piespiež apsūdzētos atzīties. Par savas informācijas avotu Logens uzdod ungāru drošības policijas šefārstu, kādu 60 gadus vecu neirologu, kas skolojies Padomju savienībā. Lai panāktu atzīšanos, apsūdzētajiem injecē insulīnu, aktedronu un meskalinu. Insulīns, ko parasti lieto pret cukurslimību, injecēts lielās devās, ietekmē cilvēka gribu un atmiņu. Pēc šādas „sagatavošanas" apsūdzētais ar mieru parakstīt visu, ko viņam liek. Gribu paralizē arī aktedrons. Parallēli šīm abām drogām drošības policija pielieto vēl hipnozi. Meskalinu injecē vienīgi tādā gadījumā, ja vēlas, lai aizdomās turētais runātu patiesību. Prāvām sākoties, medikamentus vairs **nepielieto, toties hipnozes ietekme paliek.**

SKORCENIJS NAV ĪSTAIS MUSOLĪNI ATBRĪVOTĀJS

Hamburga (D). — Franču un vācu prese pag. nedēļā ziņoja, ka Parīzē un Hamburgā redzēts SS pulkvedis Skorcenijs, kas slavens kļuva ar Musolīni atbrīvošanu no Grandsaso kalnu viesnīcas. Das Neue Tagblatt, ko iespiež Osnabrikā, tagad publicējis informāciju, ka Skorcenijam šis gods piedēvēts nepareizi. Laikraksta redakcijā ieradies kāds izplētņu lēcējs, kas toreiz piedalījās Musolīni atbrīvošanā un paskaidrojis, ka operācijas plānu izstrādājis ģenerālis Students. Pulkvedis Skorcenijs pasākumā piedalījies vienīgi pēc Himlera pavēles un gandrīz to izjaucis. Tikai vēlāk viņš pavadījis Musolīni uz Vāciju, par ko saņēmis bruņinieka pakāpes dzelzs krustu.

30.000 čechu pārdevēju dosies uz ogļraktuvēm

Prāga (F). — Čechu arodbiedrību organs Prace ziņo, ka valdība paredzējusi aizstāt Prāgas pārdevējus ar sievietēm. Čechoslovakijas galvaspilsētā pašreiz esot ap 30.000 vīriešu, kas strādā dažādos veikalos. Viņiem jau tuvākā nākotnē būs jādodas vai nu uz ogļraktuvēm, vai fabrikām, lai piedalītos valsts jaunuzbūves darbā. Sniedzot šo informāciju, Amerikas balss piebilst, ka komūnisti minēto rīkojumu nav izdevuši vis tāpēc, lai pavērtu ceļu sievietēm, bet gan vīriešu darba spēka trūkuma dēļ. Ievērojot mazās atlīdzības un bīstamo darbu, čechi **visiem līdzekļiem mēģina izvairīties no raktuvēm.**

Vai zemes lodi novēro būtnes no citām planētām

„Lidojošie šķīvji" atkal redzēti virs ASV un Dānijas

Vai mūsu zemes lodi novēro svešas būtnes, kas nāk no citām planētām izplatījumā? Vai arī uz kādas citas saules sistēmas planētas, varbūt Marsa vai Saturna, dzīvo par mums techniski augstāk attīstītas būtnes, kas ar saviem izplatījuma lidaparātiem reizēm ielido arī mūsu zemes atmosfairā un pēti cilvēku dzīvi? Ar šiem jautājumiem ASV jau kopš 1947. g. nopietni nodarbojas kaŗa ministrijas speciāla izmeklēšanas komisija. Viens no komisijas locekļiem, pulkveža Lindberga draugs un palīgs Donalds Kiho jau pirms vairākiem mēnešiem publicēja apgalvojumu, ka tā saucamās „lidojošās apakštases" un citi noslēpumaini lidaparāti, kas vairākkārt redzēti dažādās vietās Amerikā un Eiropā, nāk no starpplanētu telpas un ir kādas mums nezināmas pasaules izlūki.

Šo apgalvojumu lasītāju vairums uzņēma kā tukšu sensāciju, bet pēdējās nedēļās no jauna gan Savienotās valstīs, gan virs Dānijas atkal redzēti noslēpumainie lidķermeņi. Oficiālās izmeklēšanas komisijas materiāli par „lidojošiem šķīvjiem" ir tik interesanti, ka sniedzam tos arī mūsu lasītājiem, atstājot katra paša spriedumam, cik šais stāstos varētu būt patiesības.

No turpat 10 gadus rūpīgi reģistrētajiem materiāliem, var spriest, ka noslēpumainie lidķermeņi iedalāmi 3 grupās. Pirmais tips ir diskveida, apmēram 4—6 m caurmērā metalliski ķermeņi, kas, acīm redzot, tiek vadīti ar radioviļņiem, līdzīgi automatiskajām radara iekārtām. Otrs tips ir milzīga apmēra metalliski šķīvji, apmēram 70 m caurmērā. Lidaparātu ātrums svārstās no 0—5000 km stundā, un tie it kā darbojas pēc helikoptera principa. Trešais tips ir starpplanētu raķetes, kādas arī iedomājas utopiski techniķi. Līdz šim novērotās ir ap 30 m gaŗas, 3—4 m caurmērā ar sadegšanas sprauslām un, kā tas vienā gadījumā novērots, kabīnes logiem un kaut ko līdzīgu radara antēnām. Šie lidaparāti, šķiet, konstruēti pēc mums zināmiem aerodinamiskiem principiem, t. i. apstākļos, kur valda tādi paši fizikas likumi kā uz mūsu zemes lodes. Pēc Kiho atzinuma noslēpumaino aparātu konstruktori mūsējiem techniskā attīstībā esot tikai apmēram par 300 gadiem priekšā. Paraugam var ņemt divus ziņojumus no ASV kaŗa ministrijas archīva.

1948. g. 7. janvārī, pl. 13.30 ASV lielās zelta raktuves Noksa forta sardze izziņoja trauksmi, jo fortam apm. 3000 m augstumā tuvojās priekšmets, ko sākumā noturēja par gaiskuģi, bet kas, tuvāk aplūkots, izrādījās pastāvīgi rotējošs lidķermenis, ap 70 m diametrā. Forta komandants deva pavēli tuvākā lidlauka trīs amerikāņu strūklas iznīcinātājiem, kuŗu ātrums sasniedz ap 1200 km stundā, pacelties un izpētīt dīvaino priekšmetu tuvāk. Startēja trīs F-51 tipa iznīcinātāji kapteiņa Mentala vadībā. Pl. 14.45 ziņoja pa radio: „Esmu 200 m zem lidaparāta. Tas ir no metalla un gigantiska apmēra." 25 minūtes ilgi iznīcinātāji velti izpūlējās panākt vai nokļūt tuvāk „lidojošajai apakštasei". 5000 m augstumā pl. 15.15 kapteiņa Mentala lidmašīna un dīvainais lidaparāts abiem pārējiem pilotiem pazuda no acīm. Dažas minūtes vēlāk lidlauka radiostacijas skaļrunī vēlreiz atskanēja Mentala balss: „Esmu sasniedzis 6300 m. Lidaparāts turas no manis 200 m attālumā. Man nav vairāk skābekļa. Mēģināšu vēl pēdējo reizi to panākt." Tie bija viņa pēdējie vārdi. Otrā dienā vairāk 100 km attālumā no Noksa forta atrada Mentala F-51 pārogļotās atliekas.

Par „lidojošiem šķīvjiem" ASV kaŗa ministrijā atrodamas biezas aktis. Tos novērojuši un mēģinājuši panākt vairāki desmit pilotu, gan satiksmes lidmašīnās, gan vismodernākos izmēģinājuma lidaparātos ar turbo un raķešu dzinējiem. Neviens nekad nevienu šķīvi nav varējis panākt. Tie kā slēpdamies vienā brīdī kāpinājuši savu ātrumu tik strauji, kā to nespēj neviens cilvēku izgudrots lidaparāts, un nozuduši skatam.

Interesants ir arī ziņojums par starpplanētu raķeti. 1948. g. 22. jūlija naktī pl. 1.45 virs ASV militārā lidlauka Robinsbēsā dežūrējošais virsnieks nakts debesīs ieraudzīja milzīgu raķeti, no kuŗas pastāvīgi izstaroja mainīgas krāsas gaisma un kas arī no savas virsmas deva ļoti spilgtu, zilgani baltu atspīdumu, asi izzīmējot kontūras pret nakts debesīm. Raķete lielā ātrumā pārdrāzās lidlaukam. Pus stundu vēlāk šo pašu raķeti gaisā pamanīja kādas amerikāņu satiksmes lidmašīnas apkalpe. Dakota-3 vadītājs kapt. Klerens Čails un pilots Džons Vitets sākumā domāja, ka satikuši kādu turbo iznīcinātāju. Dīvainā raķete palika lidmašīnas tuvumā vairākas minūtes, mainīdama katrreiz strauji savu kursu, kad pilots mēģināja piekļūt tuvāk. Vitets liecina: „Apmēram minūti pēc satikšanās mēs piekļuvām dīvainajam lidaparātam līdz 50 m attālumam. Gaiskuģis līdzinājās milzīgam cigāram. Tas bija apm. 30 m gaŗš. Astes galā tas izgrūda līdz 15 m gaŗas oranžas krāsas liesmas. Visa kuģa virspuse izstaroja spilgti zilganu gaismu, kas bija tik spēcīga, ka žilbināja mums acis. Aparātam nebija plākšņu, bet mēs skaidri varējām redzēt divas logu rindas un nelielu mastu, līdzīgu tam, kāds ir lidmašīnām ar radara iekārtu. Kad mēs vēl tuvojāmies, svešā raķete pēkšņi ar apdullinošu sprādzienu pacēlās stāvus gaisā un vienā mirklī pazuda."

GORILLA PORCELĀNA VEIKALĀ

Brisele (E). — Pagājušo otrdien gājēji Briseles tirdzniecības kvartālā pārsteigti vēroja milzīgu pērtiķi, kas mierīgi pastaigājās pa ielu un ar ziņkāri vēroja skatulogus. Uztraukums ļaudis pārņēma tad, kad gorilla pie kāda mēbeļu veikala apkampa vienu sievieti un mēģināja novilkt viņai kurpes. Nelaimīgo sievieti steidzās glābt astoņi policisti.

Pērtiķis pamanīja briesmas un veiklı ielavījās kādā porcelāna veikalā. Tirgotājs nezaudēja aukstasinību un piedāvāja gorillam krēslu. Pērtiķis cienīgi apsēdās, paņēma no letes papīru un zīmuli un lielā nopietnībā sāka vilkt svītras. Policija par to laiku noskaidroja, ka pērtiķis izbēdzis no kāda varietē teātŗa. Steigā atsauca viņa kopēju, bet arī tam neizdevās gorillu sagūstīt. Pērtiķis izbēga no porcelāna veikala, saplēzdams vienu kafijas servizi, un atkal turpināja mierīgu pastaigu pa Briseles ielām. Pēc pusstundas, kad viņam šī spēlīte apnika, pērtiķis **viens pats atkal atgriezās varietē teātrī.**

DAŽOS VĀRDOS

Elektriskās strāvas ierobežojumi un kurināmā racionēšana izsludināta ASV ogļraču streika dēļ. Ņujorkai ogļu pietiek tikai vienai nedēļai. Streika dēļ bez darba palikuši 55.000 metallstrādnieku. 23.000 strādnieku atlaisti.

133.000 DP līdz šim ieceļojuši Savienotajās valstīs. Pag. svētdien Ņujorkā ieradās 1317, bet pirmdien 1310 pārvietoto personu. Trešajā transportā, kas Ņujorku sasniedza otrdien, bija 1168 DP. Viņu lielākā daļa tomēr dosies tālāk uz Jaunorleānu.

Ugunsgrēks pilnīgi iznīcinājis kādu lielu itaļu tekstilfabriku Bergamo apkaimē. Liesmas plosījās 12 stundu. Kopējie zaudējumi sasniedz 60 milj. liru.

Nogalināts Spānijas sūtnis Meksikā Žozē Galostra. Vainīgais, kāds spāņu republikānis, kas raidīja pret sūtni divus revolveŗa šāvienus, apcietināts.

Afrikā akreditēto ASV diplomātu konference sāksies pirmdien portugaļu Austrumāfrikā Markvē. Darba kārtībā paredzēts apspriest prezidenta Trūmena programmu par saimniecisku palīdzību atpalikušajām zemēm.

Gandrīz 200.000 bedarbnieku pašreiz ir arī Austrijā. Februārī viņu skaits palielinājies par 12.670.

Speciālistus atomenerģijas jautājumā sāks sagatavot ASV martā. Tie paredzēti nevis atombumbu ražošanai, bet gan atomenerģijas praktiskai pielietošanai lidmašīnām, kuģiem un fabrikās.

Pēkšņi miris 49 g. vecais padomju ģenerālleitnants Ivans Fedjukins, ziņo sarkanarmijas oficiozs Sarkanā zvaigzne. Nāves iemesli nav minēti. Ģenerālis „sevišķi izcēlies" cīņās Ukrainā un Berlīnē.

Svētdienas turp- un atpakaļbrauciena biļetes uz Rietumvācijas dzelzceļiem, sākot ar 1. martu, derīgas no sestdienas pl 12 līdz pirmdienai pl. 24 (līdz šim līdz pirmdienai pl. 12).

50 cm gaŗu un 3,27 kg smagu bērnu Turīnā dzemdējusi 1,15 m lielā pundure, vāciete Marianne Fromma. Arī bērna tēvs, kas kopā ar sievu uzstājas varietē, ir tikai 1,38 m gaŗš.

Dejošana kā obligāts mācību priekšmets noteikta skolās Upsalā, Zviedrijā. Skolnieki uz pilsētas rēķina mācās dejot tango, rumbu un arī sambu.

84 g. vecumā miris angļu garīdz. Dž. O. Hennijs, kas savā mūžā bija kļuvis slavens nevis uz kanceles, bet kā viens no izcilākajiem un ražīgākajiem angļu piedzīvojumu un kriminālromānu autoriem.